



**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •
Светог Димитрија 22**

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

IRIG • IPARD PROGRAM I KAKO GA KORISTITI

Strana 5.

**Sredstva EU za razvoj
poljoprivrede i sela**

SREMSKA Godina V • Broj 84 • 25. mart 2016. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

PRIPREMA



Foto: G. Majstorović

Desetočlana porodice Lazara Džakule iz Obreža živi od ratarstva i povrtarstva. Svoje zemlje imaju oko 30 jutara, a u zakup uzimaju državnu zemlju i nešto od privatnika. Na otvorenom, Džakule seju lubenice i tikvice, takođe sade i papriku tako da pod

povrćem imaju oko 10 jutara, a pod platenicima oko 20 ari.

Sada pripremaju platenike, freziraju i postavljaju folije i sistem „kap po kap“, a onda će izneti rasadu koju su pripremili kod kuće u plateniku s grejanjem.

Strana 10.

U OVOM BROJU

U SUSRET PROLEĆNOJ SETVI:

**Više repe,
manje kukuruza**

Strana 2.

**ZABORAVLJENA PROIZVODNJA
– BELI DUDOVI:**

**Povratak
svilene bube**

Strane 6 – 7.

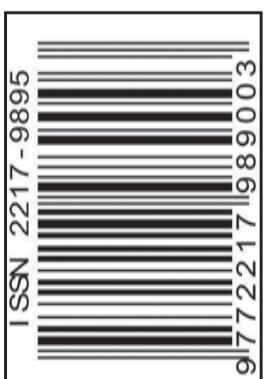
RADENKO SIMIĆ, SREMSKI REKORDER U PROIZVODNJI KUKURUZA:

Zemlji uvek dati više

Poljoprivrednik iz Kuzmina Radenko Simić, sremski je rekorder u proizvodnji kukuruza. Ostvario je prinos od 13.271 kilograma po hektaru i kaže da je tajna u tome da zemlji uvek treba da se da više nego što sleduje.

Strana 11.

**SMS
MALI OGLASI
063/8526-021**



**VERNICIMA KOJI SLAVE
PO GREGORIJANSKOM
KALENDARU**

Srećan uskrs!

**produktna berza ad
novi sad**

"Produktna berza" AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

od 14.3. do 18.3. 2016.



Pad prometa



**Neusaglašenost
ponude i potražnje**



**Dešavanja na
svetskim berzama**

SREMSKA MITROVICA • U SUSRET SETVI

Više repe, manje kukuruza

Značajan uzročnik oscilacija u setvi predstavlja i smanjenje subvencija koje paore okreće kao onim kulturama koje uz manje ulaganja mogu da osiguraju broj i kvalitetan rod

Srem polako ulazi u ovogodišnju setvu. Od ukupno 238.730 hektara oranica, 172.517 hektara biće pod jarim kulturama, dok je prošle godine strninama pokriveno 66.213 hektara. Dok pregledaju mehanizaciju i podvlače crtu oko izbora semena, sremački paori ističu da se nadaju da će godina koja je pred njima biti bolja u pogledu cena i roda pojedinih kultura koje su prošle godine podbacile. Vodeći se matematikom i pravilima setve, iako se nisu odrekli nijedne u Sremu tradicionalne kulture, paori će ove godine, prema izveštaju Sremske privredne komore, površinu pod jarim kulturama umanjiti za 3,2 posto dok će površine pod strninama biti zastupljene u nešto većem procentu u odnosu na 2015. godinu.

Što se tiče jarih kultura, planira se da se zaseje 10.250 hektara šećerne repe, lane je bilo 8.375 hektara i tu imamo povećanje za 22,4 posto. Što se tiče suncokreta, u planu je da se zaseje 10.610 hektara, što je oko 14,5 posto povećanje u odnosu na prošlu godinu, kada smo pod ovom kulturom imali 9.267 hektara. Soja će biti na 22.650 hektara, a lane je pokrivala



Vladimir Vlaović

30.017 hektara i tu je vidljivo smanjenje od 29,8 posto. Kao i obično, najveće površine zauzima i ovaj put merkantilni kukuruz koji će pokriti 116.580 hektara, što je za 2,5 posto manje nego u prošloj godini, kada je sejan na površini od 119.506 hektara, objašnjava Vladimir Vlaović, generalni sekretar Sremske privredne komore i sekretar njenog udruženja za agrar.

Što se tiče ostalih kultura, pod

jarim ječmom biće 200 hektara i poslovi u vez sa setvom se već privodi kraju, semenski kukuruz pokrivaće 800 hektara, povrća će biti na 4.510 hektara, krmnog bilja 3.000 hektara, duvana 2.700 hektara, dok će ostale jare kulture biti zasejane na 1.307 hektara u Sremu.

Kada govorimo o oscilacijama u samoj strukturi setve, one nisu drastične i rezultat su nekoliko faktora, među kojima pre svega treba istaći cenu proizvoda i plodored kojeg se naši poljoprivrednici uredno pridržavaju - napominje Vlaović i dodaje:

Konkretno, što se tiče šećerne repe, povećanje u setvi dolazi usled povećane cene same repe, kao i zbog nešto boljih uslova prijava koje već sada nagovlašavaju šećerane. Suncokret je kultura koja je lane imala stabilnu i dobru cenu, imala je i odličan rod. Pošto uz sve to traži manje ulaganja, a mnogo daje, sasvim je logično da se povećanje površine pod njim očekuje. Na veliku žalost paora, soja je, kao što je poznato, prošle godine značajno podbacila u prinosima, cene takođe nisu bile zadovoljavajuće, pa je ovo smanjenje sasvim očekivano, posebno ako u obzir uzmemo

Kultura	Planiarano (u hektarima)
Šećerna repa	10250
Suncokret	10610
Soja	22650
Merkantilni kukuruz	116580
Jari ječam	200
Semenski kukuruz	800
Povrće	4510
Krmno bilje	3000
Duvan	2700
Ostalo	1307
UKUPNO U SETVI	172517

i činjenicu da je lanjska godina bila vanserijska, odnosno da smo u njoj imali preko 30.000 hektara pod sojom što je za naš Srem nesvakidašnje. Što se tiče merkantilnog kukuruza, tu imamo najmanje oscilacija. Cene su poznate, bile niske ili visoke, tako da i ovo smanjenje ne treba nikoga da brine.

Značajan uzročnik oscilacija u setvi predstavlja i smanjenje subvencija koje paore okreće kao onim kulturama koje uz manje ulaganja mogu da osiguraju broj i kvalitetan rod. Smanjenje ulaganja moguće je, poručuju iz SPK i u drugim kulturama, koje obično traže veću posvećenost, što će znatno utica-

ti na količinu i kvalitet prinosa, pre svega jarih kultura.

Plodored je nezaobilazni faktor. Mora se voditi računa o tome šta se i kada se seje. Šećerna repa mora najmanje četiri godine da pauzira, soja i kukuruz takođe imaju svoje vreme. Ranije se o tome nije vodilo računa, pa su neke kulture bile konstantno zastupljenije, ali sada se to popravljaju. Oscilacija cena na tržištu je još jedan od faktora koje ne bi smeli zaboraviti. Ulazimo u proleće, čeka nas leto i umesto da cene rastu, one padaju tako da se ni onima koji su čekali nadanje nije isplatilo, zaključuje Vlaović.

S. Lapčević

NOVI SAD • VREMENSKE PRILIKE I USEVI

Kiša je dobrodošla

- Druga prihrana je uradjena na približno 80 odsto površina pod usevom. Problem su kasne setve, gde su ratari žurili sa setvom u takozvane "prazne njive" odnosno bez đubriva. Kiše su sprale azot u dublje slojeve, pa je na takvim parcelama preporučena i folijarna prihrana

Ovonedeljne padavine, samo SU na kratko odložile poljske radove. Kako ocenjuju stručnjaci, padavine od nekoliko litara po kvadratnom metru, pa i veće količine vodenog taloga, dobro su došle za drugu prihranu pšenice i nicanje tek posejanih kultura.

Pre kiše, posejana je približno petina planiranih površina pod še-

ćernom repom, a taj posao su pojedine kompanije intenzivirale prethodnih dana, kaže savetodavac u novosadskoj Poljoprivrednoj stanici Janko Pap. On tvrdi da je kod pšenice završena prva prihrana, da se druga prihrana uspešno sprovodi čemu će pomoći ovonedeljna kiša.

- Druga prihrana je uradjena na približno 80 odsto površina pod use-

vom. Problem su kasne setve, gde su ratari žurili sa setvom u takozvane "prazne njive" odnosno bez đubriva. Kiše su sprale azot u dublje slojeve, pa je na takvim parcelama preporučena i folijarna prihrana.

Ove kiše su dakle dobro došle za prihranu pšenice, ali i za proizvodjače koji su uradili konačnu pripremu zemljišta. Sada će padavine ujednačiti vlažnost setvenog sloja - objašnjava Pap.

Treća je dekada marta, što je nakon kiše period za setvu suncokreta, podseća Janko Pap.

Mislim da je još rano za setvu soje i kukuruza. Setva suncokret treba da počne za sedam do deset dana, nakon talasa zahladjenja. Pre kiše je posejano i nešto lucerke, a na njive se iznosi i rani kupus. Imamo najave za jedan do dva dana slabih mrazeva, ali bi bilo bolje da do njih ne dodje, zbog voća i povrća na otvorenom - zaključuje Janko Pap.

Padavine su crveni signal za ratare, ali i voćare. Tretmane protiv bolesti treba raditi uz konsultacije sa nadležnim službama.

S. Davidović (RTV)



Kiše su pomogle pšenici (Foto: M. Mileusnić)

ZNAČAJNI REZULTATI U IZVOZU RUŽA

Srbija osma na svetu



Lane izvezeno ruža za 1,9 miliona evra

Proizvodnja cveća može biti dobar biznis i izvor sticanja zarade. Do pre dve godine Srbija je bila osma zemlja u svetu po izvozu ruža jer je on u 2008. godini vredeo 1,2 milion evra. a u 2012, kao i dve godine kasnije, izvoz je porastao na 2,7 miliona evra, da bi prošle bio smanjen na 1,9 milion.

Ukupno tržište ruža vredelo je 151 milion evra, u čemu su najveću vrednost imali Holandija - 51,6 milion evra, Danska - 22,5, Uganda - 21,6 i Nemačka - 13,. Srbija je i kod ruža imala veću vrednost izvoza od svih susednih zemalja uzetih zajedno jer je izvoz Mađarske

vredeo 1,35 milion evra, Bugarske milion, a ostalih komšija manje od 30.000 evra.

Razlog što je Srbija osma na svetu, jeste izvoz u Rusiju, koji je povećan sa 428.000 evra u 2008. godini na 1,555 milion u 2013. Međutim, izvoz u tu zemlju je 2015. godine smanjen na 1,075 milion evra.

Ukupno je bilo 20 zemalja u kojima je registrovan izvoz ruža. Količina ruža u Srbiji je povećana sa 693 tone u 2008. godini na 1.437 tona u 2012, da bi lane bila smanjena na 994 tone. Jedinična cena kod uvoza bila je 1.688 evra tona u 2008, a 1.895 evra tona tokom 2015. godine.

B. G.

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • DIREKTOR: Dragan Đorđević

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Živan Negovanović
• DIREKTOR MARKETINGA: Zlatko Zrilić • TEHNIČKI UREDNIK: Marko Zrilić • REDAKCIJA: Svetlana Đaković, Miroslav Ninković, Marija Balabanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Mišan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • MARKETING: 063/8526-021
• ŠTAMPARIJA: DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144 • RegistarSKI broj NV000659

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад

63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

SREMSKA MITROVICA • NAČELNIK VLADIMIR NASTOVIĆ O OSIGURANJU USEVA I PROGRAMU O POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU

Osiguranje useva - osiguranje gradskog budžeta

Grad Sremska Mitrovica obezbedio 18 miliona dinara za projekat osiguranja useva od elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa kojim se obezbeđuje brže obeštećenje poljoprivrednika - Program korišćenja poljoprivrednog zemljišta uskoro u gradskoj skupštini

Grad Sremska Mitrovica je realizovao javnu nabavku vezanu za izbor osiguravajuće kuće koja će, pod najpovoljnijim uslovima, izvršiti osiguranje površina pod merkantilnim kukuruzom na gradskom području od elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa. Ovaj posao je u završnoj fazi, ostalo je samo potpisivanje ugovora sa osiguravačem za posao za koji je grad u ovogodišnjem budžetu opredelio 18 miliona dinara.

Kao i prošle godine i ove godine izvršeno je osiguranje dva najprisutnija useva na sremskomitrovačkim njivama i mada ugovor sa osiguravačem tek treba da bude potpisan, može se smatrati da su kukuruz i pšenica osigurani, poručuje načelnik Gradske uprave za poljoprivredu **Vladimir Nastović** sa kojim smo razgovarali o ovoj i drugim aktuelnim temama. - U pitanju je osiguranje poljoprivrednih površina pod kukuruzom koje se, globalno posmatrano, odnose na područje grada Sremska Mitrovica. To znači, ukoliko dođe do elementarnih nepogoda i ozbiljnih oštećenja na ovoj kulturi grad se osigurao da u vanrednoj situaciji ima mogućnost da isplati obeštećenje onima koji su kukuruz zasejali i da oni tako mogu koristeći novčanu pomoć da zasnuju

novu proizvodnju - objasnio je Nastović.

Obeštećenje od osiguravača se dobija i ukoliko prinosi osiguranih kultura budu u određenom procentu manji od petogodišnjeg proseka. Ti prosci prinosa računaju se tako da se odstrane najmanji i najveći u posmatranom periodu i od tri srednja prinosa računa se prosek na osnovu koga se obračunava odšteta.

Po ovakvom načinu osiguranja useva, prošle godine Sremska Mitrovica je bila jedina u zemlji, a sada se mnogi raspituju da i oni uđu u isti sistem osiguranja. Sve u svemu, u Sremskoj Mitrovici je neophodno je da Gradska uprava za poljoprivredu potpiše ugovor sa osiguravajućom kućom koja je odabrana kao najpovoljnija putem javne nabavke i time se završava osiguranje kukuruza. Pšenica je osigurana na isti način, ali krajem prošle godine, dodaje načelnik Nastović.

Osiguranjem kukuruza završava se osiguranje skoro 90 odsto površina s obzirom na rasprostranjenost gajenja ove kulture i pšenice, ali ne znači i da je sve apsolutno osigurano za proizvođača. Njemu se preporučuje da svoja polja dodatno osigura kako bi sve bilo efikasnije i isplativije za slučaj potrebe.



Načelnik za poljoprivredu Vladimir Nastović

- Osiguranje koje vrši grad i dodatno individualno osiguranje useva znači pun efekat od klimatskih promena ili elementarnih nepogoda. Osiguranje koje radimo je projekat Evropske unije, godinama ga tamo sprovode, a preporučuje se i drugima u ovom delu Evrope. Ono donosi faktički i osiguranje mitrovačkog budžeta da bi Grad Sremska Mitrovica u slučajevima nepogoda koje su ugovorom propisane sa osiguravačem, mogao da dobro funkcioniše. Zato je preporuka i svim drugim lokalnim samoupravama da osiguravaju svoje useve i budžete kako bi u slučaju nepogoda mogli da normalno funk-

cionišu - objašnjava načelnik za poljoprivredu princip osiguranja useva.

U Sremskoj Mitrovici je aktuelan i program korišćenja poljoprivrednog zemljišta koji je urađen na osnovu odredbi novog Zakona o poljoprivrednom zemljištu koji je donet krajem prošle i početkom ove godine.

- Jasno i precizno je određeno kako sve to treba da izgleda, a lokalnim samoupravama je dat rok da do 31. marta ispune svoj zadatak vezan za programe, sačine ih i usvoje kako ne bi trpeli sankcije. Na prvoj sledećoj sednici Skupštine grada raspravljalo se o ovom godišnjem programu i time se izvršava naša obaveza iz prve faze tih aktivnosti - objašnjava Nastović.

Sušтина je da je sva zemlja podeljena stočarima, primenjuju se izmene Zakona o poljoprivrednom zemljištu, a one kažu da će cena biti prosečna izlicitirana, ali ne veća od republičkog proseka koji je 195 evra po hektaru.

- Sa ovim načinom raspodele državnog poljoprivrednog zemljišta, ekonomisanja i uz početak rada "Mitrosa", očekujem da će se malo stabilizovati situacija u stočarstvu. Zbog otkupne cene koja stočare muči, a i sve nas koji smo vezani za poljoprivredu, to znači promenu

nabolje - ističe načelnik za poljoprivredu.

Neki poljoprivrednici stočari kažu da je Zakon o poljoprivrednom zemljištu donet zbog zadovoljenja potreba inostranih ulagača u toj oblasti. Da li je baš tako?

- Mi još ne znamo po kojoj će ceni davati zemlju, za to nisu izašli podzakonski akti, ali jedna od osnovnih stavki i zamerki je da bila, ako se po jednoj ceni daje inostranim ulagačima, da se po istoj daje i domaćim ulagačima. Sada je prilika da se i domaćim proizvođačima zemlja nudi po istoj ceni - poručuje Vladimir Nastović.

Razrešena je i dilema, koja se javljala u javnosti, oko podataka koliko državnog zemljišta ima u sremskomitrovačkoj opštini. Radi se površinama od oko 5.000 hektara. Tu zemlja koju obrađuju "Mitrosrem", Poljoprivredna stručna služba, Kazneno poravni zavod, a poljoprivrednicima je na raspolaganju oko 3.200 hektara. Za tu zemlju zainteresovano je ovog puta oko 130 registrovanih farmera. Inače, broj poljoprivrednika koji se bave stočarstvom se povećava što je dobro jer je najgora ekonomski varijanta za njih da prodaju zrno pšenice ili kukuruza. **S.Đaković**

INĐIJA • PREZENTACIJA KONKURSA ZA DODELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA POLJOPRIVREDNICIMA

Za indijski agrar 20 miliona dinara

Nadam se da ćemo u prvoj polovini godine na prvom rebalansu budžeta moći da obezbedimo još dodatnih 20 miliona dinara, jer je poljoprivrednicima ova vrsta podrške preko potrebna. Mi ćemo učiniti sve što je u našoj moći da im pomognemo kaže predsednik opštine

Predstavnici Agencije za ruralni razvoj opštine Indija predstavili su opštinske konkurse za dodelu bespovratnih sredstava poljoprivrednicima u svim naseljenim

mestima opštine, a prva prezentacija održana je u sredu u Novim Karlovcima. Predstavljajući konkursa prisustvovao je predsednik opštine **Petar Filipović** sa svojim



Sa prezentacije u Novim Karlovcima

saradnicima, kao i predstavnici Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo. Kako je istakao predsednik Filipović u budžetu opštine Indija za 2016. godinu na poziciji Fonda za poljoprivredu opredeljeno je 20 miliona dinara i ova sredstva će biti utrošena u skladu sa merama predviđenim u Programu podrške za sprovođenje poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja za opštinu Indija.

- Prvi u nizu sastanaka smo održali u Novim Karlovcima, gde smo našim poljoprivrednim proizvođačima prezentovali opštinski Fond za poljoprivredu, u okviru kojeg smo opredelili oko 20 miliona dinara pomoć i podršku poljoprivrednicima. Oni će moći da apliciraju za sredstva odmah nakon raspisivanja konkursa, a mi očekujemo da će to biti u narednih dvadesetak dana - kaže predsednik Filipović i objašnjava:

- Prethodnih godina nismo bili u mogućnosti, zbog nekih naših obaveza da izdvojimo sredstva u budžetu, ali su se sada stekli uslovi. U situaciji kada država smanjuje subvencije poljoprivrednicima i kada se sve manje sredstava izdvaja za poljoprivredu, uspeli smo da pronademo način da im direktno pomognemo.

Budžetski fond za poljoprivredu i ruralni razvoj opštine Indija osnovan je krajem 2015. godine sa ciljem da kroz programe i raspisane konkurse pomogne modernizaciju i jačanje proizvodne konkurentnosti, povećanje produktivnosti gazdinstava i smanji proizvodne troškove.

- U saradnji sa našom Agencijom za ruralni razvoj svi poljoprivrednici će moći da ispune neophodnu dokumentaciju i konkuriraju za bespo-



Predstavnici lokalne samouprave

vratna sredstva kako bi unapredili njihovu proizvodnju. Poljoprivreda jeste jedna od najznačajnijih grana i velika razvojna šansa i u našoj opštini, s obzirom da smo poljoprivredni kraj i sigurno je će se stvari drastično popraviti u toku ove godine - kaže prvi čovek opštine i poručuje:

- Nadam se da ćemo u prvoj polovini godine na prvom rebalansu budžeta moći da obezbedimo još dodatnih 20 miliona dinara, jer je poljoprivrednicima ova vrsta podrške preko potrebna. Mi ćemo učiniti sve što je u našoj moći da im pomognemo.

Kako su istakli nadležni iz Agencije za ruralni razvoj, pomenuta sredstva Fonda će biti usmerena i na uvođenje novih tehnologija, stvaranje uravnotežene biljne i stočarske proizvodnje, kao i obezbeđivanje uslova za razvoj stočarstva i jačanje vertikalne integracije u proizvodnji mleka i mesa.

- Sredstva su namenjena isključivo poljoprivrednim proizvođačima i biće utrošena na direktnu pomoć poljoprivrednicima, a raspodeliće

se u skladu sa merama Programa podrške za sprovođenje poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja opštine Indija i raspisanih konkursa - navodi **Nemanja Čorak**, direktor Agencije za ruralni razvoj i kaže da će u narednom periodu opština finansirati i kamate za poljoprivredne kredite, nabavku mineralnog đubriva, besplatnu analizu poljoprivrednog zemljišta, kao i nabavku sistema za navodnjavanje. Finansiraće i mere koje se odnose na standardizaciju poljoprivredne proizvodnje, povećanje konkurentnosti i stvaranje lokalnog kvaliteta i brenda, sve u cilju jačanja indijske poljoprivrede.

Pravo učešća na konkursu imaju fizička lica, nosioci registrovanog komercijalnog gazdinstva i pravna lica i preduzetnici upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Sredstva se dodeljuju bespovratno do utroška, a zaključno sa 30. septembrom 2016. godine, osim za veštačko osemenjavanje gde se zahtevi predaju do 15. novembra 2016. godine.

M. Balabanović

Raspisani konkursi

- Konkurs za dodelu bespovratnih sredstava za nabavku nove priključne mehanizacije i opreme: mašine za rezidbu i tarupiranje, mulčeri, prskalice, atomizeri, sistemi sa mikropskalicama, priključene mašine za žetvu i berbu, kao i mašine za obradu zemljišta. Iznos podsticaja do 50 posto od vrednosti investicije (bez PDV-a), a maksimalno do 500.000 dinara.

- Konkurs za dodelu bespovratnih sredstava za nabavku pčelinjih društava i nove opreme za pčelarstvo: nabavka pčelinjih društava i nabavka nove opreme za pčelarstvo. Iznos podsticaja do 50 posto od vrednosti investicije (bez PDV-a), a maksimalno do 50.000 dinara.

- Konkurs za dodelu bespovratnih sredstava za nabavku nove opreme za mužu i opreme za hlađenje i skladištenje mleka: nabavka nove opreme za mužu ili zatvorenih sistema za mužu, prenosne opreme za mužu i opreme za hlađenje i skladištenje mleka. Iznos podsticaja do 50 posto od vrednosti investicije (bez PDV-a), a maksimalno do 200.000 dinara.

- Konkurs za dodelu bespovratnih sredstava za veštačko osemenjavanje. Pokriće troškova prvog osemenjavanja do 100 posto od vrednosti (bez PDV-a). Vrednost podsticaja po zahtevu do 100.000 dinara.

SUDBINA ODUZETE ZADRUŽNE IMOVINE

Zadruugarstvo srbije juče, danas i sutra

Dok u svetu ima oko 800 miliona zadrugara i više od 100 miliona zaposlenih preko zadruga, ova delatnost u Srbiji je u fazi nestajanja. Pomenimo samo da je zadrugarstvo u svetu i Srbiji ima tradiciju dugu više od 100 godina. Proces tranzicije u Srbiji je zadrugarstvo proglasio kao lošim recidivom prošlog sistema, pa teži da ga ugasi. Tako se događa da se zadruge pretvaraju u preduzeća i privatizuju iako one imaju titulare. Zadrugarima se duguje više od 200.000 hektara poljoprivrednog zemljišta i na hiljade objekata



Između nestanka i opstanka Od svog nastanka pa do današnjih dana zadrugarstvo u Srbiji prolazilo je kroz različite faze - periode uspona, stagnacije, padova, pa i raspada i nastajanja. To se naročito odnosi na zadruge u selima na prostorima gde se, inače, više vekova pre početka udruživanja u zadruge organizovao zadrudni rad i život u okvirima velikih seoskih porodica.

Uostalom, zajedno sa drugim faktorima, to je umnogome i pomoglo narodima na Balkanu, kao i srpskom narodu, da opstane i sačuva se od propasti i nestanka - biološki i ekonomski, pa čak i u nacionalnom i kulturnom pogledu. I dok u svetu ima oko 800 miliona zadrugara i više od 100 miliona zaposlenih preko zadruga, ova delatnost u Srbiji je u fazi nestajanja. Pomenimo da je zadrugarstvo u svetu staro više od 100 godina.

Ali, tada ni Srbija nije kasnila za svetom, kao danas, jer, prva zadruga u Srbiji je osnovana 1894. godine u selu Vranovu, u blizini Beograda. Ona je nastala neposredno po osnivanju prvih zadruga sličnog tipa u evropskim zemljama, pre svega, kao izraz siromašnog seljaštva u odbrani od zelenaša...

Prihvatajući zadrugarstvo kao evropski ekonomski i socijalni pokret, zadruge se u Srbiji javljaju 70 - tih godina

XIX veka, najpre u ondašnjim gradskim sredinama kao zanatsko - uslužne, proizvođačke i potrošačke, dok se na seoskom području one javljaju krajem tog veka kao otkupne i kreditne zadruge. Tako, na inicijativu profesora, političara i zadrudnog teoretičara Mihaila Avramovića, 29 zemljoradnika iz sela Vranovo, kod Smedereva, osnovalo je 29. marta 1894. godine prvu zemljoradničku zadrugu u Srbiji. Ubrzo potom, iste godine osnovane su i zemljoradničke zadruge u još četiri šumadijska sela - u Azanji, Malom Orašju, Mihajlovcu i Ratarima, a zatim do 1900. još 214, odnosno do 1914. godine ukupno je registrovano i počelo sa radom 782 zadruge u Srbiji. Bile su to, pre svega, kreditne zemljoradničke zadruge, formirane u srpskim selima po ugledu na zadruge Fridriha Rajfajzena u Nemačkoj, čija se prvobitna delatnost sastojala u pribavljanju novčanih sredstava za zemljoradničke potrebe po povoljnim uslovima, u prikupljanju štednih uloga i odobravanju zajmova članovima - zadrugarima, sa propagiranjem štednje i malih kamata.

Tako, je u Srbiji 1895. godine osnovan Savez srpskih zemljoradničkih zadruga koji je te iste godine u Londonu sa još desetak nacionalnih zadrudnih

saveza bio jedan od osnivača ICA (International cooperative Alliance - Međunarodnog zadrudnog saveza).

Od pre nekoliko godina Zadrudni savez Srbije se ponovo nalazi u njegovom okrilju. Dakle, sigurno je da su zemljoradničke zadruge uvek imale pozitivan uticaj na razvoj poljoprivrede i poboljšanje uslova života na selu. Danas nema pravih izvornih zadruga, pa nam nazaduje i poljoprivreda, a umire i svako četvrto selo u Srbiji. Zato smo postali u svetu poznati i po tome dok se u svetu razvijalo zadrugarstvo mi smo postali zapaženi što Srbija u svom procesu tranzicije gasi ove organizacije koje su predstavljale privatnu svojinu... Došlo je do privatizacije

imovine koja je već imala titulare... Dakle, u teškim uslovima, kada agrar nazaduje, javlja se i strah kod vlasti od organizovanog seljaka u Srbiji, pa se ni ne podstiče njihovo organizovanje u zadruge, kooperative kako ih zovu u svetu ili... Rezultat toga je i pogoršavanje ekonomskog položaja sela i seljaka, na njihovo nedovoljno obrazovanje, zapostavljanje kulture u selima...

Zadrugarstvo nekad...

Neku godinu kasnije, posle osnivanja prvih zadruga, počelo se i sa osnivanjem novih - posebnih odeljenja, odnosno sa proširenjem delatnosti na nabavku zanatske i industrijske robe, poljoprivrednih alata i drugih oruđa, uz sve veću njihovu potrošnju i korišćenje. Prva takva nabavna zemljoradnička zadruga kod nas osnovana je u selu Markovcu, kod Velike Plane (1902). Godine 1895. formiran je i Savez srpskih zemljoradničkih zadruga - kao poljoprivredna zadrudna asocijacija u Srbiji. Njegovi osnovni zadaci bili su: širenje zadrudne propagande, pomoć u osnivanju i radu novih zadruga na selu poljoprivredna edukacija, pa zemljoradnički - zadrugari svake godine su održavali i svoj kongres, koji je uvek bio u drugom mestu i na kome se redovno govorilo o prethodnom jednogodišnjem radu, kao i o budućim aktivnostima zadruga i njenih članova u Srbiji.

Istovremeno, sa osnivanjem zadruga (zemljoradničkih i drugih) i širenjem zadrudnog pokreta u Srbiji nametnula se potreba i za propisima iz ove važne

Zakon o zadrugama

Državna sekretarka u ministarstvu ekonomije Dragijana Radonjić - Petrović je Zakon o zadrugama pripremljen na inicijativu zadruga i zadrudnih saveza kako bi uredio poslovanje zadruga, povećao njihovu konkurentnost i pristup kreditnim sredstvima, povećao broj zadrugara i omogućio uključivanje u zadrugarstvo i socijalni ugroženih.

Dragijana Radonjić - Petrović izražava nezadovoljstvo stanjem u zadrugarstvu i podseća se da oblast zadrugarstva trenutno reguliše sa dva zakona - saveznim Zakonom o zadrugama iz 1996. godine i republičkim Zakonom o zadrugama iz

1989. godine, što dovodi do „prekranja pravnih normi i neusaglašenosti sa savremenim društveno-ekonomskim okolnostima“.

Novi zakon daje rešenja za regulisanje društvene svojine zadruga koja će biti pretvorena u zadrudnu svojinu. Time će biti rešen problem slabe konkurentnosti i kreditne nesposobnosti zadruga.

U Srbiji je registrovano oko 2.800 zadruga, od čega su 70 odsto zemljoradničke zadruge, omladinske zadruge 15 odsto i stambene zadruge sa šest odsto. U zadrugama danas ima oko 10.000 zaposlenih, dok je u njima oko 100.000 zadrugara...

oblasti rada, naročito u selima. Tako je 1898. godine usvojen i naš prvi zakonski akt koji reguliše ovu problematiku pod nazivom Zakon o zemljoradničkim i zanatskim zadrugama.

„Posle Drugog svetskog rata, a naročito u periodu od 1945. do 1953. godine, poznatom po ondašnjem pritudnom otkupu, prisilnoj kolektivizaciji i drugim merama „socijalističkog preobražaja poljoprivrede i sela“ stvorena je „tamna mrlja“ u razvoju zadrugarstva sa teškim posledicama i traumama za mnoge učesnike u ovom procesu, koje se i danas itekako osećaju. U kasnijem periodu, a naročito od 1957. do 1974. godine, zadruge su opet imale važnu i značajnu ulogu u prevazilaženju, kako ranijeg zaostalog tako i prethodno neuspelog načina proizvodnje i njenog pogrešnog zadrudnog organizovanja, kao i u svestranom, „posleratnom razvoju sela“. Pre svega, zahvaljujući zadrugama tada su u sela uvedene (i ostale) nove sorte poljoprivrednih kultura, nove rase stoke i živine, mineralna đubriva, savremena agromehanizacija“, isticao je u razgovoru sa autorom ovih redova nekadašnji višegodišnji predsednik Zadrudnog saveza Srbije pokojni profesor dr Viden Randelović.

Iz ovog perioda poznato je više oblika zadrudnog organizovanja u Srbiji i celoj FNRJ, kako se naša zemlja zvala u tom periodu. Bile su to: opšte, nabavno - prodajne, specijalizovane proizvođačko - preradaivačke, seljačke radne zadruge, zatim osnovne i radne organizacije kooperanata, organizacije udruženog rada u poljoprivredi, poljoprivredna dobra, poljoprivredni kombinati i drugi oblici udruživanja na selu i poljoprivredi.

Bez obzira na razna lutanja u organizovanju i radu u poljoprivredi i na selu u tom periodu postignuti su, ipak, zavidni rezultati u Srbiji, kao i u celoj Jugoslaviji. Tad se razvijala poljoprivreda i rasla je proizvodnja hrane.

Ilustracije radi, navodimo sledeće: „Obim potrošnje mineralnih đubriva na zadrudnim ekonomijama u Srbiji povećan je od 5.500 tona u 1956. na 252.000 tona, ili za 45,8 puta više u 1963. godini. U ovom periodu upotreba mineralnih đubriva u proseku po hektaru povećana je u Srbiji od 89 kilograma na 762 kilograma, odnosno za 856 odsto. U istom periodu povećana je potrošnja koncentrovane stočne hrane od oko 8.000 tona na 95.000 tona ili za 11,9 puta. Bilo je i drugih pozitivnih primera iz rada i organizovanja zadruga i zadrugarstva u Srbiji tog vremena. Sve to pratila je i određena zakonodav-

na pravna normativa koja je, razume se, odgovarala tadašnjoj društvenoj i državnoj organizaciji u zemlji“, navodi višegodišnji predsednik Zadrudnog saveza Srbije Dragan Govedarević, i dodaje: umesto da se dalje razvija i napreduje, posle usvajanja Ustava SFRJ iz 1974. godine i Zakona o udruženom radu iz 1976. godine nastaju novi problemi u zadrugarstvu u našoj zemlji, koji traju do današnjih vremena, sa manjim izuzecima i kakvim-takvim opstankom pojedinih zadruga i čitavog zadrugarstva - zahvaljujući, pre svega, ogromnom trudu i angažovanju manjeg broja zadrugara i zadrudnih poslenika, sa malo ili nimalo pomoći od društva i države.

U ovom periodu bilo je takođe više različitih pokušaja daljeg razvoja poljoprivrede i sela, pa i zadruga i zadrugarstva. Između ostalog promovisan je „Zeleni plan“, koji je tada bio vrlo primamljiv i popularan. U ovoj velikoj akciji na planu poljoprivrede bilo je značajnih pozitivnih rezultata, bez obzira na veliki broj zloupotreba i manipulacija koje su donekle obezvređile ovu celokupnu aktivnost. To potvrđuju i ovi navodi: „Investicionim sredstvima iz „Zelenog plana“ i drugih kredita u Srbiji izgrađeno je je blizu 10.000 građevinskih objekata i nabavljen je veći broj mehanizacije za uzgoj stoke; zasađeno je oko 5.000 hektara novih vinograda; oko 3.000 hektara voćnjaka; oko bilo je oko 20.000 hektara zasejanih livada... U cilju promene rasnog sastava stoke nabavljeno je oko 40.000 rasnih junica, 50.000 nazimica i oko 60.000 ovaca i koza. Izgradnju ovih objekata i nabavku stoke pratila je, takođe, i nabavka odgovarajuće mehanizacije, odnosno tehnologije. Korisnici ovih potencijalnih sredstava, za kratko vreme, uvećali su svoju proizvodnju skoro dva puta. Međutim, čitava aktivnost vezana za „Zeleni plan“ nije mnogo doprinela razvoju zadrudnog organizovanja i rada u Srbiji. Naprotiv, najveću korist su imali pojedinci, a ponajviše oni koji nisu imali mnogo veze sa poljoprivredom, selom i zadrugarstvom.

(Nastaviće se)

(Delovi iz knjige Branislava Gulana „Sudbina oduzete imovine“. Knjiga se može naručiti (cena 2.000,00 dinara) kod izdavača banatski kulturni centar, JNA 35, Novo Miloševo, e-mail: banatskikulturni.centar@gmail.com ili na tel 023/783-155 ili kod autora na e-mail: gulan@nscable.net ili na tel. 063/8-666-527).

Srpsko selo danas!

Srpsko selo je napušteno u svakom pogledu: napustili su ga stanovnici, te su ostala sela bivših stanovnika, napustila ga je i nacionalna i državna politika ... Stoga, obnoviti demografske i agro - ekonomske pretpostavke razvoja srpskih sela najpreči je zadatak države i njene nacionalne, ekonomske i agrarne politike.

O stanju u srpskom selu danas najbolje govore brojke: u Srbiji ima blizu 4.600 sela, a 86 odsto njih beleži pad broja stanovnika. U njima ima 260.000 momaka samaca i 100.000 devojaka koji su zakoračili u petu deceniju života, a da nisu zasnovali porodice. U Srbiji u 700 sela ima manje

od po 100 stanovnika. Njima je potrebna decenija i po da ostanu bez stanovnika! Za dve decenije u Srbiji će nestati ukupno četvrtina sela. Oko 38 odsto seoskih domaćinstava danas je siromašno. U srpskim selima danas ima 50.000 napuštenih kuća, a u 145.000 njih piše „privremeno nenastanjeno“. U Srbiji svake godine više umre nego što se rodi oko 34.000 stanovnika. Seljačka penzija u Srbiji danas 9.000 dinara. U tome se nalazi i jedan od uzroka zašto je pre nekoliko godina od 778.000 gazdinstava bilo čak 330.000 registrovanih poljoprivrednika, a u ovoj godini ih je manje od 80.000 sa tendencijom daljeg pada.

Sredstva EU za razvoj poljoprivrede i sela

U Opštini Irig smo nedavno održali sastanak kome je prisustvovao pomoćnik ministra poljoprivrede, Dragan Mirković, koji je zadužen za ruralni razvoj u Ministarstvu poljoprivrede Republike Srbije. Tom prilikom je prezentovan IPARD program, i njegov finansijski plan, kaže direktor Agencije za ruralni razvoj Opštine Irig, Fedor Pušić

IPARD program je program pristupnih fondova Evropske unije. Sredstva iz ovog programa namenjena su pomoći i osnaživanju poljoprivrede i ruralnog razvoja, kako bi se oni približili evropskim standardima. Sve do 90-tih godina, poljoprivreda je u našoj zemlji pratila ove trendove, i po količinama i po kvalitetu proizvodnje. Danas je slika, nažalost drugačija, i mnogo je problema koji prate poljoprivrednu proizvodnju, a nedostatak finansija je svakako jedan od njih. O sredstvima koja se mogu dobiti iz ovog programa, govori direktor Agencije za ruralni razvoj Opštine Irig, Fedor Pušić.

Ovim sredstvima se finansiraju investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava, investicije u preradu i marketing poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva, diversifikaciju poljoprivrednih gazdinstava i razvoj poslovanja. Pod diversifikacijom se podrazumeva, edukovanje poljoprivrednih gazdinstava u samom menadžmentu, kako bi bi gazdinstva mogla da posluju na tržišnim osnovama. IPARD program je započeo 2014. godine i traje do 2020. godine, a ukupna sredstva koja su na raspolaganju, iznose 229 miliona evra. Od toga je 175 miliona evra obezbeđeno iz Evropske unije, a 54 miliona iz Ministarstva poljoprivrede Republike Srbije - kaže Pušić.

Način za dolaženje do tih sredstva je usko vezan za Ministarstvo poljoprivrede, preko Uprave za agrarna plaćanja. Svaki potencijalni korisnik IPARD programa, mora da najpre priloži svoju projektnu ideju, i da popunjene formulare preda Upravi za agrarna plaćanja, gde će određena komisija formirana od strane Ministarstva, iskontrolisati projekat, a zatim proveriti prikazano stanje na terenu. Kada je projekat verifikovan, sledeći korak jeste direktno konkurisanje za sredstva. Pušić naglašava da EU isplaćuje sredstva po urađenom projektu i obavljenom poslu.



Fedor Pušić

Potencijalni korisnik, vlasnik registrovanog poljoprivrednog gazdinstva, fizičko ili pravno lice koje se bavi poljoprivredom, mora najpre sam da obezbedi sredstva, da investira. To može biti objekat izgradnje hladnjače, izgradnja štale, proizvodnja i prerada mesa i mlečnih proizvoda, sadnja određenog voćnjaka, sve ono što je programom namenjeno za Srbiju. Za sredstva potrebna za ulaganje, ukoliko ih nema, korisnik se može obratiti fondovima pri Ministarstvu poljoprivrede, ili fondovima pri pokrajinskom sekretarijatu, ili to može učiniti nekim postojećim kreditnim linijama banaka koje posluju u našoj zemlji. Kada se investicija završi, komisija iz Ministarstva poljoprivrede, koja je produžena ruka IPARD programa EU, izvršiće kontrolu, nakon čega se sredstva uplaćuju, u iznosu od 50 do 70 procenata, koliko je iznosila vrednost investicije.

Vrlo je bitno, smatra Pušić, da će se na ovaj način iskristalisati ko se zaista bavi poljoprivredom, i da u ovaj posao neće ulaziti neko ad hok.

Ovim programom će se ojačati selo, manje sredine, poljoprivredni proizvođači, jer će sredstva zaista dolaziti u prave ruke. U Opštini Irig smo

nedavno održali sastanak kome je prisustvovao pomoćnik ministra poljoprivrede, Dragan Mirković, koji je zadužen za ruralni razvoj u Ministarstvu poljoprivrede Republike Srbije. Tom prilikom je prezentovan IPARD program, i njegov finansijski plan. Pozvali smo dvadesetak poljoprivrednika koji se duži niz godina, na kvalitetan način, bave poljoprivrednom proizvodnjom. Bili su prisutni i voćari, ratari, stočari, zapravo proizvođači iz svih segmenta poljoprivrede. Njihove reakcije su bile izuzetno pozitivne, i zajednički stav je bio da je ovaj program jedan od kvalitetnih načina kako može da se razvija poljoprivreda. To je bio prvi u nizu sastanaka, a sada slede sastanci koje ćemo organizovati po Mesnim zajednicama, kako bi Agencija za ruralni razvoj prezentovala ovaj program, a pokušaćemo da na njima ponovo prisustvuje i pomoćnik ministra Marković, i da time na što kvalitetniji i sadržajni način poljoprivredike upoznamo i uputimo na IPARD program.

Ministarstvo poljoprivrede je krenulo u program zapošljavanja poljoprivrednih inženjera u Upravu za agrarna plaćanja, koji će proći obuku i edukaciju za sprovođenje IPARD programa. Njihov posao biće da primaju predmete i zahteve, i vrše kontrolu na terenu, kao prvi stepen kontrole rada. Osim predstavljanja i uključivanja poljoprivrednih proizvođača za korišćenje sredstva IPARD programa, Lokalna samouprava u Irigu će, kao i u drugim mestima, finansirati u određenom segmentu kamatnu stopu banaka koje daju kratkoročne poljoprivredne kredite. Prošle godine je opština finansirala 10 procenata kamate.

Mnogo znači svaki dinar. Banke posluju na ekonomskom i tržišnom principu, i na osnovu toga imaju svoje kamatne stope. Tamo gde je kamata bila 15 posto, našim učešćem, poljoprivredniku je ostalo da plaća 5 posto. Budžet Opštine Irig nije velik, ali opet gledamo da izdvojimo sredstva, tako da ćemo i ove godine finansirati ka-



Lokalna samouprava će finansirati određeni procenat kamate na kratkoročne poljoprivredne kredite

mate za ove kredite. Pre pet-šest godina pokrenuli smo i projekat dodele steonih junica, i podelili smo 250 junica. Taj projekat i dalje traje, realizovaće se do 2017. godine. Korisnici imaju ugovorene obaveze i svako tele koje se oteli, žensko tele, prosleđuje mo dalje. Na taj način pokušavamo da na teritoriji opštine Irig, razvijemo i pomognemo stočarstvo - ističe Pušić.

Novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu, pruža mogućnost da se poljoprivredno zemljište u državnoj svojini, koje nije bilo izdato najmanje poslednje tri agro-ekonomske godine, i nije bilo predmet korišćenja javnim nadmetanjem, može dati na korišćenje za poljoprivrednu proizvodnju fizičkim i pravnim licima, upisanim u registar poljoprivrednih gazdinstava, i nalaze se u aktivnom statusu na period od 5 godina. Ukoliko se potencijalni korisnik bavi voćarstvom, vinogradarstvom, ili stočarstvom, period korišćenja zemljišta može da se produži i na više od 5 godina. Ovakvog zemljišta, na teritoriji Opštine Irig, ima na površini od preko 100 hektara.

Direktor Agencije za ruralni razvoj Fedor Pušić, iznosi da će se sve te male parcele, uneti u plan izdavanja u zakup, i ponuditi ove godine proizvođačima.

Interesovanje kod ljudi postoji. One ranije nisu bile izdavane na javnom nadmetanju, samo iz razloga što

je cena bila izuzetno visoka. Ove parcele, koje su manje i raštrkane po čitavoj teritoriji, bile su istom rangu sa drugim velikim parcelama. Ta cena je bila visoka u odnosu na kvalitet zemljišta, veličinu, i sam prilaz parceli. Cilj nam je da komisija, koju će formirati lokalna samouprava, odredi minimalnu zakonsku cenu za ove parcele, i da nam to zemljište više ne stoji zapušteno. Parcele bi se izdavale iriškim poljoprivrednicima koji za to ispunjavaju uslove, i koji će zemljište privesti svojoj nameni. U pitanju su trstici, stari pašnjaci, pašnjaci koji se ne koriste u svrhu ispaše stoke, za koju bi se tražila saglasnost Ministarstva za promenu namena zemljišta - kaže Pušić. Ovim potezom uposlila bi se postojeća gazdinstva, pomoglo poljoprivrednicima da na lakši način dođu do određenog zemljišta, i privelo kulturni zemljište koje godinama stoji zapušteno i neobrađeno. Lokalna samouprava bi tako povećala kvotu obradivog zemljišta, a sa druge strane iriški poljoprivrednici bi mogli da prošire proizvodnju u pojedinim granama. Naša gazdinstva su usitnjena. Na teritoriji Opštine Irig, nema velikih poseda, i svako parče zemlje je vrlo bitno.

Pušić navodi da će se ova procedura sprovesti do juna meseca ove godine, i da bi tada ovo zemljište bilo ponuđeno poljoprivrednim proizvođačima u Irigu. **M. Ninković**

AKTUELNOSTI

TRŽIŠTE HALAL HRANE

Način ishrane svojstven islamu

Globalna vrednost halal industrije sada iznosi 2,3 milijarde dolara. Više od 60 kompanija u Srbiji procenjuju da je vredno i pametno otvoriti vrata tržišta

Više od 60 kompanija u Srbiji procenilo je da je važno i pametno otvoriti vrata tržišta halal hrane jer je upravo ono u svetu jedno od najbrže rastućih i najperspektivnijih. Da je tako, najbolje govore brojke. Na ovom se tržištu broj kupaca meri milijardama - muslimana u svetu ima oko 1,8 milijardi, sa stopom nataliteta od 10 do 15 odstoto godišnje. Ovaj način ishrane

jeste svojstven islamu, međutim, sve su mu naklonjeniji i mnogi drugi koji vode računa o valjanosti vlastite trpeze, jer sertifikati halal proizvoda znače i kvalitet i bezbednost, te odskora ni populacija potrošača ove hrane nije vezana samo za veru.

Prema validnim podacima, halal-tržište je 2013. godine bilo vredno 1.100 milijardi dolara, a očeku-

je se da će do 2018. dostići 1.600 milijardi američkih dolara U Halal agenciji Islamske zajednice u Srbiji kažu da su halal standard uvele 62 firme iz različitih oblasti proizvodnje i one poseduju halal sertifikat, međutim, još mnoge firme upravo ga uvode. Primetno je sve veće interesovanje domaćih proizvođača za implementaciju, naročito nakon uspostavljanja ekonomske saradnje sa bliskistočnim islamskim zemljama, kao što su Ujedinjeni Arapski Emirati, Kuvajt i Saudijska Arabija. Halal proizvodi iz Srbije izvoze se u sve zemlje regiona i Evropske unije, prisutni su i na "starom" tržištu u zemljama Magreba, a osvajaju polako i čitav Bliski istok, kao i ostatak sveta.

Neke domaće firme su posle uvođenja "halala" plasman na međunarodnom tržištu višestruko povećale, kažu u Halal agenciji. Halal standard podrazumeva skup primenjenih postupaka u procesu proizvodnje, kao i kompletnu karakteristiku proizvoda, njegovih sastojaka i aditiva, koji su u skladu sa islamskim propisima, a koji proizvod ili uslugu čine zdra-



Neke zemlje prednjače u prihvatanju halal proizvoda kako bi privukle što više turista iz muslimanskih zemalja

vim i prihvatljivim za muslimane, objašnjava direktor sertifikacije Halal agencije Zaki Shaltaf.

Svaki halal proizvod u Srbiji mora biti usklađen sa važećim ISO, Hasapom, Kodeksom alimentarijusom i Dobrom proizvođačkom praksom, tvrdi Shaltaf. Pomenuti standardi prethode halal-standardizaciji, koja samo pooštava kriterijume u onim segmentima koji se odnose na zahteve halal-potrošača, navodi Mustafa Jusufpahić, jedan od prvih osnivača firmi u Srbiji za pripremu i davanje halal sertifikata. Bitno je podsetiti da se halal status stiče, ali i gubi ukoliko se utvrdi da je i jedna jedina karika u lancu odstupila od halal-propisa. Halal standard je, dakle, samo korak dalje od Hasapa, ali i svih standarda i akata

koji se odnose na proizvodnju hrane u Srbiji.

Halal industrija će rasti zbog ekspanzije muslimanske populacije i većeg broja sertifikovanih proizvoda koji su u skladu sa islamskim šerijatskim zakonom. Globalna vrednost halal industrije sada iznosi 2,3 milijarde dolara, saopštili su stručnjaci. Širok spektar halal proizvoda, od hrane koja ne sadrži svinjetinu do finansijskih i turističkih usluga, beleži porast, s obzirom na povećanje broja muslimanske populacije, prenosi agencija Frans pres. Halal je životni stil. Zemlje poput Japana i Južne Koreje prednjače u prihvatanju halal proizvoda u njihovim restoranima i hotelima kako bi privuče što više turista iz muslimanskih zemalja. **B. G.**



Globalna vrednost halal industrije sada iznosi 2,3 milijarde dolara

BELI DUDOVI

Povratak svilene bube

Jugoslavija je pred Drugi svetski rat bila peta sila u svetu po proizvodnji svile, a onda je prednost data nafti i sintetici koja se od nje pravi. Dudovi su posečeni, skupe mašine uništene i surovo ugašena industrijska grana od koje je bilo samo koristi

Piše: Branislav Guljan

Nekadašnja Jugoslavija je decenijama plaćala danak trčanju za raznim svetskim trendovima, ali cena modernizacije uvođenjem masovne proizvodnje sintetičkih vlakana pripada redu najskupljih promašaja nekadašnje SFRJ! Zbog sintetike (čitaj monopola naftne industrije) iz Jugoslavije je proterana širom sveta cenjena svilena buba, a njena biljka hraniteljka beli dud je iskrčen. Napomenimo samo da je pred Drugi svetski rat u Jugoslaviji bilo više od dva i po miliona stabala belog duda, a da danas nema ni nekoliko hiljada!

Najviše dudova bilo je i ostalo u Vojvodini. Zaštitili su ga ljubitelji dudovače, ili, pak da se nađe tu i tamo, za svinje i živinu. Najviše ih ima pored preostalih salaša. Zato dudovi u Vojvodini danas mogu da posluže kao sirovina za početnu proizvodnju, svilenih buba dok ne stignu novi zasadi za obučavanje građanstva koje hoće da gaji dudove i svilene bube. Nekoliko desetina najstarijih dudova nalazi se u okolini Kovilja, u kome su pre nekoliko godina pokrenuli i godišnju akciju „Parastos dudu“ kada se sakupljaju plodovi sa ovog drveta i peče rakija dudovača. Ta rakija dudovača koaj se sve do nedavno jedino služila u kafani na „Kraj sveta“, koja se nalazila na Arkanju iz Kovilja... Medjutim, vraćanjem imovine crkvama, popovi su odlučili da neće da imaju tu kafanu sa tradicijom... Srušena je i nema više kraja sveta!

Reforme uništile dudove

Uništavanje dudova i pomor svilenih buba zbili su se u Srbiji u vreme nekih „zaokreta“ u privredivanju, ima tome više od četiri decenije. Sve što je bilo prirodno, trebalo je zameniti veštačkim jer traži manje rada. Tako su u tekstilu pod udar, sem svile, došli još i vuna, lan, pamuk i kudelj. U slučaju vune stradalo je i ovčarstvo, kao njena biološka i materijalna osnova. Jer, od nekadašnjeg stada od blizu pet miliona ovaca u Srbiji je ostalo sve-



Svilarstvo je i u Srbiji bilo jedna od najstarijih delatnosti u seoskim domaćinstvima

ga 1,5 miliona grla (2000. godine je u Srbiji bilo 1,6 miliona ovaca). Uništeno je stado, a niko neće od vlasnika ove stoke da kupuje vunu koja se baca... Grešku učinenu tih šezdesetih godina prošlog veka treba sad ispraviti u narednoj deceniji, kada je pokrenuta ideja oživljavanja stočarstva, a tu spada i za povratak svilenih buba. Za to je potrebno prvo početi saditi dudove po Srbiji!

Kada je reč o svilenim bubama, treba reći da smo u proizvodnji „kraljice“ tkanina, kako svilu zovu u svetu, pre Drugog svetskog rata, bili na petom mestu u svetu! U Jugoslaviji, a ponajviše u Srbiji, gde beli dud dobro uspeva, ima mnogo živih proizvođača kokona, okruglih postelja svilenih buba u kojima se ona pretvara iz gusenice u lutku, štiteći sebe spolja i iznutra svilenim nitima.

Svilare u Srbiji su brzopleto ukinute šezdesetih godina prošlog veka, a skupe mašine uništene. Sintetika se probijala na tržište razvijajući naftnu industriju i povećavajući potrošnju nafte kao značajne sirovine za njenu proizvodnju. Kako to

obično biva sa ograničenim resursima, kao što je nafta (čiji se kraj najavljuje oko 2050. godine ovog veka!) cena proizvodnje bila je sve skuplja, a posledice sintetike sve vidljivije, od ekoloških do zdravstvenih.

„Neposredno pre sankcija za SFRJ 1992. godine, u tadašnjoj Privrednoj komori Jugoslavije, bio je urađen i projekat za oživljavanje uzgoja svilenih buba. Koordinator je trebao da bude Institut za šumarstvo u Beogradu. Sve je bilo lepo zapisano, kako ova majusna životinja živi isključivo od lista belog duda, šta treba raditi da bi se prvo obnovili zasadi ove biljke hraniteljke. Došlo je do raspada SFRJ pa su ti planovi ostali u fiokama. Svakih nekoliko godina, pa evo i sad, se javljaju ideje o obnovi gajenja svilenih buba, za šta je prethodno nužno obnoviti zasade duda, ali uvek naiđe neka kriza pa to ode u drugi plan“, navodi sekretar Udruženja za poljoprivredu i prehrambenu industriju Privredne komore Srbije Milan Prostran.

Istraživanja pokazuju da smo i pre četiri decenije u tadašnjoj Jugoslaviji imali 2,6 miliona dudova, ponajviše na prostorima Srbije, a danas je to gotovo zanemarljivo. U zlatno doba svilarstva, dudovi su se najviše gajili u Posavini, Pomoravlju, i Povardarju i, a svilena buba se gajila, u Vojvodini, Srbiji, na Kosovu i Metohiji... Čak su i mesta dobijala imena po svili primeri

Na temeljima svilare

Poljoprivredna škola u Vršcu nalazi se na temeljima nekadašnje svilare, osnovane još 1921. godine. Medjutim, kada je zanesarena ova proizvodnja svilara

je morala biti zatvorena, pa je na tom mestu otvorena poljoprivredna škola. Krug svilom se tako, kada je u pitanju ova škola - zatorio.

Svila i kosmonauti

Svila ima široku primenu i u industriji, mada je najčešće vezujemo za konfekciju. Poznato je da su svilena sita nezamenljiva za odela kosmonauta. To odelo se izrađuje prema obliku njihovog tela. Kako je svileni konac 40 puta rastegljiviji od pucanja od drugih materijala, svilena nit se koristi i kao uža za kapsule iz svemira.

Priča se da su u užetu ruske kapsule koja je pala iz kosmosa pronađeni delovi veštačke materije, što je bio uzrok pucanja. Uže su, naime pravili Japanci, ne znajući za njegovu namenu, pa su zajedno sa svilom upleli i drugu materiju. Da bi se proizveo kilogram svile potrebno je da to radi 5.000 svilenih buba!



Stari dud u Sremskim Karlovcima

su Svilojevo u Vojvodini, Svilajnac u Srbiji... Pre dve decenije bilo se krenulo u novu sadnju belih dudova i obnovu gajenja svilenih buba, ali su to omele sankcije 1992. godine. Bilo je tad čak i uvezano 11 hibrida duda iz Rusije, a nešto je stiglo i iz Bugarske, kao i iz Japana. Treba reći da su naučnici odmah, a to je bilo pre uvođenja sankcija za SFRJ, bili počeli da organizuju obnovu zasada belih dudova u Srbiji. Danas belih dudova najviše ima u Vojvodini i to u okolini Vršca.

Bili zainteresovani i Japanci

Svilena buba je prava domaća životinja. Bez pomoći čoveka ne bi mogla da opstane u prirodi. Ima pet stadijuma razvoja. Od jajeta se pretvara u leptira koji obnavlja generaciju. Jaje je veličine zrna maka i od njega se stvara gusenica koja je u početku teška 0,4 miligrama. Na kraju svog razvoja gusenica je dugačka osam do devet santimetara i svoju dužinu je povećala za 10.000 puta! Upravo zbog tolikog uvećanja telesne težine svilena buba je fenomen. Prepravljena u kokona, ona je teška tri i po do četiri grama. Za razvoj gusenice potrebni su i određeni uslovi. U prvom redu temperatura od 23 do 27 stepeni, a vazduh mora biti vlažan od 60 do 90 odsto, zatim regulisana svetlost i sistem provetranja.

Gusenica svoje razviće od jajeta do leptira završava za 28 ili 29 dana. Posle toga izgrađuje kokon svile. Radi ga tri dana, ali je samo prvih nekoliko sati vidljivo jer i sebe obmotava svilom pa je kokona čvrsta. Gusenica unutar kokona, zapravo, pravi postelju i preobrazi se u lutku. U svakom kokonu je nit svile duga 1.200 do 2.000 metara. Kokoni se odmotavaju u fabrikama, na specijalnim mašinama koje se zovu „filande“. Nažalost takvih mašina danas gotovo da nema ni u

muzejima! U Srbiji su kokoni odmotavani i ručno. Da bi se svilena nit odmotala, odnosno da bi lepak popustio, kokoni su morali najpre da se potope u vrelu vodu, a potom se preslicom odvajala nit, a da se ne bi ponovo lepila, obično su kokoni (malo odmotani) stavljeni u kukuruzno brašno ili pesak. Ponovo obnoviti ovu proizvodnju nije ni malo jednostavno, jer najpre treba uvesti skupe mašine, a najbolji proizvođači mašina su Japanci. Da bi se počela prerada, potrebno je najmanje petnaest mašina koje staju oko deset miliona dolara, a za to je potrebno da imamo i 200 tona kokona spremnih za preradu. U razgovoru koji je vođen sa Japancima za obnovu ove proizvodnje, oni su pokazali interesovanje za ovu delatnost, da u nju ulažu, pa čak, i da kreditiranju proizvodnju. Medjutim, to su zaustavili ratovi na području nekadašnje SFRJ, a poslednju akciju i bombardovanje 1999. godine. Došlo je vreme obnove zemlje, pa i ove proizvodnje. U Srbiji su je uvek zaustavljale nove, preče reforme za preživljavanje, a Japance je sad zaustavio zemljotres i cunami da bi uložili novac u ovu proizvodnju u Srbiji.

Isplativa proizvodnja

I sad se priča da je svilena buba, nekada dopunski prihod mnogih domaćinstava, bukvalno proterana pre pola veka. Zatvorene su svilare, dudovi bez kojih ne može da se uzgaja ova buba su posečeni, a oni retki koji su još opstali su, u nekim slučajevima stavljeni pod zaštitu države.

Sve to se desilo sasvim neopravdano, a povratak će biti mnogo sporiji i teži, ali sada se na njega čeka već pola veka! Povratak dudovima i gajenju svilenih buba, već nekoliko puta se pokretalo u Vršcu i okolini. U ovom mestu zato, što su se u njegovoj okolini dudovi najdže i zadržali. Razloga je bilo više, pre svih, što bi se znanje prenelo mladim stručnja-



„Put svile“ Vršac – Bela Crkva



cima koji će ga u svom poslu moći prenositi dalje, ai što je, začudo i zahvaljujući zaštiti države, u vršačkom kraju dud opstao. Ima onih koji pamte da su devedesetih godinaprošlog veka djaci u srednjoj poljoprivrednoj školi u Vršcu „Miloš Popov Klima“ uzgajali svilene bube. Hranili su ih na drvoredu dudova na putu od Vršca ka Beloj Crkvi dugom 17,5 kilometara i duž puta Vršac - Pavliš.

Autoru ovih redova u to vreme, dakle pre dve i po decenije tadašnji pomoćnik direktora poljoprivredne škole Dragoslav Varičak, između ostalog je rekao: „Pve godine smo uzeli deset legala, a svako je imao oko 20.000 gusenica. Dobili smo larve, tek ispijene iz jala. Proizvodnju smo organizovali u učionicama maturanata za koje se nastava ranije završava. Medjutim, kako su gusenice rasle, morali smo da zauzmemo i fiskuturnu salu. Učenci su radili sav posao. O hranjenju i klasiranju brinule su, uglavnom, devojčice, dok su dečaci bili zaduženi za branje lišća na dudovima. U ranoj fazi razvoja gusenice, listovi se moraju seckati, dok u kasnijim fazama, to nije potrebno, čak se lišće bere sa tanjim grančicama. Proizvodnja traje mesec i po dana. Interesantno je da se gusenica u svom razvoju pet puta presvlači. Svaka je sve veća, a potrebno joj je i više hrane. Za jedno leglo dovoljno je oko 370 kilograma lišća dnevno, u petoj fazi, kada su dugačke od pet do osam santimetara, navodio je Varičak i zatim dodavao: „Šest učenica je

dežuralo, tri prepodne i troje posle podne, dok je lišće bralo svaki dan, pa i subotom i nedeljom od 20 do 25 učenika. To je prilično naporan posao. Stabla su visoka i zahevaju prilično umešnosti. Ali, posao se isplatio. No, mi smo ga pretežno radili iz drugih razloga. Pre svega, zbog nade da će ova proizvodnja ponovo da zaživi u Vojvodini i da naši učenici u tome steknu iskustvo“.

Po završetku pete faze, pričao mi je Varičak, gusenica počne da se umotava. Tada se prave „kokoni“ i u ovoj fazi gusenica ne jede. U roku od pet do deset dana se završi čaurenje i tada sledi sakupljanje i klasifikacija. Sledeća faza je bila gušenje čaura, što se radi u sušnicama. Po jednom leglu učenci su tada uspeli da dobiju oko 15 kilograma kokona, što i nije mnogo, jer je to bio amaterski rad. Smetnju su često pravile i kiše jer gusenice ne mogu da jedu mokar list, a u školi u Vršcu nije bilo uslova da se on suši. Inače, posle sušenja čaure su bile predate beogradskom Institutu za šumarstvo i ekologiju.

Upravo zbog nedostatka prostora i velikog posla oko berbe lišća, 1990. godine je bilo uzeto šest legala, a toliko i godinu dana kasnije. Dve godine uzastopno tada, pre dve i po decenije, o bubama su brinule tadašnje učenice Ratomirka Knežević, Tanja Bakić, Tanja Štrbac i Danijela Predragov.

Tadašnji direktor poljoprivredne škole u Vršcu Ognjen Pribaković je planirao da se proširi plantaža du-

dova na školskom imanju, kako bi se obezbedilo više hrane za dudove. Pripremano je 10.000 sadnica, deo za sopstvene potrebe, deo za prodaju... Nije bilo šire podrške, pa se u vršačkoj poljoprivrednoj školi više ne proizvodi sirovina za proizvodnju svile...

Ono što nas u Srbiji, posle dve i po decenije ponovo tera na vraćanje ovoj proizvodnji, je tradicija, njena isplativost i upošljavanje radnika. Uzgojem bube bili bi popunjeni i mnogobrojni nenamenski građeni pogoni. Pored toga može se proizvoditi i za izvoz. Kokoni koji ne ispunjavaju tehničke uslove neće ostati neupotrebljivi jer kao čiste belančevine veoma su pogodni za ishranu stoke.

Danas je u svetu najjači proizvođač svile Kina. Godišnje se u ovoj zemlji napravi više od 500.000 tona sirovih čaura svile. Čak 20 miliona domaćinstava bavi se samo ovim poslom. Još oko 50 zemalja svrstava se u manje ili veće proizvođače. Među njima su: Japan, Severna Južna Koreja, države bivšeg SSSR-a, Tajland, Brazil, koji svi zajedno daju čak 97 odsto svetske proizvodnje. Ali, njima je lako, naročito Kinezima, jer su očuvali tradiciju koju prenose s kolena na koleno. Istovremeno su očuvali i mašine i stalno uvode nove. Dok smo mi sve naše što smo imali uništili, pa ih čak nema ni u muzejima!

Svilarstvo je i u Srbiji jedna od najstarijih delatnosti u seoskim domaćinstvima. Ono je bilo, zato što je, pre svega, bilo isplativo i dobro-

Literatura

Uprkos velikoj upornosti zaposelni u Poljoprivrednoj školi u Vršcu nisu mogli pronaći literaturu o svilenim bubama 1990. godine. Tako su se morali zadovoljiti prašnjavom knjigom pronađenom na nekom tava-

nu, a štampanom 1936. godine. Očekivali su i da se u Jugoslaviji prevede jedna knjiga o uzgoju svilenih bubu i proizvodnji svile, doneta iz bugarske. Čekali su i nisu dočekali... Lakše je bilo poseći dudove.



Kokoni

došlo, kao uzgredno zanimanje. To bi moglo biti i danas, a tu isplativost najbolje potvrđuju sledeće činjenice. Jedno domaćinstvo može bez teškoća da prehranjuje, bar, tri kutije „semena“, ili oko 60.000 gusenica u jednom ciklusu. Po jednoj kutiji dobije se 20 do 30 kilograma sirovih kokona – čaura. Na svetskom tržištu kilogram ove robe proteklih godina plaćao se šest dolara. Ako se u rashod uvrsti i seme, dudovo lišće, sredstva za dezinfekciju i drugo, onda je računica jasna: od 75 kilograma čaura dobije se 450 dolara, a ako se od te sume odbiju troškovi od 120 dolara, ostaje zarada od 330 dolara. Naravno te čaure mogu se pretvoriti u 8,5 kilograma svile, odnosno tkaninu dugu oko 130 metara. To je računica bila u Zadružnom savezu Srbije 2000. godine, kada je njegov tadašnji sekretar Milan Pavlović bio uradio i pokrenuo projekat za obnovu zasada dudova i gajenja svilene bube i proizvodnje svile u Srbiji.

Najveće mogućnosti danas za uzgoj svilene bube i svile su u Vojvodini. Ona ima dosta neiskorišćenih zemljišta na kome bi se mogla obnoviti proizvodnja jedne od tih tradicija, gajenja svilene bube. Dakle, ima mesta za sadnice belog duda, a u jednoj fazi bi se moglo zasaditi 15.000 stabala. Negde bi to male male plantaže, druge zasadi na zemljišnim okrajcima, kraj seoskih puteva, u ekonomskim dvorištima. To bi bila hrana za svilene bube, čija proizvodnja na takvim zasadima može dostići 8.000 tona, a to je vrednosti od najmanje 50 miliona dolara.

Što se tiče objekata za uzgoj svilene bube, smatra se da ih već ima dosta. Najčešće se misli na neiskorišćeni prostor u bivšim kombinatima, zadrugama i drugim gazdinstvima, napuštenim halama. Ima i drugih zapuštenih objekata u svim vojvođanskim selima, nekadašnjim zadrugama i domovima. Sada domaćinstva takođe imaju građevine koje se lako mogu obnoviti i prilagoditi ovim potrebama. Sve to govori da ova proizvodnja, posebno beli dud, koji predstavlja i osnovu, ne zahteva poseban trud niti veća ulaganja

i negu. Potrebno je samo sačekati nekoliko godina da mlado stablo izdika. I tu je jedna od šansi Srbije za novo zapošljavanje bar desetak hiljada radnika, a od toga bi živelo toliko porodica.

Dudovi će opet čuvati njive i ljude

Kada je prošle godine Stevan Pilipović, diplomirani inženjer poljoprivrede, član Opštinskog veća obećao da će atari u bačkopalanačkoj opštini uskoro imati vetrozaštitne pojaseve kao pre jednog veka, puno je bilo onih koji su se kiselo nasmejali. Međutim, agilni Pilipović najavljuje da će početkom aprila biti završena sadnja vetrozaštitnog pojasa u dužini od 26 kilometara u ataru Bačke Palanke i nekoliko ugroženih sela. Reč je o oko 13.000 sadnica za čiju je kupovinu lokalna samouprava odvojila oko dva miliona dinara.

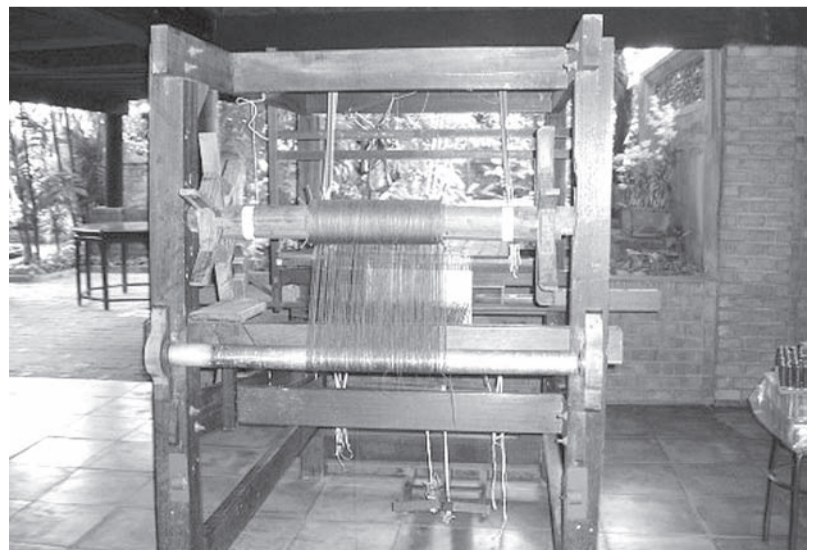
Vetrozaštitni, odnosno poljozaštitni pojasevi u ataru naše opštine, koja se prostire preko 50.000 hektara, postojali su do pre nešto manje od jednog veka - veli Pilipović. - Vremenom oni su nestali, svako je hteo da za koji ar proširi svoju njivu, a kada je priroda počela da nanosi štetu shvatilo se da su oni koji su se pre nas rodili i živeli na ovim prostorima znali zašto sade drveće u bačkoj ravnici. U toku je tender za ovaj posao koji će konačno biti urađen, a drveće će kao nekad štiti njive i ljude.

Pilipović kaže da će ovog proleća biti zasađene najviše sadnice duda, jasena, bagrema i sibirskog bresta. Prvo će se popuniti ranije zasađeni drvoredi na obilaznici oko Bačke Palanke prema Novom Sadu.

- Na takozvanom Ristićevom putu u Staroj, odnosno Bukinskom putu u Novoj Palanci biće zasađeni dudovi sa obe strane, kao što je bilo pre skoro jednog veka. U ataru na putu Silbaš - Pivnice, a u dužini od oko pet kilometara, biće, takođe zasađeni drvoredi kao i na atarskom putu Silbaš - Despotovo u dužini od četiri kilometara. Drvoredi će biti zasađeni i pored puta Silbaš - Gajdobra u dužini od 2,5 kilometara.



Kina je najveći proizvođač svile



Razboj za ručno tkanje svile koja je deset puta skuplja od industrijske

Negativni trendovi na selu

Da bi se prevazilazili problemi, seljaci moraju da se samoorganizuju u moderne zadruge i udruženja. Seljaci, jedino udruženi mogu da opstanu, da brže i bolje rešavaju svoje probleme i da stvore bolje uslove za život. Ukoliko se neudruže oni će prvo propasti, a potom i nestati!

Piše: **Branislav Gulan**, član Akademijskog odbora za selo SANU i Naučnog društva ekonomista Srbije

Kako bi se zaustavili negativni trendovi na selu, Srpska akademija nauka (SANU), odnosno njen Akademijski odbor za selo, ocenio je da se to najbolje i najbrže može uraditi kroz povratak zadrugarstvu. Ocena je i da je samo ime seljak i njegov rad danas potcenjen. Jer, kada kupuju repromaterijal da bi zasnovali proizvodnju, on je svake godine sve skuplji, dok kada prodaju svoje proizvode, oni postaju sve jeftiniji. Na ovaj način moć seljaka sve više slabi, a uslovi za život postaju sve teži. Da bi se prevazilazili ovi problemi seljaci moraju da se samoorganizuju u moderne zadruge i udruženja. Seljaci, jedino udruženi mogu da opstanu, da brže i bolje rešavaju svoje probleme i da stvore bolje uslove za život. Ukoliko se neudruže oni će prvo propasti, a potom i nestati! Kako bi pomogli seljacima u samorganizovanju SANU – Akademijski odbor za selo, prvo je izdao publikaciju – vodič, „Zašto i kako se organizovati u zadrugu“. Publikacija je štampana u 50.000 primeraka, a cilj je da po 10 komada stigne do svakog sela. Namera autora i izdavača je da pomogne seljacima da se bolje organizuju i da zaštite svoje ekonomske, ali i druge interese i da se lakše snađu u novom poslovnom okruženju. To okruženje danas karakteriše brze promene u svetskoj i evropskoj ekonomiji, a dešavaju se i u Srbiji i njenoj poljoprivredi. U novim uslovima opstanak je moguć samo onima koji su spremni da se povezuju međusobno i da boljom organizacijom i zajedničkim nastupom na tržištu, osiguraju svoj opstanak i grade budućnost. Samo udruženi mogu da opstanu i da postignu cenovnu konkurentnost. U suprotnom otvaranje granica, liberalizacija tržišta i dolazak velikih multinacionalnih kompanija, veliki uvoz će ih stvoriti nekonkurentnim i – postepeno će propasti, a potom nestati! Uz to i mnogo udruženih malih proizvođača u zadrugu mogu kroz rast proizvodnje mnogo više proizvoda da donesu, nego li pak nekoliko velikih koji sad postoje. Posle ove publikacije izdata je i druga, a to je „Razvoj porodičnih



preduzeća u seoskim područjima Srbije“. Ova monografska studija zajedno sa prethodnom čini jednu zaokruženu logičku celinu i namenjena je, pre svega, nezaposlenim, visokoobrazovanim stručnim ljudima, sa i bez radnog iskustva, da što pre osnuju mala i srednja porodična preduzeća u seoskim područjima. Time se uz samozapošljavanje, istovremeno rešavaju dva problema u srpskom društvu – ekonomsko – razvojni i socijalni. Najprimereniji oblik međusobnog povezivanja malih robnih proizvođača u svetu jeste zadruga ili kooperativa, kako zadrugu nazivaju u većini razvijenih zemalja u svetu. Oko 750.000 zadruga posluje u svetu i imaju članstvo od oko 800 miliona zadrugara ili kooperanata. Kada je reč o Srbiji u njoj je pre pola decenije bilo registrovano 2.124 zadrugu (od toga 67,1 odsto su zemljoradničke), a 123.000 građana su članovi neke od zadruga. Zadruge u Srbiji imaju tradiciju dugu vek i po i jedan su od prvih oblika organizovanog privredništva, a očekuje se da će stvaranje novog pravnog okvira za modernizaciju zadruga i njihov brži razvoj doprieti oživljavanju privredne aktivnosti i otvaranju novih radnih mesta. Značaj zadrugarnog organizovanja naročito su prepoznale države EU, koje su razvojem zadruga rešile brojne probleme, pre svega, one socijalne i ekonomske prirode.

Tradicija zadrugarstva

Zadrugarstvo u Srbiji imalo je svoje uspone i padove. Prva zadruga osnovana je u Bačkom Petrovcu 1846. godine. „Gazdovski spolok“ osnovao je slovački prosvetitelj Štefan Homola. Osnivanje prve srpske zadrugu usledilo je odmah nakon osnivanja zadruga u evropskim zemljama, kao rezultat rastuće potrebe siromašnih seljaka da se brane od zelenaša i trgovačkih špekulanata. Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga, sa sedištem u Smederevu, osniva se 1895. godine, a 1898. seli se u Beograd. U Srbiji danas ima oko 1.600 zemljoradničkih zadruga, oko 123.000 zadrugara i oko 10.000 zaposlenih u zadrugama. Kao da se zaboravlja da zadrugu moraju biti u isključivo u rukama zadrugara, a to nije decenijama ni u novom zakonu. Direktor i zaposleni su samo izvršni organi i oni ne mogu biti zadrugar! To nije povoljno za povratak poverenja u uništeno zadrugarstvo. Iz usvojenog dokumenta čak je izbačen dobar deo iz prvobitne verzije u čijem stvaranju su učestvovali seljaci. Članovi radnih grupa, ističu da ništa od onog što su oni predložili, nije ugrađeno u zakon. Zadrugu tavore i nestaju. Samo između 2009. i 2012. godine likvidirano je više od 700 zemljoradničkih zadruga (više od trećine njihovog ukupnog broja), čak i dva regionalna zadrugna saveza. Srbija je zemlja u kojoj godišnje nestane po 100 zadruga! Danas u Srbiji postoje 2.124 zadrugu, 123.000 građana su članovi neke od zadruga. Svi oni organizovani su u 16 zadrugnih saveza.

S obzirom na nužnost obnove i oporavka celokune srpske privrede (koja je u 2015. godini zabeležila skroman rast BDP od tek 0,8 odsto, a poljoprivreda pad od blizu 10 odsto) potrebno je ubrzati proces transformacije, kako bi se obezbedilo uključivanje domaćih preduzeća na svetsko tržište. Osnovni problem koji pri tome treba rešiti je podizanje nivoa konkurentnosti. Stvaranje konkurentne prednosti vezano je za postojanje i razvijanje veština, znanja i sposobnosti, odnosno za postojanje inovativnosti i preduzetništva. Naime, da bi preduzeće ostvarilo konkurentnu prednost, nije dovoljno da ima resurse, već je neophodno da ima superiorne procese kako bi resurse iskoristilo. Zato se danas insistira na konceptu „organizacija koja uči“, koja lakše prihvata i primenjuje inovacije, a čija je osnovna karakteristika liderstvo, pored tržišno orijentisane kulture i otvorene organizacije. Dakle, tu je liderstvo na prvom mestu, kao proces stvaranja promena koji se sprovodi kroz aktivnosti davanja smernica, aktiviranja i motivisanja ljudi.

Srbija najgora u eks-Ju regionu

Predviđanja ukazuju će Srbija i 2016. godine imati blagi ekonomski rast (1,5 odsto), ali i najvišu stopu nezaposlenosti u odnosu na svoje naj-

bliže susede, pokazala je zajednička analiza ekonomskih instituta iz šest zemalja bivših jugoslovenskih članica. Naime, prema podacima iz prvog broja publikacije SEE-6 ekonomist instituta, Srbija će 2015. završiti s rastom BDP od svega 0,5 odsto, Hrvatska sa 0,9 odsto, Slovenija sa 2,7 odsto, BiH sa 2,1 odsto, dok Makedonija i Crna Gora predvode region jugoistočne Evrope sa stopom rasta BDP od 3,5 odsto. Istovremeno, neto ostvarena vrednost poljoprivredne proizvodnje u 2015. godini, u visini od 4.090 miliona dolara je manja za 5,56 odsto u odnosu na 2014. godinu. U 2015. ukupna vrednost realizovane biljne proizvodnje u Srbiji iznela je 2.979 miliona dolara, što predstavlja pad od 10,97 odsto u odnosu na 2014., sa učešćem od 64,29 odsto u ostvarenoj bruto vrednosti poljoprivredne proizvodnje. Vrednost realizovane stočarske proizvodnje u Srbiji procenjena je na nivou iz 2014. godine u vrednosti od 1.655 miliona dolara i ima učešće od 35,71 odsto u ostvarenoj vrednosti poljoprivredne proizvodnje.

Zakoni tržišta i snaga velikih

Nemilosrdni zakoni tržišta i snaga jakih (velikih) često su suprotstavljene interesima malih proizvođača. Samo međusobno povezani oni mogu da se suprotstave ili prilagode sadašnjem ekonomskom trenutku. Pre četvrt veka, činilo se da je vreme „gvozdenog stiska“ države nad zadrugnim pokretom u Srbiji prošlo i da dolazi vreme u kome će zadrugu (naročito one poljoprivredne) i zadrugari konačno zauzeti mesto koje im s pravom pripada, kao što je to slučaj u velikom broju razvijenih zemalja. Na početku devedesetih godina XX veka, u Srbiji postoje dva tipa zemljoradničkih zadruga. Prvi tip čine zemljoradničke zadrugu iz vremena socijalizma, koje su „preživlele“ kao i one koje su „oživele“ izdvajanjem iz nekadašnjih poljoprivredno - industrijskih kombinata. U drugi tip se mogu svrstati sve novonastale zadrugu, od onih koje nisu ništa drugo nego „prerušena“ trgovačka preduzeća, do istinskih zemljoradničkih zadruga u kojima zadrugari biraju direktora, a ne obrnuto. Svaki od ova dva tipa bremenit je problemima, na šta je mnogo puta ukazivano u naučnoj i stručnoj literaturi. Nijedan od tih problema ne može biti rešen bez angažovanja države. Nažalost, do sada je država više radila protiv zadruga, nego za njih. Za zemljoradničke zadrugu prvog tipa, ali i za ostale, pre svega, je bitno da se konačno razreše svojinska pitanja, bez čijeg rešavanja nije mogući dalji razvoj zadrugarstva. Zadrugu potražuju oko 200.000 hektara oduzete im zemlje! Ne radi se samo o tome da zadrugu konačno dođu do resursa koji im po pravu pripadaju, već da se „razvezivanjem“ svojinskog čvora ti resursi aktiviraju u mnogo većoj meri nego što je to bilo do sada.

Već smo decenijama svedoci „čerupanja“ zadrugne imovine, pa bi barem prevođenje ovog što je u zadrugama ostalo u zadrugu svojinu, koja je, podsećamo, ustavna kategorija, dalo neku nadu za opstanak i oživljavanje zemljoradničkog zadrugarstva. Alternativa je reorganizacija starih zemljoradničkih zadruga, u akcionarska društva, čime bi, doduše, zadrugni pokret bio pogođen, ali bi možda došlo do ozbiljnije aktivacije resursa. Nažalost, ove probleme u celosti ne rešava ni Zakon donet na kraju 2015. godine!

Broj osnivača zadrugu nije nevažno pitanje, iako se čini da je samo formalno. Sasvim je dovoljno da ih bude (najmanje) pet. Eventualnim potvrđivanjem većeg broja osnivača smanjile bi se mogućnosti osnivanja zadrugu za manja naselja i manje brojne kategorije stanovništva na određenim teritorijama, a ne bi se dobilo gotovo ništa. Pogotovo se time ne bi sprečilo osnivanje i rad onih zadruga koje zapravo predstavljaju trgovačka preduzeća. Određene o ograničenju i izbora bliskih rođaka na zadrugne funkcije, koje se nalaze u više nuđenih nacrtu zakona o zadrugama, nemaju mnogo smisla, jer bi one pogodile seoska naselja naročito ona manja, kojih je u Srbiji mnogo. U velikom broju sela s malim brojem ljudi, rodbinski povezanosti, što je redovan slučaj, osnivanje zadruga bi bilo znatno otežano, čak onemogućeno. Tako bi oni kojima su zadrugu najpotrebnije zapravo ostali bez njih. Sam predlog je u izvesnom smislu paradoksalan, jer se suprotstavlja privatizaciji institucije (zadrugu) čiji je osnov upravo privatna svojina koja je zasnovana na slobodi udruživanja. Ukoliko se želi obezbediti da zadrugu zaista budu zadrugu, da rade, pre svega, za svoje članstvo, a ne da pretežno saraduju s kooperantima, onda treba jasno odrediti (procentualno ili na drugi način) do koje mere zadrugu mogu da obavljaju poslove i s licima koja nisu zadrugari. To nije urađeno zakonom, pa će se veoma brzo tražiti njegove izmene i dopune! Doneti zakon, sam od sebe neće voditi boljitku zadrugarnog pokreta ukoliko država, pokrajina ili lokalne samouprave zaista ne donesu (što pre) podsticajne mere ekonomske politike za razvoj zadrugarstva. Drugim rečima, oni koji donose ključne odluke, još nisu shvatili da zemljoradničko zadrugarstvo ima poseban značaj za stabilnost srpskog društva, zato što ono omogućava privrednicima da na tržištu, u okruženju koje čine velika imanja i moćne industrijske i trgovačke firme, zauzmu bolju poziciju. Kao jedan od srednjih slojeva, poljoprivrednici su od višestruke koristi za društvo: proizvode viškove hrane, ostaju na selu, u velikoj meri koriste porodičnu radnu snagu, čuvaju tradiciju i ne zaboravljaju vrednost nacije i države. Zato se svako ulaganje u njih, bilo ono institucionalno ili finansijsko, društvu višestruko vraća!

(Nastaviće se)



Broj naselja u Srbiji sa manje od po 100 stanovnika

1948. – 1961.	80
1971.	140
1981.	280
1991.	487
2002.	713
2011.	986
2015.	1.034

Izvor: RZS



Kvalitet pobeđuje monopol

Ukoliko već ne mogu da utiču na tržišna kretanja i monopoliste, svinjari, napominje Roman, svoju poziciju mogu da poprave savesnijim radom i višim kvalitetom proizvoda koji će im omogućiti sigurniji plasman. Potrebno je stvoriti što bolje ambijentalne uslove, davati kvalitetnu hranu, tražiti bolje nazimice

Nakon završenog Ekonomskog fakulteta Mitrovčanin **Mirko Roman** (28) pokušao je da pronađe posao u struci. Nije mu to pošlo za rukom prvi put, nije ni drugi, a teći put rešio je da sam postane svoj gazda. Umesto vezivanja kravate rešio je da zasuču rukave, a umesto banke ušao je na porodičnu farmu svinja. Danas Mirko ima 38 krmača i preko 1.000 prasica godišnje koje uspešno prodaje domaćim klaničarima – svakog meseca po stotinu. Prvi je prvi čovek i osnivač Udruženja svinjara „Farmer SM“, i kako sam kaže, ne žali zbog toga što se nije zaposlio u gradu. Rad sa svinjama, poručuje onima kojima smetaju jači mirisi, često je čisti od posla sa ljudima, manje je stresan, a svaki uspeh i pad isključivo su njegovi. Biti sam svoj gazda, za Romana je najveći zalag slobode od birokratije, politike i svakog pritiska koji onemogućava mladim ljudima da napreduju.

- Pre gotovo dvanaest godina moj otac i stric napravili su dve farme za tov 600 komada svinja. Pre tri godine smo rešili da krenemo da proizvodimo prasice i to činim i ja danas. Uz krmače imam jednog nerasta i mogu slobodno reći da imam razloga da budem zadovoljan. Od rasa imam 18 krmača F1, odnosno mešavinu Velikog Jokšira i Landrasa i 18 u čistoj rasi Jokšira. Imam jednog Landrasa, jednu Durokinju i nerast je Veliki Jokšir. Zadovoljstvo nema svoje uporište samo u zaradi koju je suviše negirati, nego i u činjenici da se posao širi uprkos svim izazovima. Zapravo, mislim da je to što u poljoprivredi vaš rad najbolje vidi i njena najveća prednost. Ovde nema mnogo priče. Ili ste vredni ili niste, priča nam Roman.

Želje i mogućnosti

Godinama Roman je radio sa „Đurđevićem“ i „Agro Papukom“, a poslednje četiri sa Trličem. U poslu



Svakog meseca proda stotinu prasica

Nije lako sa klaničarima

- Teško je sa nakupcima i trgovcima, sa klaničarima. Svi oni znaju da mi nemamo mogućnost mnogo da čekamo, da nam treba novac, pa nas ucenjuju, prete i varaju. Tako recimo ugovorite posao za 120 dinara po kilogramu, kupac se ne javlja nekoliko dana i onda se na kraju javi sa nižom cenom. Zna on kao što i ja znam da će biti kako god on želi, jer je meni u cilju samo da što pre dođem do novca kako bi mogao da krenem u novi turnus, smatra **Roman** i napominje: - Da ne bi

prodavali ispod cene, potrebno je najpre da država zabrani uvoz koji je zaista velik i koji mnogo opterećuje domaće svinjare. Cena uvoza je jeftinija, a svinje dolaze najčešće preko Hrvatske i Mađarske. Te zemlje tokom godine uvoze iz inostranstva, prave sebi zalihe koje im omogućavaju da manipulišu sa cenama, a takođe daju i velike subvencije na izvoz, tako da proizvođača u suštini i ne zanima mnogo koja je krajnja cena, kada će ga u dovoljnoj meri pokriti država.



Mirko Roman

mu pomažu otac **Zoran** i tast **Slavko** od kojih i sa kojima uči. Ima 15 jutara svoje zemlje i još toliko u arendi, gotovo u potpunosti pokrivenu ratarskim kulturama koje u najvećem delu koristi za proizvodnju hrane za svinje. Da toga nema, opominje, hranu bi morao da kupuje, a to mu se nikako ne bi isplatilo. Trenutno, u planu ima uređenje svoje farme: ubacivanje mlazeva za vodenu paru, mašina za automatsko hranjenje, uvođenje grejanja, ekstruder za sojin griz i drugo, ali to je još uvek više želja i potreba nego realna mogućnost.

- Sve je to pitanje da li će biti. Pomoć koju dobijamo od države je neretko besmislena. Ili je mala, ili se očekuje da mi već imamo novac da uložimo, pa da čekamo da se obavi povraćaj, a neretko se dešava da se uslovi konkursa ne mogu ni ispuniti. Sa birokratijom se teško izlazi na kraj, jer mnoga pravila i uslove propisuju kabinetski paori koji niti su se ikada čestito bavili poljoprivredom

niti znaju kako se to zaista radi. Da ima neko dovoljno pametan pa da ukine subvencije, a da umesto toga zagaruje otkupnu cenu robe sve bi bilo mnogo bolje. To znači da bi država ujedno morala i da nadoknadi izgubljeno ukoliko bi cene značajnije oscilirale, priča Roman i nastavlja: - Mnogi koji su protiv ovakvih stavova smatraju da država ne može i ne sme da utiče na tržište, ali je to smešno jer je kod nas na sceni monopol klaničara koji će se, plašim se, pojačati sada kada se u priču uključi „Mitros“ od kojeg, iskreno govoreći, ja ne očekujem mnogo jer strahujem da će Nemci raditi samo dok postoji mogućnost da se trguje sa Rusima. Država ga već sada favorisuje, kao i niži nivoi vlasti, grad će, koliko sam čuo, pomagati pri otkupu, nadoknađivati razliku u ceni i slično, ali je pravo pitanje zašto se na sve čeka stranac? Da li je to novi monopol koji treba da uništi ove domaće monopoliste? Meni se tako čini, kao što mi se čini da će oni koji bi zbog novog monopoliste napustili stare klijente sutra ako Nemač ođe kao što su otišli još neki investitori iz Srema, ostati i bez domaćih klaničara. Šta ćemo onda?

Cena se popravlja kvalitetom

Ukoliko već ne mogu da utiču na tržišna kretanja i monopoliste, svinjari, napominje Roman, svoju poziciju mogu da poprave savesnijim radom i višim kvalitetom proizvoda koji će im omogućiti sigurniji plasman. Potrebno je stvoriti što bolje ambijentalne uslove, davati kvalitetnu hranu, tražiti bolje nazimice.

- Ja sam zadovoljan kvalitetom iako se uvek trudim da lestvicu podignem više. Prosek prašenja po krmači mi je 14 što za naše uslove nije loše, ali još uvek nisam dostigao evropski prosek. Cilj mi je da dođem do 25 prasica godišnje po krmači i nadam se da ću u tome uspeti. Preko Udruženja koje je tek u povoju, uspešni smo da ostvarimo saradnju sa jednom mađarskom firmom iz Subotice čiji veterinari redovno posećuju moju farmu, a imamo i mogućnost praćenja prašenja preko ultra zvuka što nam posebno znači kako bi mogli na vreme da pripremimo sve što je potrebno da bi prasici bili i zdravi i kvalitetni. Stalno se obrazujem, trudim se da naučim nešto novo, pratim domaće i strane konkurse jer mislim da proizvođači danas u Srbiji imaju dosta toga da nauče. Bez toga se ne mo-

Najbolji je nemački sistem

Mladi mitrovački svinjar ne gaji prevelike nade od udruživanja za koje smatra da može da olakša poslove, ali ne i da pomiri i ujedini poljoprivrednike koji, rasparčani po više osnova umesto da nalaze način da sarađuju samo produbljuju postojeće razdore.

- Osnovna stvar su poštenje i poverenje. Ako toga nema onda je sve uzalud. Kako možete imati poverenje u nekoga ko se pokazao kao nepošten? Kako da

se udružujete kada svi očekuju profit i malo ko hoće da se odrekne bilo čega. Najbolji je nemački sistem gde imate zadruge u okviru kojih jedni rade zemlju i proizvode hranu, drugi tove svinje i treći proizvode i prodaju prasice. Svi oni su međusobno ograničeni, limiti se poštuju, jedni druge dopunjavaju i sve ide na poštenje. Kod nas toga nema i pitanje je kada će tako biti, smatra **Mirko Roman**.



Kvalitetom protiv monopola

Manje struke – više prakse

- Država konstantno kasni sa subvencijama. Dok nam država duguje na stotine hiljada dinara, svaku našu grešku ili kašnjenje koristi da bi nam uskratila i ono malo pogodnosti koje je sama dala. Sa druge strane, seljaci kao seljaci, samo čute i rade. Niti imaju kud niti znaju kako bi drugačije. Kada im se nešto ne sviđa, oni izađu na ulicu, policija ih skloni i nikom ništa. Poljoprivreda je isplativa, ali je problem u tome što država ne sarađuje sa seljacima i ne shvata da su

oni ti koji usled porasta kupovne moći mogu da obnove i gradove. Obično se pare ulažu u gradove, daju se subvencije i nadoknade po radnom mestu strancima, ali to ne rešava stvar. Bolje bi bilo da te pare daju seljacima, da ih ugovorom obavežu da će novac pravilno uložiti i ostvariti zaradu. O našoj poljoprivredi danas odlučuju ljudi koji ako i jesu iz struke, nemaju nikakvu praksu i dokle god bude tako ne možemo se nadati boljitku, smatra **Mirko Roman**.



Ulaganje u farmu još uvek želja

že i to treba da bude jasno svakom ko se bavi poljoprivredom, poručuje farmerima Mirko. - Ja imam 1000 dinara čiste zarade po prasetu u sezoni i to je dovoljno da se opstane i polako razvija. Sa druge strane ta zarada još uvek ne dopušta neka veća ulaganja, tako da pomno pratim sve šta se u svinjarstvu de-

šava. Rešio sam da se bavim ovim poslom, volim ga i siguran sam da ću u skorije vreme uspeti da ga još više unapredim. Bilo bi dobro da i drugi mladi ljudi, oni na selima, kao i oni po gradovima koji mogu, prestanu da uzaludno tragaju za poslovima i da se okrenu selu jer je život na njemu! **S. Lapčević**

OBREŽ • PORODICA LAZARA DŽAKULE PRIPREMA PLASTENIKE ZA RASADU POVRĆA

Teško je biti povrtar

- Cena paprike je već 10 godina ista. Prošle godine 60 dinara po kilogramu narod ne može da kupi, uvoz stranog povrća obara cenu domaćih proizvoda, a narod ne zna šta jede - tvrde povrtari iz Obreža

Desetočlana porodice Lazara Džakule iz Obreža živi od ratarstva i povrtarstva, nešto manje stočarstva, ali, kako kažu - teško. Svi rade u plastenicima i na njivi, sem unuka i dede, najstarijeg člana domaćinstva. Rad je težak, slažu se supružnici Džakule, ali ni po jada, kad bi bio isplativ. Sav trud pada u vodu, ističu, zbog uvoza stranog povrća, za koje vele nikako ne može biti kvalitetno kao naše.

- Sada pripremamo plastenike, freziramo unutra, postavljamo folije i sitem kap po kap i onda iznosimo rasadu koju smo pripremili kod kuće u plasteniku s grejanjem. U ovim plastenicima će, većinom biti paprika i paradajz i to u jednom paradajz, dok će se u pet ostalih rasaditi paprika - priča Lazar koga smoi, sa ukućanima, zatekli u pripremanju plastenke.

Svoje zemlje, kaže domaćin, imaju oko 30 jutara, a u zakup uzimaju državnu zemlju i nešto od privatnika. Na otvorenom, Džakule seju lubenice i tikvice, takođe sade i papriku tako da pod povrćem imaju oko 10 jutara, a pod plastenicima oko 20 ari.



Svi učestvuju u radu



Lazar i Snežana Džakula

- Nas je u kući desetero: supruga Snežana, ja, dva sina, stariji Stevan je oženjen, snaja Marina, kćerka Slavica, mlađi sin Sava, moji otac i majka, Stevan i Dušica i dve unuke blizakinje, Tijana i Branka. Svi, sem dece i dede, radimo na zemlji, niko nije zaposlen i nema platu. Jedino sam ja nekada radio ovde u zdruzi dok se nije rasformirala. Može da se živi od ovog posla, ali teško. Mnogo rada, mnogo se uloži, a neizvesnost prodaje velika. Taman nešto kad se proizvede, ovi naši uvezu, obore cene našim povrću, pa neka žive Turci i Grci, oni treba da žive, a mi ne treba. To nije ni politika naše vlasti, nego nekih pojedinaca koji su uvoznici i koji dobro zarađuju od toga. Mi mali, iako su naši proizvodi i bolji i kvalitetniji i zdraviji od uvoznih, jer mi toliko ne prskamo, samo koliko mora, već više okopavamo, treba da propadnemo. Narod kupuje u velikim supermarketima i ne zna šta jede - žali

se Lazar.

Za starijeg sina kaže da se negde zaposlio, da bi možda više imao, dok mlađi koji je osmi razred samo pomaže. Kćerka je završila Fakultet zaštite na radu i posla nema, pa se i ona priključila povrtarskoj proizvodnji.

- Šta da vam kažem, ubijaju nas polako, samo da ostanu ovi veliki i da pokupuju i ovo malo zemljišta što imamo i da poljoprivredu vodi nekoliko ljudi, a mi svi kod njih da radimo u dnevnicu, na to se svodi. Da budemo prosta radna snaga, danas jesi - sutra nisi. Danas mi trebaš, sutra ne, idi kući, sedi i čekaj da te pozovem. Mi se još malo opiremo tome, ali teško da ćemo uspeti. Pa vidite koja je sada cena svinja, 100 dinara, 105 dinara. Imam ja i svinje u tovu, oko 30 komada. Ne znam šta ću s njima. Nemam ja mnogo, ima ljudi koji imaju mnogo više, ali propadam i sa 30 komada. Kad je tako, neka bude i ta cena, ali neka



Plastenici porodice Džakula iz Obreža

pojeftini meso srazmerno tome i u kasapnici i velikim trgovinama. Tamo je cena mesa ista i kad je otkupna cena žive mere bila 200 dinara i kad je 100 dinara. Hajde, ako sam ja nastradao, neka onda narod to meso jede „džabe“. Ali kupci tu jeftinoću ne osećaju, samo zarađuju trgovci i to im je omogućeno. Onda uvoze neko meso druge, treće klase koje narod jede, sirotinja mora, šta će. Da li je normalno da salama bude 150 dinara, kad je otkupna cena svinja bila 200 dinara? Od čega je napravljena? Niko ne vodi računa o zdravlju ovog naroda - očajan je Lazar. - A za otkupnu cenu pšenice i da ne govorim.

Brine se on i kome će sutra da proda papriku, nema ko da je prebudi, veli, a ni ko da je pojede.

- Cena paprike je već 10 godina ista. Prošle godine 60 dinara po kilogramu bila je cena ajvarke i to narod ne može da kupi, gleda koja je jeftinija, a uveze se makedonska, turska i tako propadamo, mi domaći proizvođači - reći će Lazar Džakula.

Njegova supruga Snežana kaže da je to naporan rad i da zahteva celodnevno angažovanje.

- Mi smo već ujutro na nogama u šest sati pa do večeri, samo da se to još isplati. Plastičnu proizvodnju radimo od Božića. I svi radimo u kući, valjda će dati Bog da bude nešto. Sadićemo papriku, paradajz, bostan, luk imamo i već sutra idemo da okopavamo - priča Snežana i dodaje da ne žale rada ni truda da proizvedu kvalitetno povrće, već im je najveća briga, kako ga prodati. U sezoni prodaju ga na zelenim i kvantaškim pijacama, supermarketima i već, kako se trenutno snađu. Nema ju oni vremena da stoje na pijacama, nego prodaju na količinu.

- Što se tiče uloga, nešto je naš, nešto smo uzimali kredite i još ih otplaćujemo. Nisu ti krediti tako povoljni, ali mi smo morali da ih uzmemo. Bez toga ne bi mogli. Mi sami nemamo toliko para da bi sve ovo napravili jer, samo ovi plastenici koštaju preko 10.000 evra. Prošle godine nam nije ostalo ništa od proizvodnje, ali moramo da idemo dalje, pa i s kreditom. Snađimo se kako znamo i umemo i zato i svi radimo iz kuće - kaže na kraju Lazar Džakula, a ove reči potvrđuje i njegova supruga.

G. Majstorović

NOVI KARLOVCI • PREDRAG RALIĆ, STOČAR

Zagarantovane cene preko potrebne

Ako nemate drugih primanja, od poljoprivrede se danas teško može živeti. Izuzev ako nemate više zemlje, onda se isplati - kaže Predrag i ističe da treba obezbediti zagarantovane cene stoke da bi se našla neka računica za ovaj posao

Na sastancima koji su ovih dana organizovani u indijskim naseljenim mestima, kada su prezentovani konkursi za dodelu bespovratnih sredstva budžetskog Fonda za razvoj poljoprivrede, od poljoprivrednika se moglo čuti da se susreću sa brojnim problemima u svom biznisu. Pored smanjenih subvencija i niskih otkupnih cena poljoprivrednih proizvoda, ono što navode mnogi, este nepostojanje zagarantovanih cena, što dovodi do



Predrag Ralić, poljoprivrednik

neizvesne proizvodnje i nesigurnog ulaganja.

Sudbinu mnogih poljoprivrednika deli i Predrag Ralić 33-godišnji poljoprivrednik iz Novih Karlovaca, koji se četiri godine bavi stočarstvom. Počeo je da drži goveda za sopstvene potrebe, a potom proširio biznis.

- Sasvim neplanirano sam ušao u poljoprivredu priču jer u selu nije bilo nekog izbora za posao. Inače sam u invalidskoj penziji od 2008. godine tako da sam rešio da u svom

gazdinstvu držim bikove i svinje - kaže Predrag.

Kako ističe, reč je o srednjem poljoprivrednom gazdinstvu u kojem se gaji 18 bikova i 10 krmača.

- Ono što bih svakako istakao kao najveći problem jeste nesigurnost i niska cena mesa. Za bikove dobijamo po kilogramu 1,80 evra, a novac se čeka od dva do tri meseca, dok je cena svinjskog mesa bila 130 dinara - kaže ovaj poljoprivrednik i navodi da i kada je reč o subvencijama, čekaju pola godine, što to im stvara dodatne probleme.

Kada je u pitanju plasman mesa na tržište, ovaj poljoprivredni proizvođač iz Sasa ističe da ima ugovore sa lokalnim mesarima, što mu u neku ruku olakšava plasman.

Posla oko goveda ima svakodnevno, Predragu pomaže porodica, a po potrebi angažuju i dodatnu radnu snagu.

- Da je lako - nije, to je već poznata priča. Ako nemate drugih primanja, od poljoprivrede se danas teško može živeti. Izuzev ako nemate više zemlje, onda se isplati - kaže Predrag i ističe:



Plasman olakšan zahvaljujući ugovorima sa lokalnim mesarima

- Mesečno mi je potrebno oko 50.000 dinara samo za stočnu hranu, što uopšte nije malo. Ako napravite računicu, ne mogu reći da nije isplativo, ali su svakako troškovi veliki. Treba imati veliku količinu i moraš biti strpljiv i to je sve.

Na kraju, ovaj poljoprivrednik

kaže da je najvažnije da država obezbedi zagarantovane cene poljoprivrednih proizvoda, odnosno stoke.

- Nema veze i ako moramo da čekamo, ali da na kraju dočekamo ono što smo hranili - tvrdi on.

M. Balabanović



KUZMIN • RADENKO SIMIĆ, SREMSKI REKORDER U PROIZVODNJI KUKURUZA

Zemlji treba dati i više nego što sleduje

- Prinosima sa oranica sam zadovoljan, mada i oni padaju u odnosu na one koje sam imao pre pet godina. A smanjuju se jer ne mogu da uložim više onoliko koliko sam mogao ranije – kaže Radenko Simić, poljoprivrednik iz Kuzmina

Poljoprivrednik iz Kuzmina, **Radenko Simić**, sremski je rekorder u proizvodnji kukuruza. Ostvario je prinos od 13.271 kilograma po hektaru i kaže da je tajna u tome da zemlji uvek treba da se da više nego što sleduje.

- Takođe, veoma je važno da se oranice na vreme pripreme i obrade. Na jesen treba da se zaore đubrivo, pa da se izvrši prehrana na vreme.



Radenko Simić, rekorder iz Kuzmina: prinos kukuruza veći od 13 tona

Ja ureu bacim pre, kada zemlju tek pripremam za setvu. Jer, ako čekam da mi nikne kukuruz pa da tek onda bacim đubrivo, od toga nema ništa. Radim 60 jutara zemlje, od čega je 40 u mom vlasništvu, a sejem uglavnom kukuruz i soju. Ranije sam imao i repu, ali sam od nje odustao. Iako imam 72 godine ne mislim da prekinem da radim, jer me zdravlje još uvek dobro služi. Sve poslove na njivi obavljam sam, jedino mi u sezoni pomažu sin i unuk – kaže Radenko Simić, sremski rekorder iz Kuzmina.

Kada se iz Bosne doselio u Srem, sada već davne 1963. godine, kupio je šest jutara zemlje, što mu je bio početni kapital sa kojim je tokom godina svojim radom stvorio sve ono što danas poseduje. Kaže da je stekao dosta, ali da je i mnogo radio.

- Pamtim mnogo bolja vremena nego što su ova sada, mada pamtim i da je ono vreme nakon rata bilo teško. Ali, ja sve što sam stekao od imovine, stekao sam samo za vreme stare Jugoslavije. Zadovoljan sam što sam sve to uspeo da ostvarim isključivo svojim radom, ali sada se samo plašim da li će to moji moći da održe. Jer, sada je došlo vreme kada ne samo da ne može više ništa da se stekne, nego ne može ni da se sačuva ono što se ima. Prinosima sa

oranica sam zadovoljan, mada i oni padaju u odnosu na one koje sam imao pre pet godina. A smanjuju se jer ne mogu da uložim više onoliko koliko sam mogao ranije. Jer, nekada smo za 10 kila semena davali 100 kilograma merkantilnog kukuruza i kukali smo da je skupo, a sada za sedam kila dajemo 300 kilograma. Pšenica je sad 16 dinara, kukuruz 15, soja 43, a seme kukuruza je 4.500 do 5.000 dinara, što znači da ništa što seljak mora da kupi i uloži nije pojeftinilo, naročito ne hemija i preparati koje moramo da koristimo. Oni su sve lošijeg kvaliteta, a sve su skuplji – kaže Radenko Simić iz Kuzmina i dodaje da se osim ratarstvom bavi i uzgojem svinja, hrani oko 120 komada u turnusu.

Prema njegovom mišljenju, država malo čini da poboljša položaj domaćeg poljoprivrednog proizvođača, nego se više trudi da pomogne strancima i dodaje:

- Prvo su nam subvenciju ograničili na 20 hektara, pa su onda iznos subvencije sa 12.000 dinara smanjili na 4.000 dinara. A stranac koji dođe da napravi neku malu fabriku dobije sve džaba i još mu uz to daju pet hiljada evra po zaposlenom. On radi koliko mu je volja pa kada mu dosadi, pokupi se i ode. A ja moram za sve da platim - i za odvodnjavanje i za iznošenje smeća, porez na dohodak i porez na imovinu...Ne mogu da shvatim da je kilogram paradajza 200 dinara, a kilogram žive vage tovljenika 105 dinara. Zbog toga sam dosta



Poseduje svu potrebnu mehanizaciju

razočaran, ali nema odustajanja, raditi se mora. Svi obećavaju kule i gradove, kažu da će nam biti bolje, pogotovo pred izbore, ali mrka kapa, naročito za nas seljake. Zato i ne bih nikome mlađem preporučio da se bavi ovim, nego bih ga savetovao da traži neki drugi posao, gde god može, samo da ne bude poljoprivrednik, jer nas niko ne šiša ni dva posto. Možemo mi da pravimo barikade, da protestujemo koliko hoćemo, ali nema od toga nikakve vajde.

Kako kaže, ovo priznanje mu znači podstrek za dalji rad, ali i priliku da se druži i razmenjuje iskustva. To je samo još jedna u nizu nagrada koje je do sada dobijao za ratarstvo, a do sada ih ima ukupno

18, što sremskih, što republičkih, a dobitnik je i Novembarske nagrade Grada Sremska Mitrovica.

S. M. - M. M.



Hibrid koji se uspešno bori u svim uslovima proizvodnje i daje visoke prinose



KERBANIS FAO 540

- Visoki i stabilni prinosi u različitim agroekološkim uslovima
- Odličan rani porast omogućava formiranje većeg broja redova zrna
- Velika površina listova oko klipa omogućava intenzivnije nakupljanje asimilata u zrnu
- Robustno stablo, dobro razvijen korenov sistem omogućavaju izuzetnu toleranciju na sušne uslove
- Dobro otpuštanje vlage iz zrna - pogodan za kombajniranje

www.kws.rs

SEJEMO
BUDUĆNOST
OD 1856



NOVI SAD • CENE POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA NA VIŠEGODIŠNEM MINIMUMU

Nove muke za paore

Nije sve u subvencijama, država treba da se pobrine da kontroliše monopole

Cene poljoprivrednih proizvoda se nalaze se na višegodišnjem minimumu, kako na svetskim tržištima, tako i kod nas. Kada se tome doda da je Vlada nedavno smanjila subvencije, čini se da je pred poljoprivrednicima izuzetno teška godina.

- Mi ni do sada nismo poslovali pozitivno, a ovo sada je katastrofa - kaže za RTV poljoprivrednik iz Crepaje **Miroslav Grubanov**.

Cene hrane u svetu padaju već nekoliko godina zaredom, a pojedini stručnjaci smatraju da to nije kratkoročni trend te da treba očekivati da će i narednih godina cene pšenice, suncokreta, soje, kukuruza i drugih kultura ostati na niskom nivou. To se, naravno, odražava i na domaće tržište, pa su i tu poslednjih meseci padale cene robe: pšenica je u prvoj polovini jula 2015. na Produktnoj berzi u Novom Sadu plaćana i do 18 dinara bez PDV-a, a sredinom februara ove godine spalo se na 16,8 dinara. Soja je početkom septembra koštala od 40 do 41 dinar po kilogramu, a u februaru je bila ispod 38 dinara... Zbog svega je i promet na Produktnoj berzi praktično zamro.

- Cene hrane su praktično na donjoj granici, moguće su eventualno još neke oscilacije - kaže za RTV direktor Udruženja Žita Srbije **Vukoslav Saković**. Dodaje da je razlog za to leži pre svega u činjenici da su, kada je reč o pšenici i soji, poslednjih godina bile izuzetno povoljne vremenske prilike.

- To je stvorilo ogromne zalihe, a zalihe onda vrše pritisak na cenu",



Pšenica je u prvoj polovini jula 2015. plaćana i do 18 dinara bez PDV-a, a sredinom februara bila je 16,8 dinara

ukazuje Saković.

Napominje da je drugi razlog za niske cene poljoprivredne robe jeftina nafta, te da je to zajedno dovelo do povećanja konkurencije na svetskim tržištima.

- Ovo je definitivno najteži period za proizvođače hrane u poslednjih šest godina - kaže naš sagovornik.

Pad tražnje u svetu

Berzanski stručnjak beogradskog Wise brokera **Nenad Gujaničić** u razgovoru za RTV objašnjava da dobar razloga za pad cena resursa

na svetskom tržištu leži na strani tražnje.

- Problem je u usporavanju kineske ekonomije koja je dugi niz godina bila motor razvoja celog sveta. Naravno, uticaj Kine je i dalje izuzetno veliki, ali je sada već izvesno da će ekonomske stope rasta u narednih 10 godina biti kudikamo niže nego u protekloj dekadi - navodi Gujaničić. Pad tražnje na ogromnom tržištu kakvo je kinesko posledično dovodi i do pada cena, što je u problem poslednjih godinu dana dovelo i neke druge industrije, poput industrije čelika.

Dodaje još jedan od faktora pada cene resursa: one su u proteklom periodu preterano rasle zbog "meke" politike glavnih svetskih centralnih banaka. Podsetimo, centralne banke SAD, EU i Japana vodile su politiku monetarnog olakšavanja, odnosno emitovanja novca u pokušaju da podstaknu posrnule ekonomije u svojim zemljama.

Profit na granici isplativosti

- Situacija na tržištu je profit poljoprivrednih proizvođača dovela bukvalno na granicu isplativosti. Ali, poljoprivreda je proizvodnja koja mora da se zasniva svake godine i proizvođačima ostaje samo da se nadaju da će se nešto promeniti na bolje - upozorava Saković.

Kaže da ono što u ovom momentu može da se promeni jeste da vremenski uslovi ne budu idealni četvrtu godinu zaredom, kao i da se proizvođači nafte dogovore.

Grubanov napominje da niske cene nisu jedina muka koja je zadala paore poslednjih godina.

- Lane smo imali sušu, preklane je suncokret potpuno podbacio - kaže on. - Takođe, cene repromaterijala svake godine skaču 20 do 30 odsto, dok cene naših proizvoda padaju.

Kada se tome doda da je Vlada odlučila da ove godine smanji subvencije poljoprivrednicima za ratarsku proizvodnju čak tri puta, sa 12.000 na 4.000 po hektaru, kao i da isplata subvencija neretko kasni, jasno je da paori ne mogu da očekuju zaradu.

- Sve zajedno, to je jedna katastrofa - kaže Grubanov.

Da li država može da pomogne, i kako?

Saković dodaje da ni država koja je prezadužena i koja smanjuje subvencije tu praktično ništa ne može da uradi.

- Bilo bi, naravno, za lokalne prilike dobro da država može da otkupi neke količine žita, ali to se neće desiti. Mi sada imamo oko 800.000 tona pšenice više od onoga što su domaće potrebe, a država Srbija ni u mnogo boljim vremenima nije mogla da interveniše ni sa trećinom od te količine", ukazuje direktor Žita Srbije.

Gujaničić upozorava da svaka odluka da se neka privredna grana pomogne paušalnim merama administrativnih činovnika u državnom aparatu - vodi u propast.

- Ukoliko država zaista želi da podstakne razvoj nekog sektora ili još bolje cele privrede, onda bi linearno trebalo da obezbedi olakšice, recimo poreske, svim tržišnim učesnicima. Slično važi i na polju poljoprivrede gde se kroz pogrešno, a možda i planski, favorizuju inostrane kompanije u odnosu na domaće igrače" - ukazuje Gujaničić.

Grubanov, pak, dodaje da otkup ili subvencije nisu i jedino što država može da uradi.

- Nije sve u subvencijama, država treba da se pobrine da kontroliše monopole - napominje Grubanov.

V. Čvorkov (RTV)

NAUKA U PRAKSI

Zaštita strnih žita od korova

Piše: **dipl.ing. Mirjana Tojagić Milovanović**



Kao neophodna mera u borbi protiv korova nameće se primena herbicida

Korovsku vegetaciju useva strnih žita čine: zimsko prolećni, efemerni korovi niskog habitusa kao što su: mišljakinja (*Stellaria media*), veronika (*Veronica sp.*), devojačka trava (*Capsella bursa pastoris*), kopriva (*Lamium purpureum*) i drugi. Konkurenciju ovih korova strna žita zbog svog gustog sklopa najčešće nadjačavaju.

Znatno veće štete usevu pšenice prouzrokuju korovi visokog habitusa a to su: palamida (*Cirsium arvense*), ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia*), gorušica (*Sinapis arvensis*), bročika (*Galium aparinae*), poponac (*Convolvulus arvensis*).

Korovske biljke oduzimanjem hrane i vode iz zemljišta, svetla i životnog prostora, značajno utiču na rast i razvoj gajenih biljaka, a samim tim i na kvalitet i visinu prinosa. Svojim nadzemnim organima korovi otežavaju žetvu, domaćini su raznih štetočina i bolesti, povećavaju vlagu u usevu, izazivaju alergije. Kao neophodna mera u borbi protiv korova nameće se primena herbicida.

Pravilan izbor i pravilna primena herbicida su osnovni predusevi za uspešno suzbijanje korova. Na sam iz-

bor preparata utiču faza razvoja useva kao i spektar delovanja. Veoma je važno utvrđivanje sastava korovskih vrsta, ustvari određivanje onih dominantnih.

U periodu od sredine bokorenja do pojave drugog kolenca, koriste se herbicidi na bazi aktivne materije 2,4D kao što su: Maton 0,8-1,2l/ha, Esteron 0,8-1,0l/ha, Lentemul-D 0,75-1,0l/ha.

Zbog nepovoljnih vremenskih uslova ili kasnijeg nicanja korova, ili drugih problema, veoma često se desi da se u tom periodu ne obavi tretiranje do faze drugog kolenca.

Za suzbijanje širokolisnih korova kao što su (gorušica, palamida, pepeljuga, bulka) do pojave lista zastavičara mogu se koristiti sledeći herbicidi na bazi metsulfuron metil-a (Metmark, Meteor, Laren, Tezis) u količini 10gr/ha, tribenuron metila (Granstar, Stockstar, Mural) 15-25 g/ha.

Za suzbijanje jednog od najopasnijeg korova *Galium aparinae*, kao i ambrozije, primeniti herbicide na bazi fluroksipir-a (Starane) 0,75-1,5l/ha, a za suzbijanje poponca, palamide i drugih jednogodišnjih širokolisnih korova primeniti Sekator 0,3kg/ha.

Monilia laxa, prouzrokovatelj sušenja cvetova

Piše: **dipl. ing. Senka Mišković**

Monilia laxa, prouzrokovatelj sušenja cvetova i rodni grančica parazitira pretežno koštičavo voće: breskvu, kajsiju, šljivu, višnju, trešnju. Spada u vrlo štetna oboljenja koštičavog voća, koja uzrokuje masovno propadanje cvetova i grančica, zbog čega prinos biva značajno umanjen. Prvi simptomi se manifestuju posle cvetanja, u vidu nagle promene boje cvetova, koji postaju mrko sive boje, suše se i propadaju. Simptomi su slični oštećenjima od mraza, ali kod negativnog uticaja niskih temperatura suše se svi cvetovi, dok kod infekcija ovom gljivom suše se cvetovi na pojedinim grančicama.

Gljiva prezimi kao micelija u rakanama u kori zaraženih grančica, i u mumificiranim plodovima koji se nalaze u krošnji ili na površini zemljišta. U vreme cvetanja dola-

zi do infekcije patogena kroz cvet, tj. kroz tučak, kada gljiva prodire u plodnik gde razvija miceliju. Sa cveta gljiva se širi na grančice. Gljiva se brzo razvija, cvet se osuši i prilepi uz grane, pa izgleda kao da je oštećen od mraza. Patogen proizvodi toksine koji se prenose sprovodni sistemom, i oni uzrokuju sušenje grančica. Vlažno i prohladno vreme pogoduje razvoju gljive.

Najkritičnija faza razvoja koštičavog voća za infekciju gljivom Monilia laxa je cvetanje, a ukoliko ga prati vlažno (relativna vlažnost vazduha preko 85%) i prohladno vreme bolest je izuzetno izražena i destruktivna.

U slučaju višegodišnjeg ponavljanja vlažnog vremena u fenofazi cvetanja, stradaju grane i stabla se polako suše (najizraženije kod kajsije, šljive i višnje i breskve).



Najkritičnija faza razvoja koštičavog voća za infekciju gljivom Monilia laxa je cvetanje

Gljiva prezimi kao micelija u rakanama u kori zaraženih grančica

Suzbijanje prouzrokovaca sušenja cvetova i rodni grančica koštičavog voća, počinje u fazi mirovanja vegetacije tj. prilikom rezidbe, kada treba odstraniti suve grane i ukloniti mumificirane plodove sa grana i iz voćnjaka. Hemijsko tretiranje se obavlja u osetljivim fazama razvoja biljaka domaćina. **Broj tretiranja zavisi od vremenskih uslova.**

Ukoliko je proleće prohladno i vlažno prvi tretman uraditi na početku cvetanja (10 odsto otvorenih cvetova), drugi u fazi punog cvetanja, a po potrebi i u fazi pre-cvetavanja. Prilikom tretiranja voćnjaka u fazi početka i punog cvetanja ne koristiti insekticide.

Pošto gljiva brzo razvija rezistentnost posebno je tokom vegetacije vršiti rotaciju aktivnih materija prilikom zaštite voća od ovog patogena.

U cilju suzbijanja *Monilia laxa* koriste se preparati na bazi ciprodinila (Chorus 50 WG, Cormax, Ciprodex), prochloraza (Mirage 45 EC, Octave), boskalida + piraklostrobina (Signum), tebukonazola (Folicur 250 EW, Akord), tiofanat-metila (Duofen), iprodiona (Dional 500 SC, Dionis), iprodiona + tiofanat-metila (Kubik plus, Dionis plus).

Sve više zahteva za primenu održivih slobodnih sistema gajenja

Pišu: Prof. Dr Miroljub Milić, Prof. Dr Jovica Nikolovski

Prema Pravilniku o metodama organske stočarske proizvodnje Republike Srbije (2002) koji je u saglasnosti sa Zakonom EU u organskoj proizvodnji živine moraju se obezbediti odgovarajući objekti, otvoreni ispusti tokom najmanje jedne trećine života, koji su prekriveni vegetacijom i sa odgovarajućim brojem hranilica i pojilica do kojih živina ima lak pristup. Živina koja u svom odgoju koristi vodene površine mora imati pristup potoku, jezeru ili nekoj vodenoj površini kad god to vremenski i higijenski uslovi dozvoljavaju.

Pored izbora grla za organsku proizvodnju živinskog mesa i jaja, dobrobiti živine, ishrane životinja i principa zdravstvene zaštite, u organskoj živinarskoj proizvodnji posebna pažnja se pridaje sistemima gajenja živine i genetičkim resursima za dotični vid proizvodnje.

1. Sistem gajenja – držanja živine: U svetu se celokupno držanje živine obavlja kroz tri osnovna sistema: ekstenzivni, poluintezivni i intezivni. Međutim, u zemljama sa razvijenim živinarstvom prisutna je i nova podela, kao posledica zahteva potrošača. I ono se deli na konvencionalno (intezivno) i alterativno živinarstvo, gde spada i organska proizvodnja živinskog mesa i jaja.

Potrošači u EU sve više zahtevaju primenu održivih slobodnih sistema gajenja živine u skladu sa njihovim potrebama. Zbog toga i Srbija treba da jasno definiše sistem držanja živine, koji bi zadovoljio potrebe živine sa aspekta njihove dobrobiti a sa druge strane obezbediti sigurnu, jeftinu i ekonomičnu proizvodnju. Podni sistem sa ispustom i ekološki (organski) sistem su najpribližniji savršenom, jer u njemu živina a posebno kokoši nosilje, mogu da ispolje većinu svojih osnovnih osobina.

2. Sistem proizvodnje jaja: Trenutno je najzastupljenije držanje nosilja u konvencionalnim kavezima, zasnovan na industrijskim principima sa velikim brojem grla po jedinici površine (nehuman način) koji će u dogledno vreme biti zabranjen. U ovom prelaznom periodu poznate svetske firme koje proizvode opremu za živinu, pored klasičnih baterija (kaveza) proizvode i druge tipove baterija prema standardima EU.

Prema Zakonu o organskom stočarstvu, 2002, propisuje da se svakoj nosilji u kaveznom sistemu mora obezbediti 600 cm² podne površine kaveza; osnovna kaveza ne može biti manja od 200 cm, a izvan iskoristivog prostora visina kaveza mo-

ra biti najmanje 20 cm; svaki kavez mora biti opremljen gnezdom, sedalima (15 cm po kokoši), prostorom za suvo kupanje (perušanje), deo sa prostirkom i 12 cm hranilice po kokoši.

2.1. Podni sistem držanja nosilja: pri ovom sistemu kokoši se drže u živinarniku i to 7 grla/m² površine. Najmanje 1/3 površina poda mora da je pokrivena prostirkom (slama, šuška mekog drveta, pesak, trest itd). Pri ovom sistemu držanja do 2/3 poda koristi se za sakupljanje kokošijeg izmeta, odnosno pod mora biti pokriven drvenom rešetkom, koji istovremeno služi i kao sedalo. U ovom delu postoje i gnezda, jedno gnezdo za 5 nosilja. Ovde treba obratiti na prostirku da ne bude vlažna i prljava a skupljane jaja mora biti najmanje 5 puta.

2.2. Avijani sistem držanja nosilja: postoji više tipova avijarnih sistema, nosilje se mogu držati u podnom sistemu na više nivoa i u kavezima konstruisanih prema Direktivi 1999/74 (ZOS, 2002) vezanoj za dobrobit živine. Zajedničko je da je gustina naseljenosti velika, da je kontrola jaja otežana i uslovi za radnike nepovoljniji. U ovom sistemu ostvaruju se dobri proizvodni rezultati, ali su nešto lošiji od rezultata u konvencionalnim kavezima. Pri podnom avijarnom sistemu na više nivoa sedala, hranilice i pojilice se nalaze na više spratove što omogućava živini da se više kreće i menja spratove po želji, tako da koristi ceo objekat. Gustina naseljenosti je 18 grla/m², a svakom grlu treba obezbediti namanje 15 cm sedala. Potrebno je navesti da se 92% živine u EU drži u kavezima pri primeni novih direktiva dovesti do značajnog pada proizvodnje konzumnih jaja, a samim tim doći će i do povećanja cene jajeta po komadu.

2.3. Podni sistem držanja sa ispustom (free range): to je poluintezivan način gajenja nosilja u toku produkcije jaja. Pored objekta sa prostirkom postoji, hranilicama, pojilicama, gnezda, sedala, potrebno je obezbediti odgovarajuću površinu ispusta. U objektu 7 nosilja po 02, a ispust od 2,5 do 10 m² po kokici.

3. Organska proizvodnja jaja: za ovu proizvodnju koriste se kokice koje se drže u poluintezivnom sistemu sa ispustom, u ekstenzivno sistemu sa pašnjacima i jaja sa posebnim biološkim kvalitetom (specijalni režim ishrane, držane na pašnjacima idr.). Pri ovoj proizvodnji proizvođači se moraju pridržavati Zakona o organskom stočarstvu



Avijani sistem držanja nosilja

(2002) po kojoj i hrana mora da potiče iz organske proizvodnje uz zabranu upotrebe aditiva, boja i lekova. U organskoj živinarskoj proizvodnji nosilje ostaju u proizvodni i druge godine posle mitarenja. Proizvodnja obično počinje pri starosti jata između 12 i 14 nedelje starosti. Do tog uzrasta jato je odgajeno pod sličnim uslovima kao u intezivnoj proizvodnji. Od 14 do 20. nedelja je pripremi period i sa starosti od 20 nedelja počinju sa produkcijom jaja (Lampkin, 1997). Maksimalna nosivost (95%) je u 28 nedelji starosti, dok se intezitet nosivosti na kraju proizvodnog ciklusa (72. nedelje starosti), odnosno 52. Nedelje proizvodnje jaja (kreće između 60% i 65%). Maksimalnu veličinu jaja postiže između 36. i 40. Nedelje starosti. Jato se može koristiti i posle 72. nedelje kad se uradi mitarenje (restrikcija hrane i skraćenje svetlosti: na 6 do 8 sati). Ovaj period traje 3 nedelje, a nakon 8 nedelja jato se dovodi normalno tehnološki proces. Posle toga produkcija jaja traje 35 nedelja, pri čemu su jaja krupnija, ali je kvalitet ljuske nešto slabiji.

Pri proizvodnji jaja sa ispustom treba 1000 nosilja po hektaru, odnosno minimum 10 m² po nosilji (Pavlovski i sar. 2010). Sa aspekta ishrane, idealno bi bilo da veći deo hrane proizvede na sopstvenom

gazdinstvi. Neki proračuni pokazuju da ako se sva hrana koja ulazi u sastav obroka proizvede na gazdinstvu, sa 1 ha obradive površine, mogu se podmiriti potrebe za oko 100 nosilja (Homing, 1995).

Najčešća hrana koja se u takvim uslovima proizvode ona predstavlja izvor energije: kukuruz, pšenica, ovas, ječam, proso i sirak. Ova hrana se daje u obliku zrna i tako se podstiče prirodno ponašanje životinja. Ona se daje i u objektima i na pašnjaku. Uz ova hraniva nosiljam se obavezno dodaje: kamenčići, šljunak, mleveni granit (grit). Praksa je pokazala da se u objektu nosilje hrane potpunom krmnom smešom, a u ispustu im se dodaje zrnevlje žitarica. U potpunosti (Pavličević i sar. 1999) smeši kao prikaz možemo je sastaviti od: kukuruz, ovas, punomasna soja, stočni grašak, sojina sačma, suncokretova sačma, sačma uljane repice, lucerkinovo brašno, biljno ulje, stočna kreda, dikalcijum fosfat, monokalcijum fosfat, so i vitaminsko mineralni dodatak. Kokica u fazi nosivosti pojede 110 g smeše dnevno. U zavisnosti od ispusta živina konzumira vegetaciju, plodove, raznovrsne bezkičmenjake (bube, pauk, kišne gliste). Pri ovom načinu smanjuje se utrošak koncentrata za 30% (Fanatico, 1998).

U svakom sistemu držanja pri ispustu postoji rizik od ptica gra-

bljivica, vrane, lisice, jazavca i dr. (Knierim, 2006). Zatim, otvoreni ispust povećava rizik za pojavu određenih bolesti i izloženost parazitima (Thamsborg i sar. 2004).

4. Sistem proizvodnje mesa: u proizvodnji pilećeg mesa koriste se tri sistema: podni, baterijski i ekstenzivni.

4.1. Industrijski-intezivni sistem podrazumeva proizvodnju brojlera u podnom ili baterijskom pri čemu je gustina naseljenosti preko 30 kg žive mase po 1 m², uz korišćenje linijskih hibrida brzog porasta i traje 6 nedelja, uz korišćenje potpunim smešama izbalansiranih komponenti (energije, proteina, aminokiselina, vitamina i minerala). Ovo meso ima nedovoljno izražaj ukusa i aromu, da je vodnjikavo i ima veći procenat masti u trupu i potkožnom tkivu. Iz tih razloga kod određenih potrošača širi se ekstenzivan način tova pilića sa ispustom u trajanju od 12 meseci. Meso na taj način je veoma sočnog ukusa, kojem ne mogu da zamere ni najstroži sladokusi (Gančić i sar. 2000).

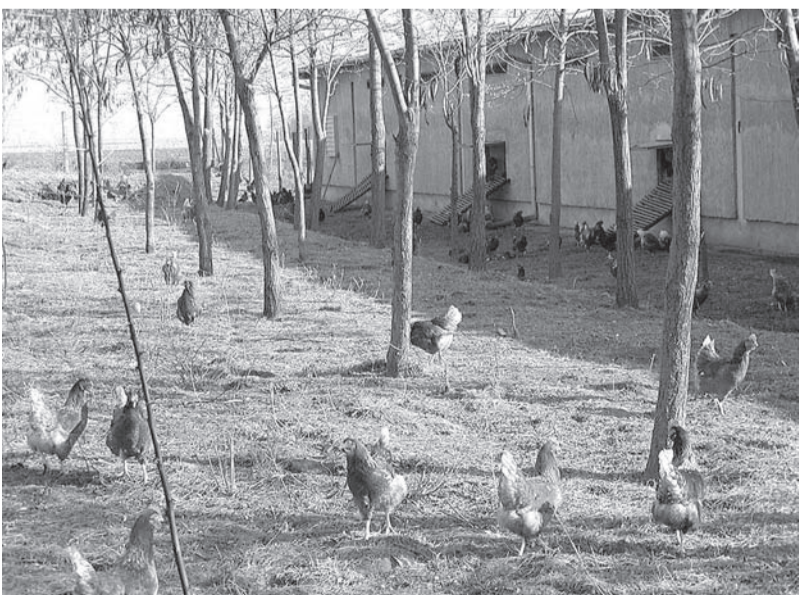
4.2. Neindustrijski – ekstenzivan sistemi. U proizvodnju pilećeg mesa spadaju: ekstenzivni u živinarniku, slobodni ispust, tradicionalno slobodan ispust, neograničen slobodan ispust i organska proizvodnja, čiji su normativi dati u tabeli br.1

(Nastaviće se)

Tabela 1. Karakteristike (normativi) različitih sistema proizvodnje živinskog mesa (Bogosavljević-Bošković i Mitrović, 2005; Milošević i Perić, 2011)

Uslovi gajenja		EO	SI	TSI	NSI	OP *1
Gustina naselj. u objektu	Grla/m ²	12	13	12(20)*2	12(20)*2	11
	Kg/m ²	25	27,5	25(40)*2	25(40)*2	-
Zatranjen ispust min. m ² /piletu		-	1	2	Neogran.	4
Minimum duž. tova/dan		56	56	81	81	81
Tip pilića		Pilići brzog porasta		Pilići sporog porasta		
Max. br. grla u objektu		-	-	4.800	4.800	4.400
Max. ukup. površ. objekta		-	-	1.600	1.600	1.600
*1 Hrana iz organske proizvodnje: 80% žitarice, 10% proteinska hraniva (soja, suncokret, grašak), 4% vitaminskih i mineralnih hraniva. Zabranjena upotreba pesticida						
*2 Pokretni objekti do 10 m ² podne površine						

EO-Ekstenzivno u objektu; SI-Slobodan ispust; TSI-Tradicionalno slobodan ispust; NSI-Neograničeno slobodan ispust; OP-Organska proizvodnja



Podni sistem sa ispustom

Stanje voćarskih i ratarskih kultura



RUMA: Zaštita jabuke

Na terenu RC Ruma jabuka se nalazi u fenofazi 54-55 BBCH: od "mišjih ušiju" (zeleni listići 10 mm iznad ljuštore pupoljka: prvi listovi se odvajaju) do faze vidljivi cvetni pupoljci, još uvek zatvoreni.

Ovonedeljnim pregledom prezimelog lišća utvrđena je dozrelost pseudotecija na nivou od 30,4% (Ajdared) do 33% (Zlatni delišes).

Najavljene padavine u narednim danima dovešće do oslobađanja velikog broja askospora, što će stvoriti uslove za infekciju prouzrokovatelem čađave pegavosti lista i krastavosti ploda jabuke (*Venturia inaequalis*).

Preporučuje se primena nekog od navedenih preventivnih fungicida:

- (a.m. mankozeb) Dithane DG Neotec, Dithane M-45 ili Mankogal 80 0,25%
- (a.m. ditianon) Delan 700-WG 0,07%, Fiesta 0,075-0,1%
- (a.m. hlorotalonil) Dakoflo 720-SC 0,2%

U cilju sprečavanja ranih zaraza prouzrokovatelem pepelnice jabuke (*Podosphaera leucotricha*) dodati preparat na bazi a.m. meptildinokap (Karathane Gold 350 EC 0,04-0,05%).



Jabuka se nalazi u fenofazi 54-55 BBC



Zasadi breskve i nektarine nalaze se u fazi od početka cvetanja do faze punog cvetanja

RUMA: Zaštita koštičavog voća

Na terenu RC Ruma kajsija se nalazi u različitim fazama cvetanja (do faze 65 BBCH: puno cvetanje-najmanje 50% cvetova otvoreno, prve latice opadaju)

S obzirom na kritičnu fazu za infekciju prouzrokovatelem sušenja cvetova i grančica i mrke truleži plodova (*Monilia laxa*) i nestabilne vremenske uslove sa značajnim padavinama koje predstoje u narednim danima, proizvođačima se preporučuje preventivni tretman:

- (a.m.ciprodinil) Chorus 50 WG 0,03-0,05%, Ciprodex 0,05%
- (a.m.prohloraz) Octave 0,04%
- (a.m.boskalid + piraklostrobin) Signum 0,056-0,075%
- (a.m. iprodion) Dional 500-SC 0,15%

Napomena: Za sorte breskve i nektarine koje su ušle u fazu cvetanja podsećamo proizvođače da urade tretman nekim od navedenih fungicida pred najavljene padavine. Tretman obaviti u večernjim satima uz upozorenje pčelarima.

NOVI SAD: Zaštita breskve i nektarine

Na lokalitetu Čerević zasadi breskve i nektarine nalaze se u fazi od početka cvetanja (BBCH 61) do faze punog cvetanja (BBCH 65).

Breskve i nektarine nalaze se u osetljivim fenofazama u kojima može doći do infekcije cveta gljivom koja prouzrokuje sušenje cvetova i grančica i mrku trulež plodova koštičavog voća (*Monilia laxa*). U narednim danima najavljuje se nestabilno vreme sa padavinama koje će stvoriti uslove za infekciju.

Preporučuje se hemijska zaštita sa nekim od preventivnih fungicida:

- Octave (prohloraz) 0,04%
- Dional 500 SC (iprodion) 0,15%
- Signum (boskalid+piraklostrobin) 0,562-0,75 kg/ha
- Ciprodex (ciprodinil) 0,05%

Vizuelnim pregledom i metodom otrešanja cvetova registruje se prisustvo tripsa (*Thrips* sp.) u cvetovima bresaka i nektarina. U zavisnosti od vremenskih uslova rane sorte breskve i nektarine, u narednih ne-

koliko dana, ući će u fenofazu precvetavanja. U ovoj fazi preporučuje se tretman za suzbijanje tripsa insekticidom aktivne materije spinosad (Laser 240 SC) u dozi 0,7 l/ha. Veoma je važno da se tretman obavi u fazi precvetavanja. Ovo je veoma važna faza za zaštitu od tripsa, ali i bezbednije primene insekticida u vreme odsustva polinatora.

SOMBOR: Zaštita uljane repice

Na punktovima Apatin, Karavukovo i Toplana uljana repica se nalazi u fenofazi prisutni cvetni pupoljci još zatvoreni lišćem (BBCH 50).

Vizuelnim pregledima useva uljane repice, registrujemo prisustvo imaga male repičine pipe (*Ceuthorrhynchus quadridens*) i velike repičine pipe (*Ceuthorrhynchus napi*).

Na leppljivim klopama, postavljениm u usevu uljane repice, na punktu Toplana, očitavaju se svakodnevni ulovi repičinih pipa i približavamo se kritičnim vrednostima za primenu insekticida.

Stoga preporučujemo poljoprivrednim proizvođačima, da po stabilizaciji vremenskih uslova, urade insekticidni tretman registrovanim insekticidom za suzbijanje repičinih pipa - Pynrex super EC (a.m.hlorpirifos+bifentrin), 0,5-0,75l/ha.

PANČEVO: Zdravstveno stanje ozimih useva

Na teritoriji RC Pančevo usevi ozime pšenice se nalaze u fenofazi početak rasta stabljike do prvo kolence najmanje je 1 cm iznad kolence bokorenja (BBCH 30-31). Vizuelnim pregledom useva registrovali smo prisustvo simptoma prouzrokovatelem sive pegavosti (*Septoria tritici*) i prouzrokovatelem pepelnice (*Erysiphe graminis*), dok prisustvo simptoma prouzrokovatelem rđe (*Puccinia* spp.) za sada nije registrovano.

S obzirom da još uvek nisu postignuti pragovi štetnosti, hemijski tretman useva pšenice se za sada ne preporučuje.

Vizuelnim pregledom ozimog ječma, na punktu Banatsko Novo Selo, registrovano je prisustvo simptomima prouzrokovatelem mrežaste pegavosti ječma (*Pyrenophora teres*) (tabela 2, slika 3).



Kajsija se nalazi u različitim fazama cvetanja

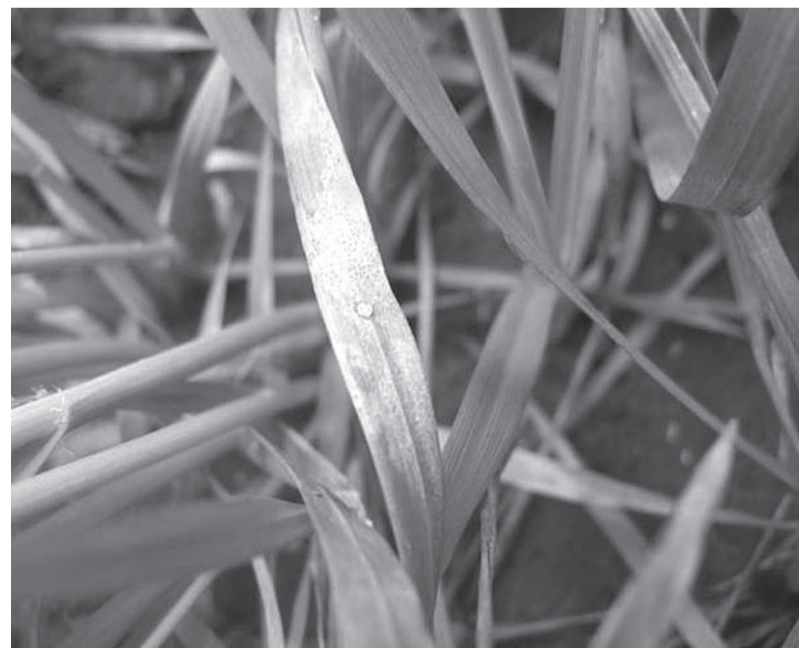
Usevi ječma koji se nalaze u fenofazi prvo kolence najmanje je 1 cm iznad kolence bokorenja i imaju prisustvo simptoma prouzrokovatelem mrežaste pegavosti (*Pyrenophora teres*) na 10% biljaka neophodno je da se primene hemijske mere zaštite. Ovim tretmanom suzbijaju se i ostali patogeni lista. Preporučuje se primena nekog od registrovanih fungicida:

- Amistar Extra (azoksistrobin + ciprokonazol) 0,75 l/ha
- Acanto Plus (pikoksistrobin + ciprokonazol) 0,6 l/ha
- Antre Plus (tebukonazol + tiofanat-metil) 1,5 l/ha
- Duett ultra (epoksikonazol+tiofanat-metil) 0,4-0,6 l/ha

RC Pančevo nastavlja da i u narednom periodu prati zdravstveno stanje u ozimim usevima.



Mrežasta pegavost ječma



Siva pegavost pšenice

BILJEM PROTIV KARCINOMA

Koje namirnice pomažu

(Prenosimo izvode iz knjige "Lekovitim biljem protiv karcinoma", autor Momčilo Moci Srećković, Slobomir 2015.)

Borač (*Borage officinalis*): Biljka je poznata pod imenom Borač sadrži supstancu pod nazivom Borač sadrži supstancu pod nazivom gamalinolenska kiselina (GLA) za koju istraživanjem utvrđeno da uništava ćelije raka na mozgu i prostati i zaustavljanja širenja malignih tumora.

U ispitivanju grupe žena sa rakom dojke, naučnici iz Notingema otkrili su da tretman koktelom GLA i anti-kancerogenog leka „Tamoksifena“ dovodi do ubrzanja pozitivne reakcije na lek.

Uljni ekstrat borača predstavlja bogat izvor GLA. Borač sadrži najveću koncentraciju GLA u prirodnom uljnom ekstratu nalazi se 24% ove kiseline. Ta hemijska supstanca takođe je pronađena u ekstratu jagorčevine.

Borač ima ukus sličan krastavcu, bila je u srednjem veku veoma popularna u kulinarstvu, dok se sada gaji zbog lepote belih i plavih cvetova, kao i zbog istraživanja lekova protiv raka.

GLA izaziva veoma malo neželjenih efekata.

Zeleni čaj: Zeleni čaj je bogat antioksidantima, supstancama za koje se veruje da štite od raka. Zeleni čaj sadrži supstancu EGCG, koja je dvostruko efikasnija od resveratrola

Ekperimenti koji su izvedeni sa živim ćelijama pokazali su da je EGCG mnogo efikasniji i od vitamina C i E.

Antioksidanti neutrališu slobodne radikale i tako sprečavaju oštećenje na nivou ćelije i, samim tim, štite organizam od teških bolesti.

Crno vino: Jedna supstanca u ljusci grožđa, poznata pod imenom

resveratrol, pomaže da se spreči pojava raka. Crno vino, sok od grožđa, kikiriki, dudinje, takođe sadrže znatne količine supstance resveratrola.

Početni rezultati laboratorijskih istraživanja na životinjama iniciraju da resveratrol može igrati korisnu ulogu u sprečavanju raka tako što blokira određene procese unutar ćelija, odgovorne za razvoj bolesti.

Beli luk (*Allium sativum*): Osobe koje redovno jedu sveže ili kuvani beli luk imaju upola manje šanse da obole od raka želuca, dok su im šanse od raka debelog creva manje za dve trećine od osoba koje jedu malo belog luka ili ga uopšte ne konzumiraju u ishrani. Beli luk u obliku tableta nije delotvoran, pretpostavlja se da je razlog to što se aktivni sastojci belog luka uništavaju prilikom obrade i pretvaraju u kapsule i tablete. Čvrsti dokazi o zaštitnom dejstvu belog luka na navedena dva tipa raka prikupljeni su na osnovu rezultata naučnih referata, ali ima indicija da beli luk štiti i od drugih oblika tumora.

Crni luk (*Allium cepa*): Studije pokazuju da ovaj bioflavonoid može da inhibira razvoj tumora ćelija ljudskog organizma na kojima se nalaze mesta za vezivanje estrogena tipa „P“ koji je verovatno odgovoran za nastajanje nekih oblika kancera dojke. Supstancu kvercetin u izobilju sadrže razne vrste crnog luka, pa se zato savetuje da se posle 30-te godine svakog dana jede crni luk.

Šargarepa (*Daucus carota*): Svaku salatu trebalo bi obogatiti šargarepom, jer ona doprinosi zdravlju, korisna je zahvaljujući betakarotinu, prirodnom dezoksikatoru, koji je sposoban da se su-

prostavi slobodnim radikalima, koji oštećuju ćelije i na taj način izazivaju starost. I ne samo to: šargarepa je moćno oružje kao preventivno sredstvo u borbi protiv raka, naročito raka pluća ali i stomaka, usta i kože.

Kiselina koja je derivat vitamina „A“ ubija kancerogene ćelije i može da zaustavi razvoj raka. Ekperimenti su pokazali da ta kiselina sprečava nekontrolisan rast ćelija, koji je osnovno obeležje raka.

Ustanovljeno je da jedna supstanca iz vitamina „A“ (retinoid 4XPR) može da natera ćelije raka da izvrše „samoubistvo“.

Vitamina „A“ najviše ima u naranđastom povrću (šargarepa, bundeva i sl.)

Paradajz (*Solanum lycopersicum*): Pigment crvene boje dobar je u borbi protiv raka usne duplje. Istraživanja su ustanovila da su takozvani likopeni mogu da ubiju ćelije tumora. Likopen spada u elemente

vitamina „A“, a koristi se za testiranja ljudi obolelih od raka. Razvoj novih terapija protiv raka usne duplje je veoma važan jer samo oko polovinu pogođenih preživi prvih pet godina posle dijagnoze.

Pasulj (*Phaseolus vulgaris*): Pasulj, naročito sirov može preventivno delovati na rak creva, posebno rak debelog creva, jedne od najsmrtonosnijih vrsta raka. Pasulj sadrži u sebi protein pod nazivom lektin koji ima osobinu da zaustavi umnožavanje kancerogenih ćelija. Pomenuti protein se povezuje sa molekulima koji se nalaze na unutrašnjoj strani creva i koji bukvalno kontrolišu rast ćelija. Kako se kancer pojavljuje kao posledica nekontrolisanog rasta i umnožavanja ćelija, očigledno je da ovi molekuli imaju važnu ulogu u kontroli nastanka i razvitka raka. Povezani sa lektinom oni sprečavaju nastanak kancerogenih ćelija, a prilikom istraživanja je utvrđeno da su pomenute ćelije mnogo ma-

nje agresivne kada su u dodiru sa lektinom.

Lektin ne uništava ćelije raka ali je dokazano da sprečava njihovo širenje, a samim tim i umnožavanje i napredovanje bolesti.

Pirinač: Supstanca koja se nalazi u nekim biljkama, među kojima su pirinač, pšenica i soja, može da spreči rak. Supstanca koja je prisutna u praktično svim ćelijama sisara, poznata je pod nazivom „impozitol heksafosfat“ (IP6).

Ekperimenti su pokazali da sprečava rak debelog creva, jetre, dojke i još neke vrste tumora kod miševa.

„IP6“ sprečava nekontrolisan rast ćelija, karakterističan za rak, i aktivni gen „p53“, koji sprečava razvoj tumora. Laboratorijski eksperimenti pokazuju da „IP6“ utiče na broj i veličinu tumora i usporava ćelijsku deobu za 50 odsto.

(Nastaviće se)

Stari recepti Najlon pita

Potrebno je - Fil: 1 l mleka, 150 g oštrog brašna, 150 g šećera, 250 putera, vanilin šećer; **crne kore:** 1 jaja, 250 g šećera, 80 g putera, 1 vanilin šećer, 1/2 kašičice cimeta, 5 kašika mleka, 2 kašike meda, 2 kašike kaka, 450 - 500 g brašna, 1 prašak za pecivo; **žuta kora:** 5 jaja 150 g šećera 150 g brašna 1/3 kašičice praška za pecivo 2 kašike mlake vode.

Priprema: 1. Prvo napraviti fil, kako bi mogao da se hladi dok se spremaju kore. Puter izvaditi i držati na sobnoj temperaturi. U manji sud sipati brašno. Preliti sa malo mleka i mešati, pa dodati još malo mleka, toliko da se dobije gusta ali tečna masa, gušće nego za palačinke. Ostatak mleka pomešati sa šećerom i skuvati na pari. U vrelo mleko dodati razmučeno brašno i vanilin šećer i kuvati dok se ne zgusne. Ostaviti da se hladi, poklopljeno, da se ne bi hvatala korica.

2. Pripremiti crne kore. Brašno prosejati sa praškom za pecivo. Jaja, šećer, puter, vanilin šećer i cimet umutiti mikserom. Dodati mleko, med i kakao, mutiti još minut. Dodavati

brašno muteći najmanjom brzinom, a kad postane gusto nastaviti varjačem. Testo treba da bude gusto, meko, ali ne lepljivo. Iseci tri lista od papira za pečenje u veličini pleha od rerne, za svaku koru po jedan. Podeliti testo na dva dela i svaki deo rastanjiti na papiru u što pravilniji pravougaonik (npr. za klasičan pleh od rerne rastanjiti koru na oko 35 x 30 cm), pa prebaciti na pleh. Kore ispeći, jednu po jednu, na prevrnutom plehu od rerne, na 175-180°C oko pet minuta. Pečene kore sa sve papirom prebaciti na drugi pleh ili poslužavnik, može i jednu preko druge, i ostavi da se ohlade. Kako se hladi kora se stvrdnjava, a topla je meka. 3. Pripremiti žutu koru. Mikserom mutiti jaja i šećer oko 10 minuta. Dodavati brašno prosejano sa praškom za pecivo muteći na najmanjoj brzini. Na kraju dodati dve kašike mlake vode i pomešati. Pleh koji je korišćen za crne kore obložiti papirom i izliti testo. Peći na 175-180°C oko 12-15 minuta, tj. dok površina biskvita ne dobije blago rumenu koricu. Izvaditi, i sa sve papirom ohladiti.



4. Završiti fil. Ohladjeni fil od brašna i mleka kratko razmutiti mikserom pa dodati puter koji je prethodno razmučen žicom ili običnom varjačem i mutiti još malo

5. Složiti pitu. Crna kora, polovina fila, žuta kora, polovina fila, crna kora. Složenu pitu pokriti papirom za pečenje ili plastičnom folijom, pa preko staviti drugi pleh ili poslužavnik i neki teret (deblja knjiga, oborene tegle ili limenke) i ostaviti u frižideru preko noći. Tako će kore skroz omešati i ceo kolač postati kompaktan. Sutradan seći na male pravougaonike i pred služenje posuti prah šećerom.

VREMENSKA PROGNOZA ZA APRIL

Prosečno topao i prosečno vlažan april

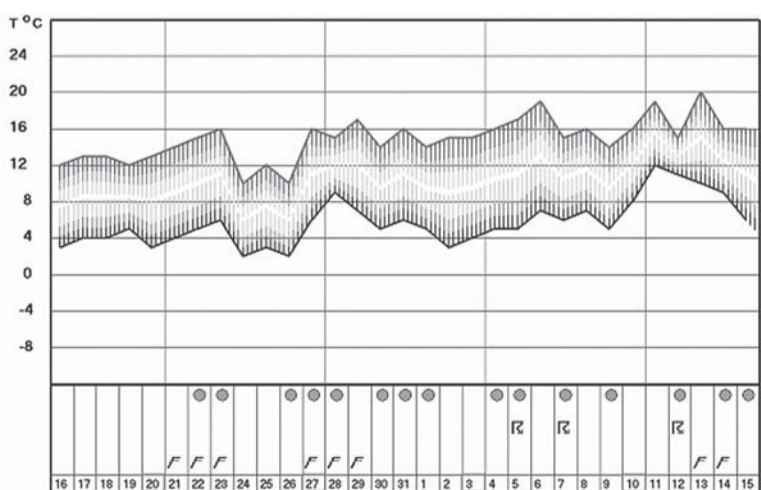
Srednja minimalna temperatura vazduha u aprilu imaće vrednosti u granicama višegodišnjeg proseka, pri čemu će njena vrednost u proseku biti viša za oko 0.49S u odnosu na višegodišnji prosek.

U Beogradu i široj okolini predviđa se vrednost aprilske srednje minimalne temperature vazduha od 9.20S. Srednja maksimalna temperatura vazduha u aprilu biće u granicama višegodišnjeg proseka, sa vrednostima u proseku višim za

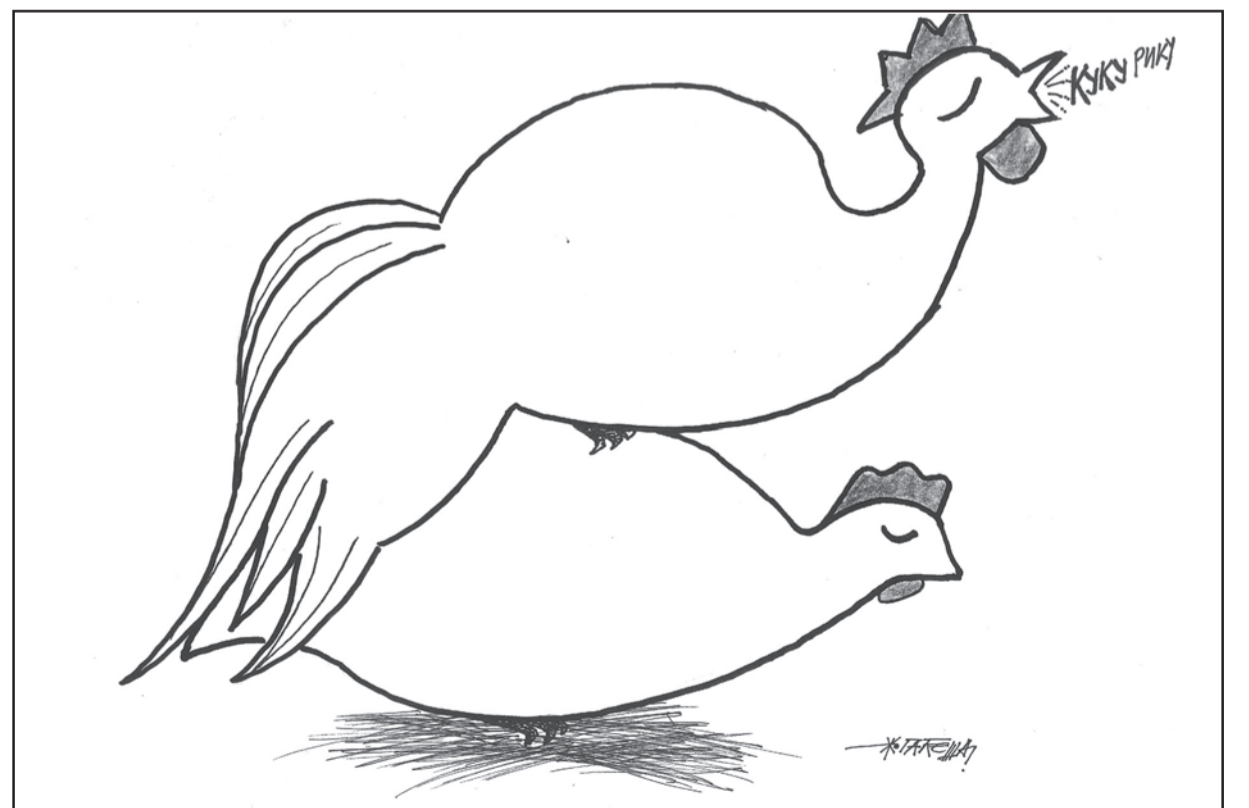
oko 0.30S u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja maksimalna temperatura vazduha tokom aprila biće oko 18.70S.

Srednja količina padavina tokom aprila biće u granicama višegodišnjeg proseka sa vrednostima u proseku višim za oko 1 mm u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja aprilska količina padavina iznosiće oko 55 mm.

Prognoza vremena do 15. aprila



☐ ГРМЉАВИНА ☐ КИША ☐ МАГЛА ☐ СНЕГ ☐ ВЕТАР - МАКСИМАЛНА ТЕМП. - МИНИМАЛНА ТЕМП.



Promet roba na Produktnoj berzi

od 14.3. do 18.3. 2016.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Pad prometa
- Neusaglašenost ponude i potražnje
- Dešavanja na svetskim berzama



Rekordan promet u prethodnoj nedelji bio je samo jedan lep izuzetak od višemesečnog pravila koje je karakterisao izuzetno mali promet i frekvenciju trgovanja niskog intenziteta. Na žalost, nedelja za nama nas je podsetila da se nalazimo u pravom tržišnom mraku sa lošim perspektivama da bi se tržište u skorijem roku moglo oporaviti. Većina fundamentalnih faktora za sezonu 2015/16. su trenutno ukalkulisani u cene, pa se na tržištu

ne mogu očekivati neke značajnije oscilacije. Svega 75 tona robe čija je vrednost 1.265.000 dinara je bilans trgovanja na novosadskoj berzi protekle nedelje.

Kratkotrajan rast cena pšenice na svetskim berzama tokom prethodne nedelje dao je samo lažnu nadu mogućeg daljeg rasta cene, s obzirom da su se cene u nedelji za nama na referentnim svetskim tržištima vratile na nivo od pre dve nedelje. To je definitivno demotivisalo

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2015. vlaga do 16%	50	16,83	50	16,83	-
Kukuruz, rod 2015. vlaga do 14,2%	25	16,94	25	16,94	-
Pšenica, rod 2015.	1.300	17,60	-	-	-
Soja, rod 2015.	75	42,90-45,10	-	-	-
Suncokretova sačma min. 33%	200	27,60	-	-	-

PRODEX

Potpuni zastoj u robno-berzanskom trgovanju, najbolje potvrđuje činjenica o samo tri registrovana ugovora, tokom protekle nedelje.

Trgovalo se samo kukuruzom i to prirodno suvim, sa većim procentom vlage od standardnog. Bilo je u ponudi i soje i pšenice, ali su cenovne kotacije ponude i tražnje, toliko udaljene, da je približavanje cenovnih interesa i eventualno zaključenje posla bilo gotovo nemoguće.

U takvoj situaciji interesi obe strane na vagi su se podudarili jedino na tržištu kukuruza i to onog sa pove-

ćanim sadržajem vlage. U zavisnosti od procenta vlage (14,2%-16%) u kukuruzu njegova cena se kretala u rasponu od 15,30-15,40 din/kg, bez PDV-a.

Kako nestandardni tržišni materijal (u ovom slučaju kukuruz sa povećanom vlagom) ne ulazi u vrednosnu korpu PRODEX-a, ovaj indeks je potpuno mirovao tokom cele nedelje na prošionedeljnom nivou od 197,14 indeksnih poena, ukazujući sa jedne strane na stabilnost cena primarnih ratarskih kultura, a sa druge na još uvek aktuelno tržišno mrtvilo.

učesnike i kod nas da izađu na tržište. Prometa ovom robom nije bilo, a ponuda pšenice od strane prodavaca po 16,00 din/kg bez PDV nije naišla na interes tražnje za kupovinom.

Situacija kod kukuruza je nešto povoljnija u odnosu na tržište pšenice. Cena nije toliko niska, ali izvoz, taj nužni i neophodni trži-

šni ventil da bi se pokrenulo srpsko tržište kukuruza i dalje je ispod očekivanog nivoa. Iz tih razloga ponuda je orjentisana pretežno na domaću tražnju. U nedelji za nama trgovalo se kukuruzom, ali to je roba koja van SRPS standarda, pa nije registrovana referentna cena u duhu pravila berze. Kukuruz sa po-

većanom vlagom u nedelji za nama prodavan je po prosečnoj ceni od 16,87 din/kg (15,33 bez PDV).

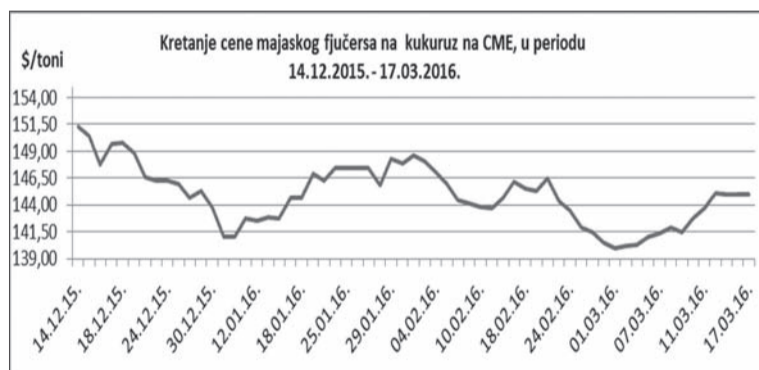
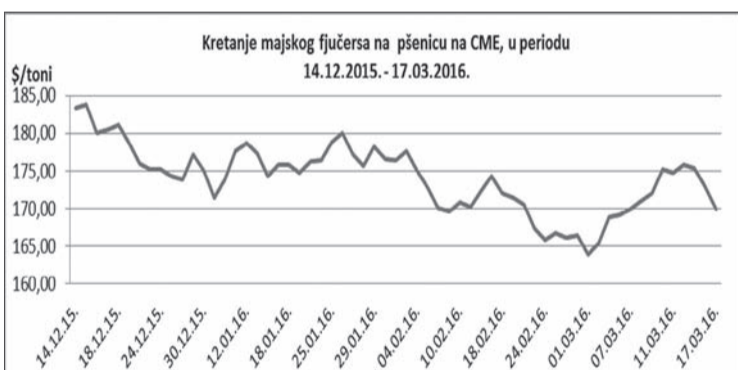
Sojom se nije trgovalo protekle nedelje, ali sve kotirane ponude su bile iznad cenovnog nivoa poslednje zaključene cene iz prethodne nedelje, akoja je iznosila 38,00 din/kg bez PDV.



Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP, MAJSKI FJUČERS 2016.

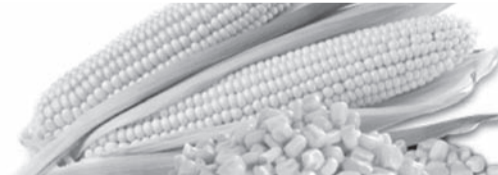
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	174,76 \$/t	175,86 \$/t	175,34 \$/t	172,92 \$/t	169,91 \$/t
Kukuruz	143,70 \$/t	145,11 \$/t	145,03 \$/t	144,95 \$/t	145,77 \$/t



Cenovna kretanja, tačnije, rast cene fjučersa na žitarice je bio nastavljen i ove nedelje. Međutim, poboljšanje vremenskih uslova u američkim ravnocama, je ponovo smanjilo strah oko eventualnog manjeg prinosa novog

roda pšenice, što se odrazilo i na samu cenu.

Do kraja nedelje je beležen pad, pa je pšenica u odnosu na prošlu nedelju jeftinija za 3,06%, dok je kukuruz bio dosta stabilniji i registrovan je rast od 1,60%.



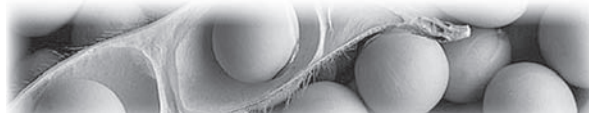
PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP

	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, maj 16	329,08 \$/t	329,08 \$/t	327,76 \$/t	328,64 \$/t	329,82 \$/t
Sojina sačma, maj 16	273,50 \$/t	271,50 \$/t	268,20 \$/t	267,70 \$/t	267,00 \$/t

Cena zrna soje nije zabeležila značajniju oscilaciju. Trgovci su trenutno fokusirani na procene predstojeće setve, odnosno moguće proizvodnje u

sledećoj sezoni.

Fjučers na soju, sa isporukom u maju je poskupeo za 0,95%, a na sojinu sačmu je pojeftinio za 0,91%.



BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
139,37 EUR/t (futures avg 16)	138,41 EUR/t (futures maj 16)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
153,50 EUR/t (futures maj 16)	153,50 EUR/t (futures jun 16)

U Parizu su cene pratile trendove američkih berzi. Tako je pšenica pojeftinila za 0,49%, dok je kukuruz poskupeo za 1,12%. U Budimpešti se cene, u forintama, nisu menjale, dok su u evrima posmatrao više za 0,25%.



E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivjvodic@limagrain.com
www.limagrain.rs

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.



VOĆE 14.3.2016. - 21.3.2016.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	170.00	180.00	180.00	pad	vrlo slaba
2	Banana (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	135.00	140.00	140.00	bez promene	dobra
3	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	75.00	80.00	75.00	pad	prosečna
4	Grožđe (crno ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	380.00	380.00	380.00	-	vrlo slaba
5	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	rast	prosečna
6	Jabuka (Ajdared)	Uvoz(uvoz)	kg	60.00	65.00	65.00	bez promene	prosečna
7	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	70.00	80.00	80.00	rast	vrlo slaba
8	Jabuka (Delišes ruž.)	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	100.00	100.00	bez promene	vrlo slaba
9	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	55.00	65.00	60.00	bez promene	prosečna
10	Jabuka (Delišes zlatni)	Uvoz(uvoz)	kg	80.00	80.00	80.00	bez promene	slaba
11	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	50.00	60.00	60.00	rast	prosečna
12	Jabuka (Greni Smit)	Uvoz(uvoz)	kg	80.00	80.00	80.00	bez promene	slaba
13	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	55.00	60.00	55.00	-	slaba
14	Jabuka (Jonagold)	Uvoz(uvoz)	kg	65.00	65.00	65.00	bez promene	slaba
15	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	45.00	60.00	60.00	bez promene	slaba
16	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	60.00	65.00	65.00	rast	vrlo slaba
17	Jagoda (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	270.00	280.00	270.00	bez promene	slaba
18	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	120.00	120.00	bez promene	slaba
19	Kruška (Viljamovka)	Uvoz(uvoz)	kg	200.00	210.00	200.00	-	slaba
20	Kruška (ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	150.00	180.00	180.00	bez promene	slaba
21	Lešnik (očišćen)	Domaće	kg	1000.00	1100.00	1000.00	bez promene	prosečna
22	Limun (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	130.00	130.00	bez promene	dobra
23	Limun (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	160.00	170.00	170.00	bez promene	slaba

POVRĆE 14.3.2016. - 21.3.2016.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	10.00	12.00	10.00	bez promene	prosečna
2	Boranija (žuta)	Uvoz(uvoz)	kg	260.00	260.00	260.00	-	vrlo slaba
3	Brokola (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	200.00	180.00	rast	vrlo slaba
4	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	60.00	70.00	60.00	pad	dobra
5	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	35.00	25.00	bez promene	dobra
6	Karfiol (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	240.00	180.00	rast	vrlo slaba
7	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	50.00	55.00	50.00	pad	slaba
8	Kelj pupčar (sve sorte)	Domaće	kg	100.00	120.00	100.00	bez promene	slaba
9	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	170.00	180.00	170.00	rast	slaba
10	Krastavac (salatar)	Uvoz(uvoz)	kg	115.00	140.00	130.00	pad	prosečna
11	Krompir (beli)	Domaće	kg	35.00	45.00	40.00	bez promene	dobra
12	Krompir (crveni)	Domaće	kg	30.00	40.00	40.00	bez promene	dobra
13	Kupus (mladi)	Domaće	kg	110.00	120.00	110.00	pad	slaba
14	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	pad	slaba
15	Luk beli (mladi)	Domaće	veza	25.00	30.00	30.00	bez promene	vrlo slaba
16	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	400.00	450.00	450.00	bez promene	prosečna
17	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	15.00	20.00	17.00	rast	prosečna
18	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	pad	dobra
19	Paprika (Babura)	Uvoz(uvoz)	kg	210.00	340.00	300.00	rast	vrlo slaba
20	Paprika (ljuta)	Uvoz(Grčka)	kg	450.00	500.00	450.00	pad	vrlo slaba
21	Paprika (šilja)	Uvoz(uvoz)	kg	270.00	280.00	280.00	rast	vrlo slaba
22	Paradajz (chery)	Uvoz(uvoz)	kg	170.00	230.00	230.00	bez promene	vrlo slaba
23	Paradajz (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	125.00	130.00	130.00	rast	prosečna
24	Pasulj (beli gradištanac)	Uvoz(uvoz)	kg	180.00	200.00	200.00	bez promene	prosečna
25	Pasulj (beli tetovac)	Uvoz(uvoz)	kg	200.00	350.00	200.00	bez promene	prosečna
26	Pasulj (beli)	Domaće	kg	170.00	180.00	180.00	bez promene	prosečna

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	19.00	22.00	20.00	pad	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	20.00	23.00	21.00	rast	prosečna
2	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	25.00	27.00	26.00	rast	slaba
3	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	60.00	75.00	65.00	bez promene	prosečna
4	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	20.00	23.00	22.00	-	dobra
5	Suncokretova sačma (33% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	bez promene	slaba

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	19.00	22.00	20.00	pad	dobra
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	22.00	25.00	24.00	bez promene	slaba
4	Sojino zrno	džak 50kg	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	slaba
5	Stočni ječam	džak 50kg	Domaće	kg	22.00	25.00	24.00	bez promene	dobra
6	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	dobra

SILOS Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	17.00	21.00	19.00	-	dobra

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena: Loznica - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	280.00	300.00	290.00	bez promene	16-20
2	Jarad	sve težine	sve rase	210.00	230.00	220.00	bez promene	11-15
3	Koze	sve težine	sve rase	140.00	160.00	150.00	bez promene	0-5
4	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	100.00	120.00	110.00	pad	0-5
5	Ovca	sve težine	sve rase	130.00	160.00	140.00	bez promene	0-5
6	Prasad	16-25kg	sve rase	140.00	170.00	160.00	bez promene	31-50
7	Prasad	<=15kg	sve rase	160.00	190.00	170.00	bez promene	11-15
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	110.00	135.00	120.00	pad	0-5

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Južno-banatski okrug klanica

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	300.00	300.00	300.00	-	slaba
2	Junad	>480kg	sve rase	210.00	230.00	220.00	bez promene	prosečna
3	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	100.00	100.00	100.00	bez promene	vrlo slaba

MALI OGLASI

POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA

- Na prodaju traktor. Tel: 063/289-175.
- Traktor IMT 533, u dobrom stanju, dobre gume, narocito zadnje. Crveni limovi, sveze ofarbani, uradjena nova instalacija. Malo radio, odlican motor. Registrovan. Cena 2800e. Tel: 061/200-0630.
- Na prodaju Univerzal 445, 91. godište, prvi vlasnik, 3960 radnih sati, trajno registrovan, za više informacija pozovite. Milenko Vasiljević. Volujac kod Šapca. Tel: 064/305-6781 i 063/738-0195.
- Prodajem traktor Belarus MTZ 82, 2004 god, ispravan, registrovan. Tel: 063/356-234.
- Na prodaju Freza-Pumpa-Agregat. Tel: 022/664-937.
- Menjam IMT 560 novi tip za 577DW. Traktor je 87god, očuvan, ne trosi kap ulja od sipanja do sipanja, nema ulaganja! zamena za 577DW novi tip. Dimitrije. Tel: 064/945-72-97.
- Prodajem traktor Zetor 6321 u odličnom stanju. Tel: 062/443-385.
- Prodajem traktor MTZ 82, kompletno remontovan. Tel: 069/458-0309.
- Na prodaju traktor IMT-589 DV kompletno detaljno remontovan i servisiran uodličnom je stanju radnom stanju spreman za rad i radi sve funkcije. Tel: 061/200-32-17.

- Na prodaju IMT 560 bez ulaganja u odličnom stanju. Gume skoro nove, registrovan, garažiran. Radio samo lagane poslove (prskanje, sejanje, baliranje, razbacivanje veštaka, košenje i transport). Nije radio u oranju i obradi zemlje pošto posedujem i jedan veliki traktor. Tel: 069/557-0041 i 064/136-20-90.

- Prodajem traktor IMT577 uz priključne masine, 1983 godiste -5 brzina, hidraulicni volan. u voznom stanju. Cena traktora 4000 Eura. Tel: 069/162-5245.

- Na prodaju Zmaj 142 1990.god. 77kW. U dobrom stanju, nova sita, novi vetar komplet, sabirna nova, nova lađa, jedna guma velika nova, druga dobra. Kombajn ima secku, žitni adapter. Ima i kukuruzni adapter, ali je sa njim drugacija cena. Potpuno ispravan. Tel: 060/322-04-05.

- Na prodaju traktor Belarus. Kupljen nov kod nas, prvi vlasnik. Potpuno ispravan, traktor novije generacije sa motor 82ke i turbinom 92ks. Trajno je registrovan, nov akumulator i prednji i zadnji tegovi. Broj radnih sati: 1900. Tel: 063/825-8050 i 022/710-344.

- Prodajem kombajn 142, crvene boje, u dobrom stanju. Moze zamena. Tel: 062/487-159.

- Prodajem berač Zmaj 222, extra stanje, vredi pogledati. Tel: 064/070-71-51.

- Prodajem Silo kombajn. Tel: 063/289-175 i 015/511-245.

OPREMA

- Na prodaju trobradni IMT 757 plug. Plug je u odlicnom stanju kupljen nov 2007 godine. Tel: 069/147-1265.
- Tanjirača pipalica Spedo, uvoz iz Italije, remontovana, garancija, kardan, prevoz do kupca. Tel: 069/607-700 i 063/606-789.
- Prodajem kosilicu za travu traktor-ska Hermes, uvoz iz Italije, remontovano, garancija, prevoz do kupca i kardan. Tel: 069/607-700 i 063/606-789.

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "BILANS VM"

Trg Vojvođanskih brigada BB
Sremska Mitrovica, Tel: 064/06-06-450

- Na prodaju sejalice Becker aeromat II. Sejalica je 1988.god ja sam prvi vlasnik sejala samo za vlastite potrebe oko 6ha godišnje. Tel: 060/545-75-56.

- Prodajem mlin čekičar za kukuruz Mus-Max 75 2.000 € - Dogovor. Tel: 064/027-0699.

- Na prodaju prikolica djubretarka, pogodna za maline i ostale vocarske poslove, prodajem isključivo radi potrebe za vecom, moze zamena za vecu uz moju doplatu. Tel: 065/350-47-11.

- Prodajem prikolicu sa 40 košnica AŽ Standard, 800 ožičenih ramova, 4 nukleusa. Tel: 061/174-21-46.

- Na prodaju rotori za drljaču u dobrom stanju, možda 2-3 ležaja zamenuti. Kupljeni zbog nadogradnje i tako ostali. Tel: 064/249-17-02.

- Na prodaju prskalica 800L sa hidraulicnim granama. Prskalica u odličnom stanju, uvezena iz Švajcarske, bure 800 litara, pumpa četvoroklipna marke Annovi Reverberi, grane 12m sa mogućnošću proširenja, cevi prohromske, pomoću hidraulike se grane otvaraju-otključavanje-zakreću-dizu gore, dole. Prskalica se nalazi u selu Suljam. Tel: 064/296-37-99.

Prodajem John Deere kombajn 1075 H4; širina hedera 4,9 metara, bunker 5 tona, 5 slamotresa, hidropogon, sečka, klima. Cena: dogovor. Tel: 064/700-58-75

- Na prodaju traktorska prikolica. Tel: 063/733-24-49.

- Na prodaju valjak Ručni rad. Tel: 063/714-98-59.

- Povoljno dvoredni berač Zmaj K2 u odličnom stanju generalno i detaljno remontovan novo sve stavljeno kaiševi, ležeži, tarup kučišta i ležejevi i noževi novi tarupa samooštreći, komušaćki sto nov i ostale sve gumene lopatice na kraju ofarban i urađena elektro instalacija. Tel: 061/200-32-17.

- Prodajem dvobrazni plug. Cena dogovor. Za sve informacije zvati na tel. 022662077 (Stanko).

- Na prodaju krckalica za lešnik, ručna ili na elektromotor. Tel: 022/455-489 i 063/580-819.

Prodajem krunjač ručni, tučani. Tel: 022/685-081, 064/4615-799

- Na prodaju plug ravnjak češki, četvorobrazni, 4x30 12 coli, stanje odlično. Tel: 061/200-32-17.

- Na prodaju električna pumpa za pretakanje goriva derivata pumpa je bešumna, monofazna i profesionalna, kao nova je, uvoz Nemačka T.I.P. Multioil 35M pumpentehnick 74919 helmastadt-Germany Rp28500max2100l-h Hmah 35m, uz pumpu ide i korpa i pištolj za točenje sa sigurnosnim ventilima. Tel: 061/200-32-17.

- Na prodaju plug Lemken obrtač trobradni 3x30 12 coli, stanje odlično. Tel: 061/200-32-17.

- Na prodaju plug cevasti Češki četvorobrazni 4x30 zahvat, visina gredera 75cm, razmak između glava 80cm, plug je u odličnom radnom stanju. Tel: 061/200-32-17.

- Na prodaju polagač crne folije za bostan i papriku. Dva creva kap po kap i baca djubrivo. Tel: 022/245-1277 i 065/600-66-82.

- Na prodaju plug OLT trobradni ravnjak u odličnom stanju. Tel: 061/200-32-17.

- Na prodaju mešaona kapaciteta 250 kilograma sa bunguračem za kukuruz u klipu i zrnu. Bungurač je trofazni, sa motorom od 4kw. Tel: 022/447-205.

- Na prodaju Odzacki rasturivac za djubrivo rasturivac je u odlicnom stanju kupljen nov 2006 godine nosivisti 1500 kg cena vise nego povolja. Tel: 069/147-12-65.

- Na prodaju polovne kosačice od 40-80 e. Tel: 064/177-99-12.

- Na prodaju mašine za sejanje piliranog semena u stiropor kontejnere 209 rupa. Mašina puni kontejnere, pravi rupe za seme i stavlja seme automatski. Brzina je oko 65000 semena na sat. Mogućnost prodaje posebno punjača supstrata, a posebno mašina za sejanje sitnog semena. Tel: 064/145-60-97.

- Na prodaju krunjač prekrupač Odžaci u jako dobrom stanju, cena nije fiksna. Željko. Tel: 064/573-04-47.

- Na prodaju Setvospremač širine 2,80, u dobrom stanju. Tel: 066/208-498 i 022/736-066.

- Na prodaju hidraulicna poluga za traktor u ispravnom stanju. Tel: 064/215-8234.

- Na prodaju Trobradni plug Leopard sa točkom. Tel: 066/208-498 i 022/736-066.

- Prodajem setvospremače. Tel: 022/301-751 i 062/101-68-60.

- Prodajem kombinovanu mašinu za krunjenje i prekrupu "Odžaci". Ivan. Tel: 064/987-13-06.

- Prodajem vučene i nošene V tanjirače. Tel: 063/832-8373 i 022/301-751.

- Prodajem prednje farove za traktore, cena 650 din. Tel: 063/813-52-78.

- Masina za kalibriranje lesnika sa sest granulacija. Masina za krckanje lesnika. Masina za odvajanje jezgra od ljsuske. • Pokretna traka za prebiranje. Tel: 063/216-965.

- Prikolica traktorska Poljostroj 6t nije kiper dimenzije 4m x 2m x 90cm. Gume dobre 7.50-20. Tel: 060/545-75-56.

- Mašina bekerica sejanje kukuruza, Mašina je u odličnom stanju, prvi vlasnik. Tel: 022/664-596 i 060/066-45-96.

- Prskalica Kranjska 330l, grane 8m, prvi vlasnik. Tel: 022/664-596 i 060/066-45-96.

- Krunjač Bečejac 12t na 1h, kardan plus motor 21kW u odličnom stanju, prvi vlasnik. Tel: 022/664-596 i 060/066-45-96.

- Prodajem mešaona za stočnu hranu. Tel: 015/440-292 i 063/419-363.

Prodajemo univerzalni selektor za čišćenje zrna i semena svih poljoprivrednih kultura, cveća i ukrasnog bilja.
Tel: 063/8334-064 i 063/589-780

- Prodajem Plug IMT756, trobradni, cena po dogovoru. Tel: 064/198-76-15.

- Rotaciona kosačica marke Deutz-Fahr, radnog zahvata 1.85 sa kardanom, novim noževima, odlično očuvana. Tel: 063/886-97-17.

- Dva špeditera preuređena u prikolicu za traktor, ispravni, bez ulaganja i tarup za repu šest redi, ispravan. Tel: 063/766-88-49.

- Alko motorna grebenasta kosačica, od 4KS, benzinac, pogon napred i nazad, odlična i dobra za košenje većih travnatih površina, livada, parkova, igrališta, golf terena...otkosa 70 cm ! Vlada. Tel: 064/218-74-00.

- Kosilica na benzin austrijske proizvodnje, 3 brzine+rikverc, mogućnost pomeranja noža u 5 visina košenja trave pomoću poluge (vidi se na slici). Kosilica u veoma dobrom stanju, sve ispravno. Tel: 064/128-97-37.

- Atomizer Nobili uvoz iz Italije, remontovan, garancija, kardan i prevoz do kupca. Tel: 069/607-700 i 063/606-789.

- Prodajem setvospremače. Tel: 022/301-751 i 062/101-68-60.

- Prodaja poljoprivrednih mašina. Setvospremači. Tel: 063/832-83-73 I 022/301-751.

- Prodajem Trimer Enhel 2 ks. Trimer je odličan, nije puno korišćen sve je ispravno i sve ima sto se dobija i fabrički. Tel: 063/455-257.

- Polumotor Zetor 6711, stubline ø100, ispravan, u odličnom stanju... Odgovara i na drugi tip traktora. Obradjena radilica, obradjene klipnjače, novi ležajevi, stavljene nove stubline sa karikama ø100. Tel: 063/858-66-80 i 063/879-73-35.

ZEMLJA, PLACEVI, KUĆE, STANOVI, LOKALI

- Izdajem namešten stan - kuću 100m2, mogu fizički radnici, studenti, porodice. Tel: 062/154-29-10.

- Prodajem kuću u Sremskoj Rači. Kompletno renovirana. Lokal. Ogroman plac. Povoljno. Tel: 065/391-19-14.

- Prodajem plac (8.005 m2) sa kućom, objektima i ispuhom za koze, vinogradom, voćnjakom i livadom na Lipovači kod Šida (prilaz sa 3 strane), ili menjam za kuću u Erdeviku. Dogovor. **SMS/Tel: 064/1629-737**

- Izdajem nenameštenu kuću 90m2 sa dvorištem i garažom na Crvenoj česmi blizina ekonomske škole 9 maj, cena dogovor. Tel: 066/509-38-47.

- Prodajem kuću u ulici Maksima Gorkog br.6 u Sremskoj Mitrovici od 120m2 i podrum ispod cele kuće sa oko 5 ari placa. Cena povoljna. Tel: 064/429-47-85 i 061/209-20-36.

- Izdajem kuću 160m2 severno od Planinske. Sremska Mitrovica. Tel: 062/8699-843.

- Prodajem kuću 125m2 poslovni prostor 60m2 na placu 8 ari, centar. Tel: 064/240-62-54.

- Prodajem njivu kb.7448 površine 0,4166 hektara i 7364 površine. Tel: 612-612.

- Prodajem kuću na dva sprata sa potkrovljem u Lačarku, Cerska 106, ili menjam za kuću u Bosni ili za auto, cena povoljna. Tel: 035750478 i 00491632414078.

- Prodajem plac od 5 ari, naselje Ma-la Slavonija, Sremska Mitrovica. Tel: 064/358-55-03.

- Prodajem kuću u Planinskoj ulici površine 100m2 (dnevna soba + 3 spavaće sobe) na placu od 8 ari. Kuća je u celosti renovirana. Tel: 065/321-12-55.

- Prodajem kuću kod Lipe od 150m2. Tel: 064/889-47-19.

- Prodajem kuću 125m2, poslovni prostor 60m2 na placu od 8 ari, centar. Tel: 064/240-62-54.

Prodajem vikendicu sa šljivikom u Krčedinu sa pogledom na Dunav (vikend zona). Plac 42 ari, 220 stabala šljiva 12 godina stare, asfaltni put, trofazna struja. Cena 20.000 evra.
Mob: 063/592-235

- Prodajem dve kuće na istom placu Bulevar Konstantina Velikog 16. Tel: 022/610-210 i 061/185-57-40

- Prodajem kuću u Lačarku Cerska 106 ili menjam za kuću u Bosni ili auto povoljna cena. Tel: 035750478 i 00-491-632-414-078.

- Prodajem vikendicu sa voćnjakom i vinogradom na 18,5 ari placa u Grgurevcima. Tel: 613-371.

- Izdajem dvosoban stan u centru Sremske Mitrovice sa daljinskim grejanjem. Tel: 064/011-3225.

- Prodajem jednoiposoban stan 47,5m2 prizemlje, Stari most 29/4. Tel: 064/28-11-422.

- Izdajem garažu naselje Sportski centar, Sremska Mitrovica. Tel: 064/289-76-39.

- Izdajem namešten stan kod Kasarne 56m2. Tel: 063/808-37-33.

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI

- Prodajemo očišćen, suv lešnik, različitih kvalitetnih sorti, rod 2015. godine, prva klasa. Trenutno u ponudi 2t. Tel: 063/357-668 i 063/762-60-92.

- Prodajem sadnice bagrema. Tel: 064/332-04-98.

- Prodajem sadnice proverene sorte vilamet. Sadni materijal iz dobrog, zdravog zasada. Saljem brzom postom. Tel: 064/001-6627.

- Prodajem sadnice maline Glen (bez trna) sadnice su ekstra kvaliteta iz redovno održavanog zasada, starog 2 godine. Gajene ispod planine Cer. Cena 20 din komad. Tel: 064/001-66-27.

- Na prodaju sadnice paulovnije. Na veće količine cena po dogovoru. Kvalitet sadnog materijala zagarantovan. Tel: 022/382-519 i 062/221-898.

- Prodajem rasad paprike babure Blondi i Bobita. Tel: 063/510-868.

- Prodajem dunje, brane u gajbama odlicnog kvaliteta. Maradik-Indjija. Oko 3 tone. Tel: 063/107-2905.

- Prodajem beli pasulj 9mm na veliko. cena 150din+pdv. Tel: 069/557-0921.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

PRETPLATITE SE!!!

Godišnja pretplata 1.500,00 dinara

Svakog drugog petka na Vašu adresu

Novine za savremenu poljoprivredu

Nazovite smesta

615-200

• Prodajem 1000 bala livadskog sena, mesto Vladimirci – Šabac. Tel: 063/778-14-87.

• Prodajem slamu, cena jedne bale 100 dinara . Tel: 064/257-45-29.

• Kvalitetno domaće vino. Kupaza tri vrste grožđa mirisnim notama vuče na trešnju, drugo crveno voće, ružu a na ukusu dinju. Ovogodišnje mlado vino sa 13%. Tel: 060/360-35-05 i 022/321-094.

• Prodajem tovljenike cena 140 din. Više informacija na tel: 064/070-71-51.

• Prodajem bagremov med. Cena je po dogovoru. Tel: 064/265-12-95.

• Prodajem Wilamet malinu po 15 dinara komad. Tel:065/853-60-65

• Sadnice rena, za prolećnu sadnju, sadnice atestirane, sa sopstvenih plantaža rena, šaljem brzom poštom ili lično (preuzimanje, sve stvar dogovora). TEL 064/029-65-20 ili 061/281-04-43.

• Prodajem polenske pogače za pčele. Tezina 1 KG. Šaljem brzom poštom. Tel: 060/728-44-76.

Prodajem baliranu detelinu oko 350 kom. Tel: 022/661-004.

• Prodajem suve šljive ekstra kvaliteta, sa kospom ili bez, cena 300 do 350 dinara, za veće količine dogovor za cenu. Tel: 065/451-02-94 i 015/727-40-93.

USLUGE, POSLOVI

• U sremskom selu, radno sposobnom bračnom paru dajemo na korišćenje kuću sa okućnicom. Tel: 065/387-86-92.

• Potreban radnik sa iskustvom, automehaničar. Tel: 064/171-00-47 i 060/517-10-04.

• Časovi matematike za osnovce i srednjoškolce. Nebojša. Tel: 065/39-11-914.

• Vodoinstalaterski radovi, kvalitetno i povoljno. Tel: 064/22-42-197.

• Potrebna dva konobara u piceriji Fortuna. Tel: 065/221-12-33.

• Pokretnoj ženskoj osobi potrebna žena srednjih godina za negu u kući. Tel:640-185.

• Časovi matematike za osnovce i srednjoškolce. Nebojša. Tel: 065/39-11-914

• Iznajmljujem kazan za rakiju. Tel: 064/125-30-66

DOMAĆE ŽIVOTINJE

• Prodajem 10 umatičenih krava simetal rase. Krave poseduju svu dokumentaciju potrebnu za ostvarivanje prava na podsticaje koje raspisuje ministarstvo poljoprivrede za stočarstvo. Tel:066/294-179.

• Na prodaju dva proslogodisnja petla zutog orpingtona. Tel: 061/215-45-94.

• Na prodaju pastuv starosti 4.godine. Izuzetno dobar konj,poslusan,teran je u zaprezi i naucen za jahanje. Mogu deca da mu prilaze,mirroljubiv je. Moguca svaka proba. Zamena samo za omicu do 2.5 godine. Tel: 063/780-82-40.

• Prodajem veoma krupnog jarca, star 2 godine. Tel: 064/175-29-76.

• Alpski uštrojen jarac pre 6 meseci. Star godinu i po dana, 80 kg. Tel: 064/239-46-62.

PLASTENICI, STAKLENICI

• Prodajem plastenik 400m2, dimenzije 10h40m, visina 4,5m, metalna konstrukcija, povopljno. Tel 065/201-90-27.

PČELARSTVO

• Metalna konstrukcija paviljona sa elementima za sastavljanje. Nalazi se u Donjim Petrovcima između Indije i Rume.Postoje salonit ploče za krov i drveno lesonitna konstrukcija za stranice. Tel:064/516-97-03, 022/441-326 i 064/686-06-70.

• Prodajem 10 LR košnica sa pčelinjim društvima. Veoma povoljno! Tel: 064/862-38-06.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

• Sa "Sremskom poljoprivredom" na sremskim poljima, farmama i vašim gazdinstvima

• „Sremska poljoprivreda" svakog drugog petka na kioscima i u pretplati na vašu adresu

• Kako da unapredite sopstveni agrobiznis – kako do boljih prinosa na vašim poljima, kako do profitabilnog uzgoja na vašim farmama...

• Dragoceni saveti eminentnih stručnjaka, samo u vašoj „Sremskoj poljoprivredi"

SREMSKA POLJOPRIVREDA

MARKETING
Tel/fax 022/610-496
Mob:063/8526-021
E-mail:poljoprivreda@sremskenovine.co.rs

• Prodaja košnica i delova košnica LR, DB, FR. AV podnjača, drvena. Milerov zbeg ili po uzorku. Svi delovi se izrađuju od suve čamove daske, takođe svi delovi su spojeni cink vezom što omogućuje veliku čvrstinu i dugotrajnost. Košnice su bez ramova. Tel: 063/126-08-79 i 060/668-19-00.

• Prodajem sto društava (rojeva) na 10 LR ramova. Od toga je 5 do 6 ramova otvorenog i zatvorenog legla, sa pripadajućom maticom i 4 do 5 ramova perge i meda. Društva (rojeve) možete preuzeti sredinom aprila. Tel: 063/236-570.

• Prodajem 10 pčelinjih društava u Až-standar košnicama, košnice su u svoj paviljon. Uz košnice prodajem kamion TAM 2001 urađena generalna,registrovana, testiran za "B" kategoriju. Jovan Nedimović. Tel: 022/627-609.

• Kartonske kutije za transport rojeva: 5 LR ramova, 10 LR ramova, 5 DB ramova. Kutije su veoma čvrste, dupla ventilacija, pomoćno leto, za sva pitanja stojim na raspolaganju. Tel: 063/402-334.

• Prodajem kolje bagremovo svih dimenzija, kolje ekstra klase. Tel: 064/001-66-27.

• Na prodaju ovčija creva usoljena 92m + od 1450 din. Svinjska creva usoljena 92m + od 1450 din. Tel: 064/128-60-22 i 022/623-131.

• Prodajem plasticne cisterne od 1000l. cena 75 eura, za veće količine dogovor. Tel: 062/851-88-99.

• Na prodaju traktorska kabina, ima više komada. Tel: 063/531-155.

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA

KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "KURIR-2"

Trg Vojvođanskih brigada BB
Sremska Mitrovica, Tel: 063/404-950

KUĆNI LJUBIMCI

• Na prodaju prošlogodišnje kokinkine. Tel: 061/215-45-94.

• Leghorn. Petao i 4 koke. Tel: 064/128-10-72.

• Hajkom i panon beli kunići, starosti mesec dana, cena je po mesecu starosti. Tel: 064/128-10-72 i 061/623-90-24.

• Hajkom kunići - zečevi svih uzrasta cena po mesecu, 400din. Tel: 063/869-21-17.

MOTORNA VOZILA

• Prodajem Reno Senik 1,9 TD, godina proizvodnje 2005. Tel: 063/800-32-75.

• Prodajem Fiat Punto godina proizvodnje 2002, benzinac 4-oro vrata , rađen za Nemačko tržište. Tel: 063/529-672.

• Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32.

• BMW benzin 2004. godište, registrovan 3.800 evra može zamena za jeftiniji. Tel: 063/531-620.

• Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32.

• Prodajem Jugo Koral In , godina proizvodnje 2007, sa plinom, cena 900 evra. Tel: 060/080-53-31.

• Prodajem Lanču Debra u voznom stanju, registrovana. Tel:069/563-21-90 .

• Prodajem Fiat Kroma 2005. godište 1900 kubika, 150 KS, automatik u odličnom stanju. Tel: 063/852-60-21

RAZNO

• Na prodaju Power Tehnik 2400W Duvac-Usisivač u odlicnom stanju, u potpunosti ispravan, moguća svaka proba 2400W. Tel: 061/559-24-66.

• Na prodaju dve uske gume sa felnama za IMT 577,560 ili 565, oznake 13-6-36, u perfektnom stanju bez ikakvih oštećenja, kao nove. Tel: 063/531-155.

• Na prodaju stabilan sistem linijske muže za mužu dve krave istovremeno. Tel: 063/528-743 i 065/439-02-12.

• Prodajem nove muzilice, posuda 20 litara garancija, monofazna struja, dostava na adresu. Tel: 062/836-67-31.

• Na prodaju nova muzilica diva koja muze sva cetri vimenaa istovremeno,muzilica je pod garancijom od godinu dana ,saljemo aks brzom postom. Tel: 062/555-178 i 022/555-178.

• Na prodaju guma sa felnom za kombajn zmaj 142 dimenzije 70x50x16 cena je 45e. Tel: 069/147-12-65.

• Na prodaju dve duvanske sušare svaka po 60 rama na gas, sadilica 4 reda za duvan (obična) i platenik dužine 30m x 8m. Tel: 063/832-35-70.

• Prodajem bagremove stubove i drvo jabuku, 1m 2.800 dinara. Kuznik, Kukujevci, Morović, Martinci, Lačarak, Erdevik i Bačinci. Tel: 063/77-99-066.

• Kupujem razne elektromotore, ručni i električni alat, raznu građevinsku i poljo opremu, tanjirače, prekrupače, krunjače, šrafštuke, vintu, poljoprivrednu, etno i drugu antiku, butan boce i prodaja aluminijumske lamperije i limova za pokrivanje. Tel: 061/11-38-356.

• Prodajem novije kolor televizore E 37,55,72 LCD LED,garancija 12 meseci, dostavljam na kućnu adresu. Tel: 021/421-516 i 064/157-25-14.

• Kupujem ispravne, neispravne kolor televizore LCD LED, dolazim na adresu , non stop, Mladen. Tel: 021/421-516 i 064/157-25-14.

• Kupujem klavirne harmonike svih veličina Dallape, Scandalli, sve italijanske harmonike, dolazim na kućnu adresu. Tel: 021/421-516 i 064/157-25-14.



• Povoljno prodajem stolicu za lujanje, očuvana. Tel: 065/2625-723 i 625-723.

• Prodajem polovnu veš mašinu nemačke proizvodnje AG cena 6.000diin. i tri vidija. Tel: 022/624-306.

• Prodajem dva struga za metal jedan od 3 m i drugi od 2m, potrebni bravari varioci. Tel: 064/288-16-62.

• Prodajem 4 letnje gume Mischelin sa felnama za Golfa 2. Tel: 063/771-85-27.

OSIGURAJTE VAŠE USEVE I PLODOVE u kompaniji sa tradicijom dugom 200 godina! Tel: 064/4615-799

• Prodajem prikolicu nosivosti 2,5t u dobrom stanju. Tel: 064/814-60-27.

• Prodajem ženski bicikl uvezen iz Nemačke sedam brzina marke Pegaz. Tel: 649-010.

• Pušnica visine 180 cm za dimljenje mesa, ribe...! Odlična za male prostore, terase, dvorišta, vikendice... mobilna male težine sa ručkama za prenos, ložištem za loženje, zaštitnom rešetkom iznad ložišta da meso ili riba ne bi palo u vatru sa odličnim cugom izvlačenja dima, predviđeno i zaključavanje mesa. Tel: 060/312-25-91.

• Bendžamin visine oko 2.5m. Bujan, održavan, prelep. Idealan za ukrasavanje prostora. Tel: 066/381-011.

• Prodajem čerupaljku za piliće. Čerupanje pilića, kapacitet 4 komada odjednom, motor monofazni. Tel: 064/381-16-71

• Gumeni prsti za čerupaljke, Izrađeni od kvalitetne gume 50 sch, po želji može i u boji. Tel: 063/778-07-79 i 062/778-789.

• Felna sa gumom 12.5-80 18 u odličnom stanju. Tel: 064/397-30-67.

• Mešalica sa obrtnim magnetnim poljem, pogodna za mešanje hemikalija. Tel: 022/310-545.

• Oprema za svinjokolj: rem metalni i drveni, korito, oraniju i kante za mast. Tel:065/578-91-65.

• Prodajem drvenu burad za vino i rakiju, zapremine 350 i 70l. Tel: 065/578-91-65.

• 4 betonska korita za svinje i jedan za vodu. Tel: 060/360-3505 i 022/321-094.

• Kavezi za koke nosilje, sa hranilicama i pojilicama, veoma povoljno. Može za 10, 20, 30... koka, lako sklopivi, a zauzimaju malo prostora. Kontakt tel: 064/372-78-52.

Nove hrastove podnjače sa duplom žicom. Odgovaraju LR i Farar nastavcima od po 10 nastavaka. Tel: 064/836-26-34.

• Ukrasni bunari i mostići i drvena kolica, vrlo povoljno, vrlo lep ukras za dvorište. Tel: 061/616-28-00 i 062/626-803.

• Okiten za navodnjavanje 1/2 4 bar. Tel: 063/700-58-94.

• Prohromski sud-kotlić zapremine 350 lit, proizvedeno u Švajcarskoj. Tel: 063/514-133

• Nova kanta za muzilicu nod 20 litara, providna, sa poklopcem i dihtungom. Tel: 022/555-178 i 062/555-178

• Nove muzne gume Diva, pakovanja od četiri komada. Tel: 022/555-178 i 062/555-178

• Žardinjere od biber crepa. Rustičan izgled. Žardinjere su ručni rad. Tel: 065/955-84-66.

• Presa za grožđe - voće, od livenog gvozdja. Sa kompletnim drvenim dodacima. zapremina preko 100 l. Očuvana u funkciji. Tel: 064/198-76-15.

• Tegle za med sa poklopcem za 1 kg 21 din,0,5 kg 20 din. Staklene tegle sa poklopcem 28 din. Tel: 063/494-553

Prodajem drljaču trokrilnu sa rotorima. U odličnom stanju. Tel: 062/220-609.

LIČNI OGLASI

• Fakultetski obrazovan muškarac, situiran sa imanjem, nepušač iz Sremske Mitrovice, traži ženu koja može da ima porodicu. Tel: 064/542-12-77.

• Tražim ozbiljnu ženu za brak od 25 do 40 godina. Pekar. Tel: 064/41-386-43

• Tražim ženu za pomoć u kući ili za udaju do 70 godina. Tel: 064/55-19-159.

• Tražim ženu za ženidbu koja može da ima porodicu. Tel: 022/618-031, 064/504-03-02 i 064/542-12-77.

• Situiran slobodan muškarac traži slobodnu ženu do 45 godina za druženje i eventualni brak. Tel: 064/944-12-95.

• Situירani muškarac srednjih godina traži žensku osobu do 45 godina radi druženja i eventualnog braka. Tel: 065/368-22-21 i 064/400-38-70.

• Oženjen muskarac diskretno bi se družio sa damom 50+ SMS. Tel:062/145-43-90.

• Tražim ozbiljnu devojku radi druženja i braka, prvo sms. Tel: +38163/893-32-08.

• Ozbiljna, obrazovana žena 58 godina vredna, pedantna želela bi da upozna dobrostojećeg domaćina isključivo radi braka. Tel: 063/888-62-19.

• Želeo bih da upoznam žensku osobu oko 45 godina starosti, ozbiljna veza moguć brak, vredi pokušati Srem, Banat i Bačka. Tel: 061/668-43-79.

• Udruženje „Moja sreća" iz Gornjeg Milanovca može da upriliči da se devojke iz Rusije udaju u Srbiju. Zainteresovani javite se na 065/552-43-11.

OGREVNO DRVO

"Sto posto metar"

BATIKA

- Prodaja
- Sečenje i cepanje po meri
- Donošenje na kućnu adresu

NOVO U SREMU!
Uslugu sečenja i cepanja vršimo najnovijom mašinom, posle Vašeg odabira željenog drveta i uz Vaše prisustvo po želji.

064/642-96-21 i 022/615-955
Planinska 16
(preko puta Doma učenika)



ŠID • SLAVKO NASTIĆ, POLJOPRIVREDNIK

Seljacima je voda stalno do grla

Poljoprivrednik **Slavko Nastić** iz Šida još od 1984. godine intenzivno se bavi poljoprivrednom proizvodnjom. Do tada je bio zaposlen, ali zbog ljubavi prema zemlji odlučio je da napusti posao u državnoj firmi i da zemljoradnja bude njegovo glavno opredeljenje. U tom poslu pomažu mu i sinovi, jedan samo povremeno, dok je drugi u potpunosti posvećen poljoprivredi i ima registrovano gazdinstvo.

- Nas trojica obrađujemo zajedno više od 150 jutara zemlje, a veći deo od toga uzimamo u zakup što nam predstavlja veliko finansijsko opterećenje, s obzirom da je kod nas u Šidu arenda prilično skupa. Jutro ne može da se nađe za manje od 250 evra, tako da je baš teško sastaviti kraj sa krajem. Ali eto, snalazimo se, nešto investiramo novo u mehanizaciju, nešto krpimo staro i dovijamo se na razne načine. Ono što je važno, a što sam naučio za sve ove godine, jeste da se poljoprivreda ne sme gledati godinu za godinom, jer nema dve iste godine, nego je svaka za sebe. Pa tako mi nekada dobro prođemo na pšenici, nekada na repi, kukuruzu ili soji. Gledamo jedan period pa onda analiziramo šta se napravilo za to vreme. Ja sam pratio odnos ulaganja i dobiti kada je u pitanju pšenica i uvideo sam da je ulaganje za tu kulturu isto kao i za kukuruz, a razlika u dobiti je ogromna, pa zato najviše i sejem upravo kukuruz i repu. Sa repom dobro prolazimo već godinama, mada i tu nekad bude problema kada nam otkupljivači koriguju ugovore. Ali, repa je jedina kultura kod koje može da se zna neka okvirna cena za sledeću godinu tako da onda možemo da pravimo kalkulaciju, da znamo da li se sa takvom cenom uklapamo ili ne. Dok se kod cene kukuruza i soje ide iz



Slavko Nastić

krajnosti u krajnost. Recimo, mi smo pre tri godine za soju dobijali 65 dinara za kilogram, a evo sad unazad dve godine dobijamo 35, 38 ili 40 dinara, što je zaista velika razlika - objašnjava svoju računnicu poljoprivrednik iz Šida Slavko Nastić.

On ističe da prilikom te kalkulacije seljak nikada ne uzima u obzir i svoj uloženi rad, jer tek tada ne bi bilo isplativo ulagati i baviti se ovim poslom. S obzirom na to da ima 64 godine, kaže da pamti ona vremena kada su sseljaci bolje živeli, ali i ona kada im je bilo teže nego danas.

-Ja sam odrastao u seljačkoj kući, otac i stric su nekada bili u zadrugama i tada nije bilo premije i podsticaja kao što ima danas, ali su ljudi ipak obrađivali zemlju. Onda je naišao jedan period kad se opet moglo lepo živeti, međutim, bili smo nezadovoljni time. Želeli smo promene i dobili smo ih, ali smo nesprenni ušli u ovaj kapitalizam. Sada tražimo od države da nam garantuje cene, a to niko ne

može jer je sve privatno. Tako da se veliki deo nas poljoprivrednika slabije snalazi u ovoj novoj situaciji, voda nam je stalno do grla. Ipak, ja se nikada nisam pokajao što sam napustio državni posao, a radio sam godinama u „Grafosremu“. Svi su mi govorili tada da to ne radim, da od zemlje nema računa, ali kad se osvrnem na period od 1984. godine pa do danas, vidim da sam mnogo toga stekao od zemlje. Recimo, napravili smo novu kuću, kupili smo dosta mehanizacije, tako da kada bih ponovo mogao da biram, opet bih izabrao da budem poljoprivrednik. Zato sam srećan što je jedan od sinova odlučio da nastavi mojim stopama - kaže Slavko Nastić i dodaje da od mehanizacije on i sin imaju sve što im je potrebno, od sejačica, preko novog traktora, pa do kombajna.

Osim zemljoradnje, Nastići su se godinama unazad bavili i tovljenjem bikova, na salašu kojeg imaju u blizini graničnog prelaza Tovarnik.



Krmače su sada u oboru kod kuće



Traktor kupljen pre tri godine

Međutim, od prošle godine zbog porodičnih obaveza Slavko je morao da odustane od tog posla, tako da su objekti na salašu trenutno prazni. Sada kod kuće u oborima drži svinje, ali kaže da ima u planu da nastavi sa stočarstvom i dodaje:

- Pokušali smo da modernizujemo postojeće objekte na salašu i da uvedemo struju. Međutim, u tom momentu su nam tražili dva miliona dinara, što je bilo oko 25.000 evra. Za nas je to ogroman novac i nismo imali mogućnosti da uložimo u tu investiciju.

Po njegovom mišljenju, stočarstvo i ratarstvo su neodvojivi jedno od drugog, jer jedno drugo dopunjuje. Sve ono što se na tržištu ne uspe prodati, koristi se kao hrana za stoku.

Najvažnije je da, kao i u svakom drugom poslu, čovek voli ono što radi, kaže Slavko i dodaje da će nastaviti čak i ako ukinu sve subvencije, jer je ubeđen da jednom mora doći kraj „vikend“ poljoprivrednicima.

Kada je reč o trenutnim radovima na njivi, ovaj ratar je sada u fazi sejanja šećerne repe koju će posejati na većem obimu nego lane. Prošle godine je pod repom bilo 15 hektara, a ove godine će biti skoro duplo više. Kaže da je zemljoradnja težak posao koji zahteva svakodnevno angažovanje, ali da mu je od toga, ipak, teži posao bavljenje papirologijom kada treba da obnovi registraciju gazdinstva.

S. Mihajlović



ZRNO PLUS u kombajniranju sa FAO 300 i 400

ZRNO PLUS

KONFITES FAO 430

KAMPARIS FAO 370

BALASCO FAO 440

KOLUMBARIS FAO 460

- Hibridi visokih i stabilnih prinosa zrna
- Hibridi koji omogućavaju sigurniju žetvu i u uslovima ekstremnih vremenskih prilika
- Hibridi koji imaju kompletno završen klip u tipu
- Hibridi koji brzo otpuštaju vlagu iz zrna
- Hibridi koji omogućavaju proizvođaču lako i brzo kombajniranje bez gubitaka

www.kws.rs

SEJEMO
BUDUĆNOST
OD 1856